

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Sammanfattning

I betänkandet behandlas förslagen i budgetpropositionen för år 2006 om anslagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård samt 28 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2005.

I utgiftsområdet ingår politikområde Miljöpolitik och del av politikområde Forskningspolitik. Regeringens samordning av miljöpolitiken och ekologiskt hållbar utveckling har sin utgångspunkt i detta utgiftsområde samtidigt som åtgärder för en god miljö i stor utsträckning också finansieras inom ramen för andra utgiftsområden. Politikområde Miljöpolitik omfattar frågor rörande naturvård och biologisk mångfald, vatten och luftvård, sanering och efterbehandling av förorenade områden, avfall, bilavgaser, miljöskydd, miljöövervakning, miljöforskning, kemikaliekontroll, strålskydd, kärnsäkerhet, meteorologi, hydrologi och oceanografi samt internationellt miljösamarbete.

Riksdagen fastställde den 23 november 2005 ramen för utgiftsområde 20 till 4 596 166 000 kr i enlighet med finansutskottets förslag. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning på anslagen utom vad gäller anslaget 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald där utskottet med bifall till ett motionsyrkande (s, v, mp) föreslår en höjning med 40 miljoner kronor. Utskottet tillstyrker även motionens förslag om ett tillkännagivande när det gäller den beräknade storleken på anslaget för vart och ett av budgetåren 2007 och 2008. Samtliga övriga motionsyrkanden avstyrks. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till bemyndiganden. Utskottet har i övrigt inget att erinra mot regeringens redovisningar beträffande miljöpolitikens inriktning och resultatbedömning. I betänkandet finns en reservation och fem särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Politikområde Miljöpolitik.....	6
Miljöpolitikens mål.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Miljöpolitikens inriktning och resultatbedömning.....	8
34:1 Naturvårdsverket.....	14
34:2 Miljöövervakning m.m.....	16
34:3 Åtgärder för biologisk mångfald.....	17
34:4 Sanering och återställning av förorenade områden.....	23
34:5 Miljöforskning.....	26
34:6 Kemikalieinspektionen.....	28
34:7 Internationellt miljösamarbete.....	29
34:8 Stockholms internationella miljöinstitut.....	30
34:9 Statens strålskyddsinstitut.....	31
34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader.....	32
34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning.....	33
34:12 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.....	34
34:13 Stöd till klimatinvesteringar.....	35
Politikområde Forskningspolitik under utgiftsområde 20.....	36
26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader.....	36
26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning.....	37
Reservation.....	40
10-procentsregeln för sanering av förorenade områden, punkt 3 (kd).....	40
Särskilda yttranden.....	41
1. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 1 (m).....	41
2. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 1 (fp).....	42
3. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 1 (kd).....	45
4. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 1 (v).....	48
5. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 1 (c).....	49
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	51
Propositionen.....	51
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005.....	52
<i>Bilaga 2</i>	
Utskottets förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 20.....	55

Bilaga 3

Regeringens och riksdagspartiernas förslag till anslag för år 2006 inom utgiftsområde 20.....	56
--	----

Bilaga 4

Utfrågning om EU:s kemikaliestrategi – Reach.....	57
---	----

Bilaga 5

Miljömålsseminarium.....	96
Miljömålen – för barnens skull.....	96

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård Riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under år 2006 för ramanslaget 34:2 Miljöövervakning m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 70 000 000 kr under perioden 2007–2009,

2. bemyndigar regeringen att under år 2006 för ramanslaget 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 600 000 000 kr under perioden 2007–2009,

3. bemyndigar regeringen att under år 2006 för ramanslaget 34:5 Miljöforskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 100 000 000 kr under perioden 2007–2009,

4. bemyndigar regeringen att under år 2006 för ramanslaget 34:9 Statens strålskyddsinstitut besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 15 000 000 kr under perioden 2007–2009,

5. bemyndigar regeringen att under år 2006 för ramanslaget 34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 30 000 000 kr under perioden 2007–2009,

6. bemyndigar regeringen att under år 2006 för ramanslaget 34:13 Stöd till klimatinvesteringar besluta om stöd till klimatinvesteringar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 640 000 000 kr under perioden 2007–2012,

7. bemyndigar regeringen att under år 2006 för ramanslaget 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 340 000 000 kr år 2007, 340 000 000 kr år 2008 och 100 000 000 kr under perioden 2009–2011,

8. för år 2006 anvisar anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt utskottets förslag i bilaga 2.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:1 Utgiftsområde 20 punkterna 1–7 och motion 2005/06:Fi320 yrkande 5, bifaller delvis proposition 2005/06:1 Utgiftsområde 20 punkt 8 och avslår motionerna 2005/06: MJ297 yrkande 1, 2005/06: MJ317, 2005/06: MJ350 yrkande 1, 2005/06: MJ352 yrkande 1, 2005/06: MJ366 yrkandena 1–3, 2005/06: MJ400, 2005/06: MJ464, 2005/06: MJ526 yrkandena 1, 2 i denna del och 4, 2005/06: MJ537 yrkandena 1 och 2, 2005/06:

MJ539, 2005/06:MJ545 yrkandena 1–3, 2005/06:MJ591 yrkandena 1–3, 2005/06:MJ596 yrkandena 14 och 43, 2005/06:N338 yrkande 14 och 2005/06:Bo303 yrkande 2.

2. Åtgärder för biologisk mångfald

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om höjd nivå för anslaget 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald för åren 2007 och 2008. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Fi320 yrkande 6.

3. 10-procentsregeln för sanering av förorenade områden

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ596 yrkande 16.

Reservation (kd)

Stockholm den 1 december 2005

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m)¹, Åsa Domeij (mp), Sinikka Bohlin (s), Alf Eriksson (s), Lennart Fremling (fp)², Rolf Lindén (s), Sven Gunnar Persson (kd)³, Kjell-Erik Karlsson (v), Christina Axelsson (s), Lars Lindblad (m)⁴, Carina Ohlsson (s), Jan Andersson (c)⁵, Jan-Olof Larsson (s), Christin Hagberg (s), Ann-Kristine Johansson (s), Cecilia Widegren (m)⁶ och Marie Wahlgren (fp)⁷.

¹ Avstår från ställningstagande under punkt 1

² Avstår från ställningstagande under punkt 1

³ Avstår från ställningstagande under punkt 1

⁴ Avstår från ställningstagande under punkt 1

⁵ Avstår från ställningstagande under punkt 1

⁶ Avstår från ställningstagande under punkt 1

⁷ Avstår från ställningstagande under punkt 1

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas regeringens förslag i budgetpropositionen för år 2006, volym 11, om anslagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård samt 28 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2005. En förteckning över samtliga behandlade förslag återfinns i *bilaga 1*. Utskottets förslag till beslut om anslag återfinns i *bilaga 2*.

I utgiftsområdet ingår politikområde Miljöpolitik och del av politikområde Forskningspolitik. Regeringens samordning av miljöpolitiken och ekologiskt hållbar utveckling har sin utgångspunkt i detta utgiftsområde samtidigt som åtgärder för en god miljö i stor utsträckning också finansieras inom ramen för andra utgiftsområden. Forskningspolitiken presenteras närmare under utgiftsområde 16. Regeringens förslag till utgifter har utformats i samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Regeringens och riksdagspartiernas förslag till anslag för år 2006 inom utgiftsområdet återfinns i *bilaga 3*.

Kemikaliegruppen, som är en arbetsgrupp inom utskottet, anordnade den 15 november 2005 en särskild utfrågning om EU:s nya kemikalielagstiftning, Reach, med representanter för Regeringskansliet, Kemikalieinspektionen, industrin och miljöorganisationer. Utfrågningen nedtecknades stenografiskt och anteckningarna liksom programmet för utfrågningen återfinns i *bilaga 4*.

Utskottet i samarbete med Miljömålsrådet anordnade den 17 november 2005 ett offentligt seminarium om uppföljningen och utvärderingen av arbetet med att nå Sveriges 15 miljö kvalitetsmål. Vid seminariet presenterades resultaten från Miljömålsrådets fjärde årliga rapport om uppföljningen av Sveriges 15 miljömål (Miljömålen – För barnens skull, de Facto 2005). Utfrågningen nedtecknades stenografiskt. Anteckningarna och programmet för seminariet återfinns i *bilaga 5*.

Politikområde Miljöpolitik

Politikområde Miljöpolitik omfattar frågor rörande naturvård och biologisk mångfald, vatten och luftvård, sanering och efterbehandling av förorenade områden, avfall, bilavgaser, miljöskydd, miljöövervakning, miljöforskning, kemikaliekontroll, strålskydd, kärnsäkerhet, meteorologi, hydrologi och oceanografi samt internationellt miljösamarbete.

Verksamheten vid Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftinspektion och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut ingår i politikområdet. Vidare hör Stiftelsen för institutet för vatten- och luftvårdsforskning, Stockholms internationella mil-

jöinstitut, Kärnavfallsfondens styrelse, AB Svenska Miljöstyrningsrådet och SAKAB AB till politikområdet. Andra myndigheter med verksamhet inom politikområdet är Boverket och Kustbevakningen.

Miljöpolitikens mål

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Riksdagen beslutade våren 1999 om 15 miljö kvalitetsmål, som anger vilket tillstånd som skall uppnås i ett generationsperspektiv (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183). Målen omfattar följande områden:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö

Riksdagen har senare beslutat om ett antal delmål för miljö kvalitetsmålen som anger att en viss miljö kvalitetsmål skall vara uppnådd eller att förändringar skall vara genomförda vid en viss tidpunkt för att miljö kvalitetsmålen skall kunna uppnås inom en generation (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02: MJU03, rskr. 2001/02:36). Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö kompletterades med beslut om delmål under våren 2001 (prop. 2000/01:65, bet. 2000/01: MJU15, rskr. 2000/01:269). Delmål för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan beslutades under hösten 2001 (prop. 2001/02:55, bet. 2001/02: MJU10, rskr. 2001/02:163). Våren 2002 beslutade riksdagen om ytterligare ett delmål under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö (prop. 2001/02: 128, bet. 2001/02:BoU14, rskr. 2001/02:291). Hösten 2003 beslutade riksdagen om ytterligare två delmål under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö (prop. 2002/03:117, bet. 2003/04: MJU4, rskr. 2003/04:13).

Regeringen har under våren 2005 till riksdagen i miljömålspropositionen föreslagit bl.a. ett nytt miljö kvalitetsmål om biologisk mångfald, fem nya delmål och ändringar beträffande ett antal delmål. Riksdagen har behandlat regeringens förslag under hösten 2005 (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06: MJU3, rskr. 2005/06:48 och 2005/06:49).

Utskottets överväganden

Miljöpolitikens inriktning och resultatbedömning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet har inget att erinra mot regeringens redovisning när det gäller miljöpolitikens inriktning och avstyrker därmed, samt med hänvisning till den fastställda ramen för utgiftsområde 20, motionsyrkanden (fp, kd, c) om att anslå medel till nya anslag. Utskottet har i övrigt inget att erinra mot regeringens redovisning av genomförda insatser och resultatbedömning.

Propositionen

Miljöpolitikens inriktning

Sverige är ett föregångsland i omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle. Den positionen skall under de kommande åren befästas och utvecklas ytterligare. Det övergripande målet för regeringens miljöpolitik är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Genom en aktiv och pådrivande miljöpolitik skall Sverige aktivt bidra till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling såväl nationellt som inom EU och globalt.

Klimatförändringarna är en prioriterad miljöfråga för regeringen. Grunden för arbetet är samarbetet inom ramen för klimatkonventionen. En viktig framgång är att Kyotoprotokollet trätt i kraft i år vilket utgör ett första steg mot klimatkonventionens slutgiltiga mål, att undvika farliga klimatförändringar, men på sikt behövs betydligt mer långtgående och omfattande åtaganden. Sverige är ledande och pådrivande i det internationella klimatarbetet. Nationellt är beskattningen av koldioxid och energi viktiga ingredienser i den framtida klimat- och miljöpolitiken tillsammans med det handelssystem för utsläppsrätter som sedan den 1 januari i år är i kraft inom EU. Klimatinvesteringsprogrammen är tillsammans med satsningarna på investeringar i pilotprojekt för vindkraft till havs och i fjällen samt elcertifikatsystemet viktiga instrument för att främja investeringar i ny klimatvänlig teknik. Satsningarna på forskning och utveckling inom energi- och transportområdet behövs för att morgondagens energisnåla teknik skall kunna utvecklas. Inom ramen för klimatstrategin på energiområdet är klimatprojekt enligt Kyotoprotokollets flexibla mekanismer viktiga element. I den kommande klimatpolitiska propositionen avser regeringen återkomma med förslag till hur arbetet med klimatpolitiken skall bedrivas i Sverige och internationella forum.

Behovet av att minska luftföroreningar ges fortsatt hög prioritet i miljöpolitiken. Den negativa trenden behöver vändas i både Sverige och Europa, särskilt för utsläppen av partiklar och ozonbildande ämnen. Underlaget för att bedöma föroreningssituationen behöver förbättras genom bl.a. utökad miljöövervakning.

Miljömålsarbetet kräver en omfattande miljöövervakning för att följa tillståndet i miljön och effekter av vidtagna åtgärder. Naturvårdsverket har det övergripande ansvaret för miljöövervakningen och Miljömålsrådet fördelar medel för övervakning.

Naturvårdsverkets anslag för forskning finansierar programforskning samt vissa forskningsprojekt, utredningar och konferenser. Forskningen vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB bedrivs också som samfinansierade forskningsprojekt med näringslivet. Användningen av Naturvårdsverkets anslag utgörs av forskning knuten till behov som härrör från arbetet med miljö kvalitetsmålen och Naturvårdsverkets miljömålsansvar. Forskningen skall också bidra till att utgöra ett underlag till internationellt förhandlingsarbete på miljöområdet.

Regeringen har i miljömålspropositionen Svenska miljömål – Ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150) vidareutvecklat den strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp som man beslutat om i tidigare propositioner. Regeringen anser att det för att uppnå miljö kvalitetsmålen inom en generation krävs att denna strategi utformas så att användningen och förvaltningen av samhällets naturresurser inklusive avfallet sker på ett hållbart sätt, dvs. att det sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt. Detta innebär att användningen av kemiska ämnen bör ske så att de negativa effekterna på människors hälsa eller på miljön i möjligaste mån undviks. Förorenade mark- och vattenområden måste saneras så att de är fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar i linje med Giftfri miljö. Samtidigt bör uppkomsten av nya förorenade områden förhindras. Vidare innebär det att genereringen av avfall inte bör öka, att avfallets farlighet bör minska och att avfallet i största möjliga utsträckning bör användas som en resurs i linje med God bebyggd miljö. Användningen av naturgrus bör minska och när naturgrus ersätts bör det ske med material som inte innehåller farliga ämnen eller av andra skäl inte bör användas. Ett framtida hållbart och kretsloppsanpassat VA-system bör vara utformat så att slutna kretslopp mellan samhälle och jordbruk skapas samtidigt som risken för smittspridningen till människor och djur minimeras. Vidare bör slamanvändningen, varken på kort eller lång sikt, leda till negativa hälso- eller miljöeffekter. Giftfri miljö kräver en hög grad av internationellt samarbete och åtgärder även utanför Sverige för att kunna nås. Det är därför regeringens bedömning att Sveriges agerande inom EU och globalt måste prioriteras högt. Inom EU pågår för närvarande förhandlingarna om Europeiska kommissionens förslag till ny kemikalielagstiftning, Reach. På det globala planet pågår ett arbete med att ta fram en övergripande global kemikaliestrategi som skall beslutas i början av år 2006. Sverige har en

framträdande position i båda dessa processer. Vid sidan om dessa övergripande processer pågår en hög aktivitet för att begränsa miljöpåverkan av enskilda kemikalier och grupper av kemikalier både nationellt och internationellt.

Naturvården till skydd för de omistliga naturvärdena i vårt land har länge varit kärnan i miljöpolitiken. Men en rik natur är också en del av vår välfärd. Ett aktivt friluftsliv, rekreation och naturupplevelser kan motverka stress och utbrändhet och bidra till ökad folkhälsa och livskvalitet. Det är ett viktigt skäl till att skyddet av den biologiska mångfalden är en av hörnstenarna i regeringens miljöpolitik.

Havsmiljöfrågorna ges en fortsatt central roll i miljöarbetet, såväl nationellt som internationellt. För att nå miljökvalitetsmålet Hav i balans och en levande kust och skärgård har regeringen presenterat en strategi för en sammanhållen nationell havspolitik med ett ökat och samordnat myndighetsansvar för havsmiljöfrågorna. Miljösamarbetet med Östersjöländerna utvecklas i syfte att skydda Östersjöns känsliga miljö. Miljösamarbetet med Ryssland intensifieras i syfte att aktivt bidra till att minska Rysslands miljöbelastning i Östersjön och Barents hav. I maj 2006 står Sverige som värd för den sjätte Nordsjökonferensen i Göteborg, ett ministermöte om sjöfartens och fiskets miljöproblem i Nordsjön.

En ökad satsning på ny miljöteknik och teknikutveckling är avgörande för att nå hållbar utveckling och skapa hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Målmedvetna teknologiskiften kan finna lösningarna på globala miljöproblem samtidigt som det kan främja svensk industris utveckling och konkurrenskraft och därmed tjäna som drivkraft för en tillväxt inom ramen för hållbar utveckling. Fortsatta satsningar på kunskapsuppbyggnad, forskning och utveckling inom energi- och transportområdet är nödvändiga för att kunna utveckla morgondagens energi- och bränslesnåla teknik. Regeringens arbete med att utveckla effektiva ekonomiska styrmedel fortsätter. Den offentliga sektorns roll som motor i omställningen till hållbar utveckling förstärks.

För att uppnå flera av de nationella miljökvalitetsmålen krävs internationella insatser. EU:s arbete påverkar direkt den svenska miljölagstiftningen. Därför är ett aktivt och pådrivande agerande inom EU-samarbetet en förutsättning för att uppnå flera av våra nationella miljömål, i synnerhet när det gäller normer för gränsöverskridande föroreningar såsom utsläpp till hav och luft samt produktlagstiftning som är harmoniserad för hela EU. Miljöskydd för tillväxt och arbetstillfällen är en viktig del i att driva reformarbetet framåt för att nå målet med den s.k. Lissabonstrategin till år 2010. Inom EU kommer regeringen att arbeta fortsatt intensivt för att den utvidgade unionen skall utveckla hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Sverige skall också fortsatt utnyttja möjligheten att genom EU påverka den globala miljöpolitiken. Sverige kommer att fortsätta att bidra aktivt till arbetet inom FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD), där handlingsplanen från FN-toppmötet i Johannesburg följs upp. I det globala miljösam-

arbetet kommer Sverige att ge fortsatt prioritet till arbetet för hållbara konsumtions- och produktionsmönster, vatten och sanitet, den globala kemikaliestrategin, skyddet av den biologiska mångfalden, klimatfrågor och förnybar energi, jämställdhet och företagans ansvar. EU-utvidgningen skapar helt nya förutsättningar för ett intensifierat miljösamarbete i norra Europa, inklusive Ryssland. Det är också viktigt att Sverige spelar en fortsatt aktiv och pådrivande roll i Nordiska ministerrådet, i Östersjösamarbetet (Baltic 21 och Helcom, i samarbetet i Barentsregionen och Arktis samt i samarbetet i Nordostatlanten (Ospar). Att utveckla det gemensamma arbetet inom UNECE och OECD har också stor miljöpolitisk betydelse.

Resultatbedömning

I maj 2005 lämnade regeringen miljömålspropositionen Svenska miljömål – Ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150) till riksdagen. I propositionen redovisas en fördjupad utvärdering av systemet med miljökvalitetsmål och delmål samt de tre åtgärdsstrategier som antogs år 2001. Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljökvalitetsmålen och föreslår åtgärder för att nå dessa.

Miljömålsrådet lämnade i juni 2005 sin fjärde årliga rapport om uppföljning av Sveriges 15 miljömål (de Facto 2005). Rådets bedömning beträffande mål som blir svåra att nå är densamma som föregående år, nämligen Begränsad klimatpåverkan, Giffri miljö, Levande skogar och Ingen övergödning. Rådet konstaterar att utvecklingen är positiv för många av miljökvalitetsmålen men att jämfört med tidigare behöver bl.a. utsläppen av försurande ämnen uppmärksammas mer. Jämfört med föregående år har rådet ändrat sin bedömning av möjligheterna att nå delmålen i tre fall. För Frisk luft har bedömningen för delmålet om marknära ozon ändrats från att målet kan nås med redan vidtagna och beslutade åtgärder till att målet blir svårt att nå om inte ytterligare insatser vidtas. För delmålet om vattenskyddsområden i Levande sjöar och vattendrag har bedömningen ändrats från att målet är möjligt att nå med vidtagna och beslutade åtgärder till att ytterligare åtgärder måste vidtas. För delmålet om åtgärdsprogram för hotade arter i Myllrande våtmarker har bedömningen ändrats i motsatt riktning och Miljömålsrådet konstaterar att målet kommer att nås med vidtagna och beslutade åtgärder. För ett antal andra delmål är rådets bedömning osäker bl.a. på grund av kunskapsbrist.

Motionerna

Folkpartiet föreslår i motion 2005/06:MJ526 (fp) yrkande 4 delvis att 10 miljoner kronor anslås till en hållbarhetskommision som skall utreda vilka systemfel som lägger hinder för ett hållbart samhälle samt föreslå åtgärder inom ramen för sitt uppdrag. Kommissionen bör ha medel för egna utredningar. Kommissionens första uppdrag bör enligt motionärerna vara att ge förslag till hur splittringen i dagens nationella havsmiljöarbete

kan överbryggas. Därefter bör hindren för en hållbar utveckling inom kommunikationssektorn studeras. Folkpartiet vill också avsätta 10 miljoner kronor för stöd till faktainsamling angående klimatförändringen. En förbättrad samordning behövs enligt motionärerna kring de beslutsunderlag som kommunerna behöver. En myndighet, förslagsvis Naturvårdsverket, bör få i uppgift att samordna arbetet med att samla information från statliga myndigheter. Folkpartiet föreslår vidare att 20 miljoner kronor avsätts till ett särskilt Östersjökonto. Inledningsvis skall dessa medel användas för att utöka trafikövervakningen och trafikledningen samt förstärka den eftersatta räddningsberedskapen mot oljeolyckor. Kustbevakningens och Sjöfartsverkets arbete med att knyta samman olika rapporteringssystem bör ges högsta prioritet och resurser att tas i drift när arbetet har avslutats. Vidare kan en övervaknings- och ledningscentral för Östersjön med de nya möjligheter till trafikrapportering och övervakning som finns behöva upprättas. Åtgärder för skydd mot oljeskador till havs och i strandzonen samt uppföljande verksamhet måste utvecklas både ekonomiskt och funktionellt. Ett internationellt tvärvetenskapligt forskningscentrum för Östersjöns havs- och kustmiljö bör inrättas. Slutligen bör resurser avsättas till att klargöra fosforns respektive kvävet påverkan, som underlag för beslut om framtida åtgärder.

30 miljoner kronor bör anslås till ett nytt anslag för skogsmarkskalkning, anser Kristdemokraterna i motion 2005/06:MJ596 (kd) yrkande 43 delvis. Motionärerna framhåller svårigheten i att ur regeringens budgetförslag utläsa hur mycket pengar som anslås till kalkning och föreslår att kalkning därför redovisas separat. Skogsmarkskalkning bör inledningsvis tas med som ett nytt anslag. Så småningom bör dock hela den samlade kalkningsinsatsen sammanföras till ett gemensamt anslag, eftersom en strategi med sammanslagen sjö- och skogsmarkskalkning kan komma att minska resursbehovet totalt sett.

Centerpartiet föreslår i motion 2005/06:MJ545 (c) att riksdagen beslutar att uppta ett nytt anslag, Rädda Östersjön (yrkande 1). Anslaget bör uppgå till 100 miljoner kronor och användas till framtagandet av en heltäckande forsknings- och aktionsplan för Östersjöns miljö, ökade forskningsinsatser, ett åtgärdspaket och till att stärka samarbetet mellan alla länder kring Östersjön (yrkande 3 delvis). Vidare föreslås i yrkande 2 att riksdagen beslutar att uppta ett nytt anslag för forskning och utveckling av förnybara drivmedel. Anslaget bör uppgå till 300 miljoner kronor och användas till forskning och stöd till anläggningar för framställning av förnybara drivmedel (yrkande 3 delvis).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har under hösten 2005 behandlat regeringens miljömålsproposition, i vilken regeringen bl.a. föreslagit ett nytt miljökvalitetsmål om biologisk mångfald med tillhörande delmål samt för de nuvarande 15 miljökvalitetsmålen fem nya delmål och ändringar beträffande ett antal delmål

(prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48 och 2005/06:49). Miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan kommer att behandlas i en särskild proposition.

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att den tydliga miljömålsstruktur som har etablerats effektiviserar mål- och resultatstyrningen av arbetet med att lösa de stora miljöproblemen, särskilt som den kombinerats med ett tydligt uppföljningssystem.

Utskottet konstaterar att Riksrevisionen inte har haft några invändningar i revisionsberättelserna för år 2004 avseende Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftinspektion, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut samt Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård har Riksrevisionen lämnat följande granskningsrapporter: Miljömålsrapporteringen – För mycket eller för lite (RiR 2005:1) och Miljöavgifter från avfallsförbränningen – Hur fungerar tillsynen (RiR 2005:4). Riksrevisionens styrelses redogörelser angående miljömålsrapporteringen (2004/05:RRS21) respektive tillsynen av miljöavgifter vid avfallsförbränning (2004/05:RRS24) behandlas i utskottets betänkande 2005/06:MJU3.

Riksdagen har den 23 november 2005 fastställt ramen för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård till 4 596 166 000 kr för år 2006 (bet. 2005/06:FiU1, rskr. 2005/06:34). Utskottet har inget att erinra mot regeringens redovisning när det gäller miljöpolitikens inriktning i budgetpropositionen och avstyrker därmed, samt med hänvisning till ramen för utgiftsområde 20, motionerna 2005/06:MJ526 (fp) yrkande 4 delvis, 2005/06:MJ545 (c) yrkandena 1, 2 och 3 delvis samt 2005/06:MJ596 (kd) yrkande 43 delvis om att anslå medel till nya anslag. Utskottet har i övrigt inget att erinra mot regeringens redovisning av insatser och resultatbedömning.

När det gäller förslaget i motion 2005/06:MJ526 (fp) yrkande 4 delvis om att inrätta en hållbarhetskommission har riksdagen nyligen i samband med behandlingen av regeringens miljömålsproposition beslutat att föreslå regeringen att tillsätta en sådan kommission (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48 och 2005/06:49). Utskottet har i denna fråga tidigare och senast i betänkande 2005/06:MJU3 hänvisat till det pågående arbetet i Regeringskansliet med att genomföra den svenska strategin för hållbar utveckling. Hela Regeringskansliet medverkar i arbetet med att genomföra den svenska strategin för hållbar utveckling. För att samordna arbetet, internationellt och nationellt, och för att stärka de strategiska satsningarna har regeringen därtill i december 2003 inrättat ett särskilt samordningskansli för hållbar utveckling i Statsrådsberedningen. Strategin kommer fortlöpande att följas upp, varvid det nyinrättade kansliet kommer att ha en samordnande roll. Regeringen avser att presentera nästa revidering av strategin under år 2006. Vidare framgår av budgetpropositionen för

år 2006 att ett särskilt Råd för hållbar utveckling har inrättats för ökat samarbete och erfarenhetsutbyte mellan lokala och regionala aktörer, näringsliv och organisationer.

När det gäller forskning och utveckling av förnybara drivmedel vill utskottet hänvisa till vad regeringen anför i propositionen, utgiftsområde 21 Energi, om att ett allvarligt hinder för introduktion av alternativa drivmedel i större skala är de höga inhemska produktionskostnaderna jämfört med bensin och diesel. För att stimulera användningen av biodrivmedel har regeringen bl.a. tagit initiativ till skattestimulanser och offentlig upphandling. Förutom dessa insatser utgörs regeringens stöd i dag främst av forsknings- och utvecklingsinsatser med syfte att sänka kostnaderna. Regeringen föreslår i propositionen en förstärkning av insatserna kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet med 270 miljoner kronor per år under åren 2006 och 2007 samt med 370 miljoner kronor under år 2008. Ett område av stort intresse är enligt regeringen utnyttjandet av biomassa för produktion av drivmedel och kraftvärme. Genom förgasning av biomassa, avfall eller svartlut från pappersindustrin är det möjligt att via s.k. syntesgas producera flera olika slag av drivmedel. Samtidigt, eller i stället, kan kraft och värme erhållas. Regeringen konstaterar att det inom några år kan komma att bli aktuellt att utveckla och demonstrera sådan teknik i full skala. Regeringen bedömer därför att sammanlagt 150 miljoner kronor av den föreslagna förstärkningen under perioden 2006–2008 skall användas för att främja utvecklings- och demonstrationsprojekt inom området produktion av biodrivmedel och förgasning av biomassa, svartlut eller avfall. I utskottets betänkande 2005/06:MJU3 avstyrkte utskottet motioner om forskning om alternativa fordonsbränslen med hänvisning till den forskning som bedrivs på området inom Statens energimyndighet, Vägverket och Vinnova (Verket för innovationssystem).

Medel till skogsmarkskalkning tas upp nedan under anslaget 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald. Åtgärder för att förbättra Östersjöns miljö har nyligen behandlats i utskottets betänkanden 2005/06:MJU3 och 2005/06: MJU4.

34:1 Naturvårdsverket

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstillelning under anslaget och avstyrker motionsyrkanden (fp, c) om annan medelstillelning samt ett yrkande (m) om kostnader för Naturvårdsverkets flytt.

Propositionen

Anslaget disponeras för Naturvårdsverkets förvaltningskostnader, inklusive verkets kostnader för att administrera den verksamhet som finansieras via sakanlagen.

Naturvårdsverket är central förvaltningsmyndighet på miljöområdet och skall vara samlande och pådrivande i miljöarbetet. Verkets arbete skall syfta till att främja hållbar utveckling med utgångspunkt i den ekologiska dimensionen. Därvid skall de av riksdagen fastställda miljökvalitetsmålen och strategierna för att uppnå dessa vara vägledande.

Regeringen föreslår att 334 313 000 kr anvisas under anslaget 34:1 Naturvårdsverket för år 2006.

Motionerna

Folkpartiet föreslår i motion 2005/06: MJ526 (fp) yrkande 4 delvis att anslaget förstärks med ytterligare 19 108 000 kr i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna anser dock att flytten av delar av Naturvårdsverket till Östersund inte bör genomföras och att myndigheten därmed inte behöver kompenseras för flyttkostnader under år 2006. Vidare bör myndigheten åläggas samma krav på effektivisering som andra myndigheter, dvs. ett anslagssparande på 0,6 % vilket motsvarar 1,9 miljoner kronor. Enligt Centerpartiets motion 2005/06: MJ545 (c) bör anslaget minska med 17 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag, för att frigöra budgetmedel till det föreslagna nya anslaget för forskning och utveckling av förnybara drivmedel (yrkande 3 delvis). Moderaterna tar i motion 2005/06: MJ591 (m) upp frågan om kostnader som belastar Naturvårdsverket i samband med flytt av verksamhet till Östersund. En flytt innebär enligt motionärerna bl.a. ökade förvaltnings- och kommunikationskostnader på bekostnad av verksamheten. Regeringens förslag att eventuella kostnader för flytten skall finansieras i första hand genom anslagssparande och i andra hand genom ökad anslagskredit ökar ytterligare nackdelarna med en flytt. Innebörden är att myndigheten skall låna för att bekosta omlokaliseringen. Om anslagssparandet inte räcker måste regeringen återkomma till riksdagen med anvisning om nya medel i en tilläggsbudget (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Som framgår av propositionen bedömer regeringen att Naturvårdsverket huvudsakligen uppfyller de mål som ställts. När det gäller omlokaliseringen av 60 årsarbetstillfällen till Östersund kommer denna enligt regeringen att innebära vissa omställningskostnader. Den kostnadsuppskattning för omställningen som i dagsläget kan göras för Naturvårdsverket grundas på antaganden av hur många av den befintliga personalen som följer med till Östersund. Regeringen avser att kompensera myndigheten för den engångspremie som en särskild pensionsersättning medför. Anslaget undantas även från den generella reduktionen med 0,6 % som företrädesvis

genomförs på anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål. Utskottet konstaterar att om myndighetens kostnader ökar med anledning av flytten kommer regeringen att senare ta ställning till disposition av ett eventuellt anslagssparande samt till behov av en ökad anslagskredit. Vidare avser regeringen att noga följa utvecklingen av myndighetens ekonomiska situation så att verksamheten långsiktigt kan fungera med bibehållen kvalitet.

Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen i fråga om medelstillelse under anslaget och avstyrker därmed, samt med hänvisning till vad som ovan redovisats om kostnader för Naturvårdsverkets flytt, motionerna 2005/06:MJ526 (fp) yrkande 4 delvis, 2005/06:MJ545 (c) yrkande 3 delvis och 2005/06:MJ591 (m) yrkande 1.

34:2 Miljöövervakning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstillelse under anslaget och avstyrker ett motionsyrkande (fp) om myndigheters opinionsbildning och satsning på frivilligorganisationer. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om bemyndigande.

Propositionen

Anslaget disponeras för uppföljning och rapportering av miljökvalitetsmålen, miljöövervakning, bidrag till vissa ideella organisationer, bidrag till projektet Swedish Water House vid Stockholm International Water Institute (SIWI) samt för Aktiebolaget Svenska Miljöstyringsrådets arbete med miljökrav vid offentlig upphandling. Anslaget används också för internationellt miljöövervakningsarbete och arbete med internationell rapportering som en följd av EG-direktiv och andra internationella åtaganden. Medlen till uppföljning och rapportering av miljökvalitetsmålen samt till miljöövervakning fördelas av Miljömålsrådet vid Naturvårdsverket. Rådet fattar beslut om den nationella miljöövervakningens inriktning samt fördelar även medel till viss regional miljöövervakning.

För att skapa goda förutsättningar för planering, upphandling och genomförande av miljöövervakningen föreslås regeringen bemyndigas att under år 2006 ingå ekonomiska förpliktelser, som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 70 miljoner kronor under perioden 2007–2009.

Med anledning av det ökade behovet av miljöövervakning för arbetet med åtgärder som syftar till att uppnå miljökvalitetsmålen i enlighet med miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150), för genomförandet av ramdirektivet för vatten samt för internationell rapportering av miljöpåverkan föreslår regeringen att anslaget förstärks med 43 miljoner kronor fr.o.m. år 2007 och med ytterligare 6 miljoner kronor från år 2008.

Anslaget minskas med 1,34 miljoner kronor fr.o.m. år 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 % av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår att 221 656 000 kr anvisas under anslaget 34:2 Miljöövervakning m.m. för år 2006.

Motionerna

I motion 2005/06:MJ526 (fp) anförs att när myndigheter ägnar sig åt opinionsbildning är risken att trovärdigheten undergrävs eftersom myndigheterna tar ställning i frågor på ett icke-legitimt sätt. Vidare innebär det att myndigheterna tar över en uppgift som bör utföras av politiker och andra opinionsbildare. Folkpartiet vill därför spara på vissa myndigheters resurser när det gäller opinionsbildning och i stället överföra delar av dessa resurser till miljöorganisationer och andra frivilligorganisationer (yrkande 2 delvis).

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att miljöövervakningen är betydelsefull i arbetet med att ta fram kunskap om miljön och att den utgör ett centralt underlag för att driva miljöarbetet framåt. En ändamålsenlig miljöövervakning är en förutsättning för en effektiv uppföljning av miljö kvalitetsmålen. Som regeringen anför är övervakningen också nödvändig för att Sverige skall kunna fullgöra sina åtaganden vad gäller internationell rapportering.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstilldelning under anslaget och förslaget till bemyndigande. Motion 2005/06:MJ526 (fp) yrkande 2 delvis avstyrks.

34:3 Åtgärder för biologisk mångfald

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till riksdagens beslut att öka ramen för utgiftsområdet för år 2006 föreslår utskottet med tillstyrkande av en motion (s, v, mp) att anslaget ökas med 40 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Utskottet instämmer i övrigt i vad regeringen anfört och avstyrker motionsyrkanden (m, kd, c) om minskad medelstilldelning samt ett yrkande (fp) om anslagets användning. Vidare avstyrks motionsyrkanden (s) om medel för reservatsbildning och ett antal yrkanden (kd, c) om kalkning.

Propositionen

Anslaget disponeras för insatser för bevarande och restaurering av värdefulla naturmiljöer och biologisk mångfald med särskild inriktning på frågor om områdesskydd, artbevarande, naturvårds- och fastighetsförvaltning, viltförvaltning samt kalkning av sjöar och vattendrag enligt bidragsbestämmelserna som regleras i förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag. Anslaget används för ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken (1998:808) såvitt avser Naturvårdsverkets ansvarsområde, kostnader för förvärv för statens räkning av värdefulla naturområden för biologisk mångfald och friluftsliv, statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd och förvaltning av värdefulla naturområden, kostnader för artbevarandeåtgärder och förvaltning av skyddade områden, kostnader för utredning, förhandling och värdering i samband med säkerställande av ur naturvårdssynpunkt värdefulla naturområden samt kostnader för arbete med EG:s ramdirektiv för vatten.

För att åstadkomma ett mer effektivt arbete med bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald föreslår regeringen i miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) bl.a. ett nytt miljökvalitetsmål, Ett rikt växt- och djurliv. En höjning av anslagsnivån är angelägen och regeringen föreslår därför att anslaget förstärks med 120 miljoner kronor fr.o.m. år 2006, med ytterligare 77 miljoner kronor från år 2007 och med ytterligare 44 miljoner kronor från år 2008.

För arbete med åtgärder som syftar till att uppnå miljökvalitetsmålen i enlighet med miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) överförs 8,7 miljoner kronor till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid anslag 28:25 Riksantikvarieämbetet, 43,5 miljoner kronor till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande anslag 32:1 Länsstyrelserna samt 3 miljoner kronor till utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar anslag 43:1 Statens jordbruksverk fr.o.m. år 2006. Till utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar anslag 43:8 Fiskeriverket överförs 9,1 miljoner kronor fr.o.m. år 2006, ytterligare 2,7 miljoner kronor år 2007 och ytterligare 5 miljoner kronor år 2008. Under samma period minskas den tidigare överföringen till anslaget av 14,6 miljoner kronor till 13,2 miljoner kronor per år i enlighet med proposition 2000/01:130. Miljötillsynen är av stor betydelse i arbetet för att nå miljökvalitetsmålen. Friluftslivet, och därmed friluftorganisationerna, har en viktig roll i det breda arbetet för att nå miljömålen, inte minst det föreslagna nya miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Fr.o.m. år 2006 överförs 15 miljoner kronor till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande anslag 32:1 Länsstyrelserna för förstärkt miljötillsyn samt 10 miljoner kronor till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid anslag 30:4 Stöd till friluftorganisationer för ökat stöd till friluftorganisationerna.

Regeringen föreslår att 1 923 297 000 kr anvisas under anslag 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald för år 2006.

Motionerna

I motion 2005/06:Fi320 (s, mp, v) yrkande 5 föreslås att anslaget förstärks med 40 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna framhåller att trots insatserna för bevarande och restaurering av värdefulla naturmiljöer och biologisk mångfald i form av områdesskydd, artbevarande och annan naturvård minskar den biologiska mångfalden i hög takt. Därför behövs en kraftsamling för att hejda förlusten. En höjning av anslaget utöver den nivå som ingår i budgetpropositionen för år 2006 är därför angelägen. Enligt motionens yrkande 6 bör anslaget för vart och ett av åren 2007 och 2008 vara 65 miljoner kronor högre än vad regeringen beräknar.

Moderaterna vill i motion 2005/06:MJ591 (m) minska anslaget med 890 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag (yrkande 3 delvis). Partiet riktar kritik mot omfattningen av de statliga markinköpen och de stora markavsättningar som görs där ägandet inte övergår till staten. Exempelvis bör avsättningarnas påverkan på t.ex. virkesförsörjningen analyseras. Vidare riktas kritik mot den nuvarande modellen för markskötsel, som innebär att den tidigare markägaren skall sköta den nuvarande ägarens mark. I stället borde avtal träffas direkt med nuvarande ägare för att säkerställa skötseln utan att marken behöver övergå i statens ägo. Slutligen framhålls vikten av att tillräckliga medel från anslaget används för skötsel av nuvarande objekt och för ersättning vid tecknande av sådana skötselkontrakt som motionärerna förespråkar. När det senare inte är möjligt måste staten som ny ägare ha tillräckligt med resurser för att sköta sina åtaganden. Kristdemokraterna vill i motion 2005/06:MJ596 (kd) minska anslaget med 650 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag (yrkande 43 delvis). En långsammare takt i avsättningen av mark föreslås, liksom ett ökat inslag av frivilliga naturvårdsavtal i arbetet med att bevara nyckelbiotoper i skogsmark. I motion 2005/06:MJ545 (c) yrkande 3 delvis förespråkar Centerpartiet en minskning av anslaget med 300 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Anslaget kan reduceras genom att medlen för inköp av skogsmark minskas. Detta mot bakgrund av att Centerpartiet förordar en annan modell för bevarande av skyddsvärd skogsmark, exempelvis genom naturvårdsavtal, och att partiet inom utgiftsområde 23 förstärker insatserna för rådgivning och biotopskydd inom skogsbruket. Enligt motion 2005/06:MJ526 (fp) yrkande 1 har ökningen av anslaget under de senaste åren varit så omfattande att riksdagen inte bör acceptera en ökning utan tydliga anvisningar om vad resurserna skall satsas på. Minst hälften av årets utökning bör tillföras havsmiljöarbetet och i huvudsak arbetet med Östersjön, anser motionärerna. En satsning på att anlägga våtmarker, åtgärda enskilda avlopp och tillförsäkra genomförandet av EU:s vattendirektiv kräver resurser. För lite resurser läggs på inventeringar av havsmiljön och bildandet av marina reservat. En omprioritering behövs för att åtgärda detta. Vidare bör delar av en ökning användas till att öka anslagen till kalkning med ytterligare 10 miljoner kronor, fördelat på vetenskapliga

grunder mellan skogs- och sjökalkning. Dessutom bör medel avsättas specifikt för att säkra skyddet av rödlistade arter på grund av de förändringar som den nya jordbrukspolitiken kan orsaka.

Behovet av att avsätta medel för att påskynda inventering och administration vid reservatsbildningen hos länsstyrelserna tas upp i motion 2005/06: MJ537 (s) yrkande 1. Motionärerna påpekar att betydande medel avsätts till markinköp men för lite till att inventera och analysera om de områden som föreslagits för reservatsbildning har så stora värden att de bör köpas in. Markägaren får därmed vänta länge på besked om marken är aktuell för reservatsbildning eller om den kan användas för produktionsskog. I motionens yrkande 2 begärs att en väsentligt utökad andel från anslaget för inköp av skogsmark används till att skynda på handläggningen vid reservatsbildning av skyddsvärd skogsmark. Detta görs enligt motionärerna bäst genom att delar av de redan beslutade medlen används till att anställa inventerare och personal för att skynda på processen hos varje länsstyrelse i skogslänen under de närmaste tre åren.

Ett antal motioner tar upp kalkningsverksamhet. Enligt motion 2005/06: MJ596 (kd) är de positiva effekterna av skogsmarkskalkning så väl dokumenterade att en reguljär verksamhet i stor skala bör inledas för att engångsbehandla den mest försurade fastmarken i Sverige. Motionärerna föreslår att Skogsstyrelsens åtgärdsprogram för bl.a. skogsmarkskalkning genomförs under en 15-årsperiod, vilket bedöms kosta ca 30 miljoner kronor årligen. Slutligen anförs att kalkningsverksamheten behöver anpassas till en förändrad geografisk belastningssituation och att Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att intensifiera kalkningsinsatserna i de områden där något brott i trenden mot ökad försurning ännu inte har konstaterats (yrkande 14). Motion 2005/06: MJ366 (c) yrkande 1 tar upp behovet och värdet av integrerad mark- och vattenkalkning. Motionärerna framhåller att kalkning högt upp i vattensystemet avgiftar stora delar av ekosystemet, vilket slutligen innebär att kalkningsinsatser direkt i större sjöar och vattendrag kan reduceras och avslutas tidigare. Enligt motionens yrkande 2 bör anslaget till kalkning ökas då det tar mellan fem och tio år innan effekterna av markkalkningen börjar nå de större sjöar och vattendrag som ingår i dagens kalkningsprogram. Motionärerna pekar vidare på det faktum att många försurade sjöar och vattendrag fortfarande är okalkade. I yrkande 3 framhålls den stora samhällsnytta som kalkningsverksamheten utgör. Få om ens något statsanslag till miljövård har inneburit så många positiva effekter som kalkning av sjöar och vattendrag, hävdar motionärerna, och hänvisar till att flera utredningar har visat att samhället får tillbaka mellan 2 och 9 kr för varje satsad kalkkrona.

Utskottets ställningstagande

I sitt yttrande till finansutskottet (2005/06: MJU1) y Ramar för utgiftsområdena 20 och 23) tillstyrkte utskottet, genom att ansluta sig till motion 2005/06: Fi320 (s, mp, v) yrkande 1 delvis, att ramen för utgiftsområde 20

höjs med 40 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Utskottet anförde i yttrandet att den biologiska mångfalden är grunden för allt mänskligt liv – den spelar en avgörande roll för människors överlevnad och välfärd och är därmed en förutsättning för en hållbar utveckling. Utskottet hänvisade också till att för att åstadkomma ett mer effektivt arbete med bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald har regeringen i miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) föreslagit bl.a. ett nytt miljö kvalitetsmål, Ett rikt växt- och djurliv. Vidare framhölls att biologisk mångfald på olika nivåer minskar snabbt i dag och att det behövs en kraftsamling för att hejda förlusten. Utskottet ansåg att en höjning av anslagsnivån således är angelägen för att främja ett mer effektivt arbete med bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. Utskottet ansåg också, med tillstyrkande av motion Fi320 (s, v, mp) yrkande 2 delvis, att den preliminära fördelningen av utgifterna för budgetåren 2007 och 2008 bör ändras och att utgiftsområde 20, i förhållande till regeringens förslag, bör tillföras ytterligare 65 miljoner kronor för respektive år.

Utskottet tillstyrker mot ovanstående bakgrund motion 2005/06:Fi320 (s, mp, v) yrkande 5 och föreslår att anslaget 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald förstärks med 40 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Det innebär att anslaget uppgår till 1 963 297 000 kr enligt utskottets förslag. Utskottet anser vidare att anslaget för vart och ett av budgetåren 2007 och 2008 bör vara 65 miljoner kronor högre än vad regeringen beräknar. Detta bör ges regeringen till känna. Därmed tillstyrker utskottet motionens yrkande 6.

När det gäller naturvårdsavtal och reservatsbildning vill utskottet anföra följande. Som framgår av regeringens proposition 2004/05:150 Svenska miljömål har det trots kraftigt förstärkta resurser för att bevara biologisk mångfald i praktiken varit svårt för myndigheterna att bedriva skyddsarbetet i den takt som krävs. Det som släpar efter i arbetet med att skapa ett långsiktigt skydd för skogar med särskilt höga skyddsvärden är i första hand reservatsarbetet. Trögheten beror enligt regeringen i första hand på begränsade administrativa och finansiella resurser. Förutom tillräckliga anslagsmedel för köp och intrångsersättningar krävs som regeringen framhåller också att länsstyrelserna generellt förstärker sin organisation för reservatsbildning och ökar antalet beslut. I utskottets betänkande 2005/06: MJU3 instämde utskottet i regeringens uppfattning att ytterligare angelägna åtgärder är att främja lämpliga och kostnadseffektiva lösningar för skyddet via naturreservat, biotopskyddsområden, naturvårdsavtal respektive frivilliga avsättningar. Utskottet uppmärksammade vidare regeringens avsikt att låta Statskontoret utföra en sådan utvärdering och återkomma till riksdagen i denna fråga.

När det gäller kalkningsverksamhet framgår av propositionen att kalkningen av försurade vatten fortsätter i enlighet med den fastställda kalkningsplanen. Naturvårdsverket har under år 2004 fördelat ca 202 miljoner kronor till länsstyrelserna för kalkning av sjöar och vattendrag för att

mildra effekterna av försurningen och regionala åtgärdsprogram har tagits fram på länsstyrelsenivå. I utskottets betänkande 2005/06:MJU3 konstaterade utskottet att regeringen anser att Naturvårdsverket bör utvärdera behovet av en förändrad miljöövervakning för att bättre följa upp och avrapportera miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning. Översynen bör enligt regeringen bl.a. omfatta miljöövervakningen för sjöar och vattendrag. Vidare framgick att kalkningsverksamheten behöver anpassas till en förändrad geografisk belastningssituation. Naturvårdsverket skall därför ges i uppdrag att utarbeta nya riktlinjer för kalkningsverksamheten för sjöar och vattendrag. När det gäller skogsbruk i försurningsdrabbade områden konstaterade utskottet att regeringen förutsätter att Skogsstyrelsen regelbundet uppdaterar sina särskilda rekommendationer. Det gäller även rekommendationer för uttag av skogsbränsle och gödsling av skogsmark samt askåterföring. Utskottet erinrade också om vad det anförde i samband med behandlingen av 2005 års budget (bet. 2004/05:MJU1, rskr. 2004/05:127). Utskottet konstaterade då att enligt regeringens proposition får högst 10 miljoner kronor av anslaget Åtgärder för biologisk mångfald användas för markkalkning i enlighet med Skogsstyrelsens program. Det innebär, konstaterade utskottet, att Skogsvårdsorganisationens arbete med att motverka de negativa konsekvenserna av försurning kan återupptas. Inom programmet har Skogsstyrelsen tillsammans med skogsvårdsstyrelserna i västra och södra Sverige, länsstyrelser, kommuner och skogsägare utvecklat metoder för att lösa problemen med försurad skogsmark och försurade sjöar och vattendrag. Utskottet hänvisade till att enligt Skogsstyrelsen är en förutsättning för att miljömålen skall kunna nås att betydande delar av avrinningsområdena behandlas. Om bara större sjöar och våtmarker kalkas kan försurningen bara dämpas tillfälligt och inga långsiktiga effekter uppnås. Utskottet har från Regeringskansliet inhämtat att avsikten är att i regleringsbrevet till Naturvårdsverket för år 2006 villkora att Skogsstyrelsen får fortsatt stöd för markkalkning på motsvarande sätt som för innevarande år.

Med hänvisning till vad utskottet anført ovan om medelstilldelning under anslaget, reservatsbildning och kalkning avstyrks motionerna 2005/06: MJ366 (c) yrkandena 1–3, 2005/06: MJ526 (fp) yrkande 1, 2005/06: MJ537 (s) yrkandena 1 och 2, 2005/06: MJ545 (c) yrkande 3 delvis, 2005/06: MJ591 (m) yrkande 3 delvis samt 2005/06: MJ596 (kd) yrkandena 14 och 43 delvis.

34:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstillelse under anslaget och avstyrker motionsyrkanden (m, kd) om annan medelstillelse samt ett motionsyrkande (v) om ambitionerna när det gäller marksanering. Vidare avstyrks motionsyrkanden (s, kd, c) om finansiering av miljösanering. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om bemyndigande.

Propositionen

Anslaget disponeras för inventeringar, undersökningar och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden samt för framtagande av underlag för prioriteringar av framtida sanerings- och återställningsinsatser i landet. Anslaget får användas till att åtgärda från risksynpunkt särskilt angelägna saneringsobjekt samt till akuta saneringsinsatser.

För att skapa goda förutsättningar för planering, upphandling och genomförande av efterbehandlingsprojekt föreslås regeringen bemyndigas att under år 2006 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med saneringsinsatser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 600 miljoner kronor under perioden 2007–2009.

För arbete med åtgärder som syftar till att uppnå miljö kvalitetsmålen i enlighet med miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) överförs 15 miljoner kronor till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård anslag 34:6 Kemikalieinspektionen och 0,7 miljoner kronor till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid anslag 28:25 Riksantikvarieämbetet fr.o.m. år 2006. 1,5 miljoner kronor överförs till utgiftsområde 24 Näringsliv anslag 38:5 Sveriges geologiska undersökning: Geologisk undersökningsverksamhet m.m. fr.o.m. år 2006. Under samma period minskas den tidigare överföringen av 11,7 miljoner kronor till 4,3 miljoner kronor per år i enlighet med proposition 2000/01:130. För arbete med åtgärder som syftar till att uppnå miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö i enlighet med miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) överförs 10 miljoner kronor för år 2006 och 20 miljoner kronor per år under perioden 2007–2008 till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande anslag 31:1 Boverket. Åtgärderna avser att ta fram underlag om byggnaders tekniska status och eventuella kopplingar mellan brister i inomhusmiljön och upplevd ohälsa.

Anslaget minskas med 3,26 miljoner kronor fr.o.m. år 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 % av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår att 524 787 000 kr anvisas under anslaget 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden för år 2006.

Motionerna

I motion 2005/06:MJ591 (m) yrkande 3 delvis begär Moderaterna att anslaget minskas med 312 850 000 kr i förhållande till regeringens förslag. Behovet av att återställa förorenad mark är stort men i huvudsak inte akut och sanering en långsiktig åtgärd som måste vägas mot andra angelägna uppgifter, anser partiet. Nödvändiga prioriteringar bör grundas på vetenskapliga riskbedömningar av saneringsobjekten. Kristdemokraterna vill i motion 2005/06:MJ596 (kd) höja anslaget med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Saneringsarbetet skall bedrivas med full kraft och takten i saneringsarbetet bör därför ökas (yrkande 43 delvis). Enligt motion 2005/06:MJ297 (v) bör takten och ambitionerna när det gäller marksanering höjas om miljö kvalitetsmålet för marksanering skall nås inom rimlig tid. Efterbehandling av förorenade områden är komplicerat, tidskrävande och kostsamt, påpekar motionärerna. Det är därför omöjligt att inom en generation åtgärda alla förorenade områden som innebär stor eller mycket stor risk. Med en insats på 1 miljard kronor per år, varav drygt hälften utgörs av statliga medel, bedöms samtliga 1 300 objekt i den högsta riskklassen vara åtgärdade till år 2050. En effekt av detta är att det blir svårt att nå miljömålet Giftfri miljö. Vidare framhålls att ny lagstiftning, främst EU:s ramdirektiv för vatten och förordningen om svårnedbrytbara organiska föreningar, sannolikt kommer att ställa nya krav på sanering och efterbehandling. Även detta betyder att ambitionerna när det gäller marksanering måste höjas de närmaste åren (yrkande 1).

I motion 2005/06:MJ539 (s) föreslås en översyn genomföras av saneringsansvaret vid miljösanering efter bensinstationer. Ansvar för att miljösanera marken efter en bensinstation åligger i dag fastighetsägaren, påpekar motionärerna. Saneringen är kostsam och någon saneringsfond finns inte. Vidare tar bensinbolagen sällan sitt ansvar. Den dyrbara saneringen sätter därför ofta fastighetsägaren, i många fall lanthandlare, i en ekonomisk fälla. Motion 2005/06:MJ317 (c) tar upp frågan om behovet av statligt finansieringsansvar för efterbehandlingen av gruvavfall från bl.a. Falu gruva. I ett nationellt perspektiv är Dalarna det län som hyser de allvarligaste gruvavfallsproblemen, hävdar motionären, och begär att statliga medel ställs till förfogande för att lösa de problem som har orsakats av gångna tiders verksamhet. Den statliga finansieringen bör i dylika fall kunna uppgå till 100 %. Motionärerna bakom motion 2005/06:MJ352 (c) yrkande 1 föreslår att en fond inrättas för miljösanering av gamla bensinstationer. Det är inte godtagbart att fastighetsägaren skall bekosta en miljösanering efter nya regler som trätt i kraft efter det att verksamheten har upphört, anser motionärerna. Enligt motion 2005/06:MJ400 (c) bör staten ta sitt ekonomiska ansvar för att marken vid Uppsalas nya resecentrum saneras, så att byggandet kan förverkligas. I motion 2005/06:Bo303 (c) begärs att staten tar sitt ansvar så att Hästhagens bostadsområde i Söderfors, Tierps kommun, blir sanerat (yrkande 2).

I motion 2005/06:MJ596 (kd) yrkande 16 begärs att den s.k. 10-procents-regeln för sanering av förorenade områden avskaffas. Regeln innebär att 10 % av totalkostnaden för ett efterbehandlingsprojekt skall finansieras av den kommunala huvudmannen. I praktiken förhandlas bidraget ofta ned, men regeln uppfattas ändå ofta av kommunerna som en negativ bieffekt av det kommunala huvudmannskapet och en bromskloss i systemet, påpekar motionärerna.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av propositionen räknar samtliga län med att vara klara med identifieringen år 2005 i enlighet med det nationella delmålet om sanering och efterbehandling av förorenade områden. Ungefär hälften av de områden som delmålet anger kommer då att ha åtgärdats. Vidare framgår att antalet identifierade förorenade områden i dag beräknas vara drygt 50 000.

Efterbehandling av förorenade områden har nyligen behandlats av utskottet i samband med miljömålspropositionen (bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48 och 2005/06:49). Utskottet anförde då att för att bidra till att miljökvalitetsmålet Giftfri miljö skall kunna nås inom rimlig tid och till acceptabel kostnad måste, som regeringen anför, arbetet med förorenade områden prioriteras till rätt objekt och utföras med lämplig ambitionsnivå. Utgångspunkten måste vara att endast de förorenade områden som tillhör den högsta riskklassen kommer att kunna efterbehandlas, och enligt regeringens bedömning kan 10 % av de ca 1 300 områden som i dag bedöms utgöra mycket stor risk för människors hälsa och miljön vara åtgärdade år 2010. Utskottet konstaterade att regeringen avser att återkomma med förslag till nya delmål i samband med nästa fördjupade utvärdering av miljömålen och inom ramen för utvärderingen även se över möjligheten att höja ambitionsnivån i arbetet med efterbehandling av förorenade områden. Vidare anslöt sig utskottet till regeringens bedömning att de i propositionen föreslagna nya delmålen innebär att huvuddelen av problemet med förorenade områden bör ha lösts allra senast inom 45 år.

Orsaker till att målet om antalet åtgärdade objekt inte helt kommer att uppnås inom utsatt tid är som framgår av budgetpropositionen dels att de utredningar som behövs för att åtgärda stora och komplicerade objekt är omfattande och tidskrävande, dels att den nödvändiga uppbyggnaden av en organisation som kan hantera den kraftiga ökningen av resurser för saneringsarbetet har tagit tid, såväl i den offentliga som i den privata sektorn. Objekten som prioriterats för sanering är de som tillhör riskklass 1 och därmed innebär mycket stora risker för hälsa och miljö.

Utskottet konstaterar att regeringen avser att ge Sveriges geologiska undersökning, SGU, ansvar för att inventera och genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar för objekt som förorenats av statliga organisationer som inte finns kvar. För detta ändamål avser regeringen att anvisa medel till SGU:s disposition.

Utskottet finner regeringens förslag till medelstilldelning under anslaget väl avvägt. Därmed, samt med hänvisning till vad som ovan anförts om efterbehandling av förorenade områden, avstyrks motionerna 2005/06: MJ297 (v) yrkande 1, 2005/06: MJ317 (c), 2005/06: MJ352 (c) yrkande 1, 2005/06: MJ400 (c), 2005/06: MJ539 (s), 2005/06: MJ591 (m) yrkande 3 delvis, 2005/06: MJ596 (kd) yrkande 43 delvis och 2005/06: Bo303 (c) yrkande 2. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag till bemyndigande under anslaget.

När det gäller motion 2005/06: MJ596 (kd) yrkande 16 om den s.k. 10-procentsregeln för sanering av förorenade områden vill utskottet erinra om vad det anförde i frågan i samband med behandlingen år 2004 av regeringens resultatredovisning om sanering och återställning av förorenade områden (bet. 2004/05: MJU1, rskr. 2004/05:127). Utskottet konstaterade då att enligt skrivelsen är en faktor som påverkar möjligheten att nå miljökvalitetsmålet svårigheten att hitta villiga huvudmän för genomförande av efterbehandlingsprojekt med huvudsakligen statlig finansiering. Enligt Naturvårdsverket anser sig många kommuner sakna tillräcklig kompetens och resurser för att bära de kostnader saneringen för med sig eftersom statsbidrag lämnas med högst 90 % av kostnaden i enlighet med bidragsförordningen (SFS 2004:100). Utskottet hänvisade vidare till att Länsstyrelsen i Stockholms län har lämnat förslag till förändringar i bidragsförordningen för förorenade områden i syfte att stimulera bostadsbyggande. Utskottet har inhämtat att rapporten fortfarande bereds inom Regeringskansliet. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2005/06: MJ596 (kd) yrkande 16 lämnas utan att riksdagen vidtar någon ytterligare åtgärd.

34:5 Miljöforskning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker ett motionsyrkande (kd) om att öka anslaget i förhållande till regeringens förslag. Vidare tillstyrks regeringens förslag om bemyndigande.

Propositionen

Anslaget skall främst finansiera forskning till stöd för Naturvårdsverkets arbete, t.ex. forsknings- och utvecklingsverksamhet som utgör underlag för att nå miljökvalitetsmålen, forskning med anknytning till miljöbalken samt underlag för internationellt förhandlingsarbete. Anslaget skall också finansiera statens andel av den med näringslivet samfinansierade forskningen vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

För att skapa goda förutsättningar för planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt föreslås regeringen bemyndigas att under år 2006 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtagande medför utgifter på högst 100 miljoner kronor under perioden 2007–2009.

Anslaget minskas med 0,51 miljoner kronor fr.o.m. år 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 % av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår därmed att 85 568 000 kr anvisas under anslaget 34:5 Miljöforskning för år 2006.

Motionerna

Kristdemokraterna föreslår i motion 2005/06:MJ596 (kd) yrkande 43 delvis att anslaget förstärks med ytterligare 30 miljoner kronor. Ytterligare medel behövs enligt motionärerna till forskning kring trafikens utsläpp och alternativa drivmedel för att utveckla renare drivmedel och därigenom bidra till bättre luft i städerna. Naturvårdsverket bör därför få ansvaret för att i samarbete med andra myndigheter och aktörer inleda ett forskningsprogram som syftar till att göra Sverige till en förebild för ett hållbart samhälle där huvuddelen av fordonen drivs med alternativa bränslen.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anför är miljöforskningen ett viktigt instrument för att utveckla miljöarbetet. Med anslaget finansierar Naturvårdsverket tvärvetenskaplig forskning som är relevant för verkets arbete med bl.a. miljökvalitetsmålen och miljöbalken. Medlen går huvudsakligen till fleråriga forskningsprogram, men även till synteser som skall ge underlag för att t.ex. bedöma framtida forskningsbehov och påverka olika aktörer i samhället. Utskottet anser i likhet med regeringen att eftersom miljöforskning finansieras av flera myndigheter både inom och utanför Sverige är samarbete med såväl nationella som internationella finansiärer angeläget för att de samlade forskningsmedlen skall användas så effektivt som möjligt.

Utskottet finner regeringens förslag till medelstildelning under anslaget väl avvägt och avstyrker därmed motion 2005/06:MJ596 (kd) yrkande 43 delvis. När det gäller forskning om alternativa drivmedel vill utskottet hänvisa till vad som anförts ovan i denna fråga (avsnittet Miljöpolitikens inriktning och resultatbedömning). Utskottet tillstyrker även regeringens förslag till bemyndigande.

34:6 Kemikalieinspektionen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstildelning under anslaget.

Propositionen

Kemikalieinspektionen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om hälso- eller miljörisker med kemiska produkter och biotekniska organismer. Anslaget disponeras av Kemikalieinspektionen för verksamhet avseende tillsyn och vägledning, riskbedömning, riskbegränsning för allmänkemikalier samt riskbegränsning för bekämpningsmedel. Kemikalieinspektionens verksamhet utgår från de mål och riktlinjer för kemikaliepolitiken som anges i propositionen Svenska miljömål – miljöpolitik för ett hållbart Sverige (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183). I juni 2001 antog riksdagen propositionen Kemikaliestrategi för giftfri miljö (prop. 2000/01:65, bet. 2000/01:MJU15, rskr. 2000/01:269). Från november samma år är Kemikalieinspektionen ansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. En annan utgångspunkt för verksamheten är miljöbalken och dess följdlagstiftning.

För arbete med åtgärder som syftar till att uppnå miljö kvalitetsmålen i enlighet med miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) överförs 15 miljoner kronor från utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård anslag 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden fr.o.m. år 2006.

Anslaget minskas med 0,67 miljoner kronor fr.o.m. år 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 % av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår att 124 799 000 kr anvisas under anslaget 34:6 Kemikalieinspektionen för år 2006.

Utskottets ställningstagande

Kemikalieinspektionen arbetar för att minska riskerna för skador på mänskliga och miljö från kemiska ämnen i kemiska produkter och andra varor samt biotekniska organismer. Arbetet bedrivs i hög grad internationellt och framför allt inom EU. Kemikalieinspektionen bistår regeringen med expertkunskap. Förslaget till EU:s nya kemikalielagstiftning (Reach), som för närvarande förhandlas i rådet, skiljer sig markant från andra lagförslag både vad gäller omfattning och komplexitet. Som regeringen framhåller behöver Kemikalieinspektionen därför bistå regeringen i större utsträckning än vad som är brukligt. Rådsbehandlingen av förslaget beräknas kunna avslutas tidigast år 2006. Utskottet gör samma bedömning som regeringen i fråga om att för att svensk kemikaliepolitik skall få genomslag i EU-arbetet behöver Kemikalieinspektionen göra betydande insatser i arbetet med interimstrategin, i olika tekniska arbetsgrupper och vid det nationella

genomförandet av Reach. Som framgår av propositionen är Kemikalieinspektionen också mycket involverat i förhandlingarna om EU:s nya regelverk för bekämpningsmedel, vilket också innebär omfattande insatser från myndigheten. Resultatet på EU-nivå är som regeringen framhåller även i detta fall av stor betydelse för möjligheten att uppnå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Vidare delar utskottet regeringens uppfattning att tillsyn och tillsynsvägledning är en betydelsefull verksamhet för att nå en säkrare kemikaliehantering och behöver utvecklas ytterligare.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstilldelning under anslaget.

34:7 Internationellt miljösamarbete

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstilldelning och avstyrker ett motionsyrkande (fp) om att ytterligare förstärka anslaget.

Propositionen

Anslaget disponeras för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer samt för internationellt samarbete. Samarbetet avser såväl internationella miljökonventioner och avtal som miljöfrågor i FN-systemet och EU-samarbetet samt i organisationer som OECD, Baltic 21, Barentsrådet, Nordiska ministerrådet och Arktiska rådet. Vidare disponeras anslaget för bilateralt miljösamarbete, för Sveriges årliga bidrag till FN:s miljöfond, vilken utgör kärnan i UNEP:s finansiering, samt för olika aktiviteter inom FN:s miljöprogram (UNEP). Dessutom disponeras anslaget för kostnader för deltagande i internationellt samarbete på kärnenergiområdet, dvs. Sveriges reguljära medlemsavgift i Internationella Atomenenergiorganet (IAEA), bidraget till IAEA:s Technical Assistance and Cooperation Fund samt kostnader i samband med övrigt internationellt kärnsäkerhetssamarbete.

Anslaget minskas med 0,44 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 % av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår att 72 993 000 kr anvisas under anslaget 34:7 Internationellt miljösamarbete för år 2006.

Motionerna

Folkpartiet föreslår i motion 2005/06: MJ526 (fp) att anslaget förstärks med ytterligare 5 miljoner kronor. Framför allt bör samarbetet med länder i närområdet stärkas (yrkande 4 delvis).

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att Sveriges möjligheter att påverka eller få till stånd miljöbeslut och överenskommelser så att gränsöverskridande utsläpp och miljöförstöring minskar samt att de svenska miljömålen uppnås sker genom ett aktivt deltagande i det internationella samarbetet.

Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen av det beräknade medelsbehovet för anslaget. Förslaget tillstyrks och motion 2005/06: MJ526 (fp) yrkande 4 delvis avstyrks.

34:8 Stockholms internationella miljöinstitut

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstildelning under anslaget.

Propositionen

Anslaget disponeras för statens stöd till Stockholms internationella miljöinstitut (SEI). SEI är ett internationellt inriktat forskningsinstitut som arbetar med policyrelaterade frågor inom områdena miljö och hållbar utveckling. SEI:s huvudsakliga uppgifter är att stödja beslutsfattande, institutions- och kapacitetsbyggande samt bidra med lösningar inom dessa områden. Detta sker genom att SEI initierar och genomför analyser, fortbildning, policyinriktade dialoger samt informerar om utvärdering och utveckling av miljöteknik, miljö och utvecklingspolicy samt relaterad miljöstyrning och strategier för en hållbar utveckling på nationell, regional och global nivå. Institutet bedriver tillämpad forskning inom områdena klimatförändring, energi, luftföroreningar, ozon, mark- och vattenresurser, urbana miljöer, risk- och sårbarhetsanalyser, strategiska miljöstudier och framtidsscenarioer.

Anslaget minskas med 0,07 miljoner kronor fr.o.m. år 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 % av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår att 11 928 000 kr anvisas under anslaget 34:8 Stockholms internationella miljöinstitut för år 2006.

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör samma bedömning som regeringen i fråga om att SEI:s arbete med policyrelaterade frågor inom områdena miljö och hållbar utveckling är betydelsefulla för miljöarbetet. Regeringens förslag till medelstildelning under anslaget tillstyrks.

34:9 Statens strålskyddsinstitut

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker två motionsyrkanden (fp, c) om att minska anslaget i förhållande till regeringens förslag. Vidare tillstyrks regeringens förslag om bemyndigande.

Propositionen

Statens strålskyddsinstitut (SSI) är central myndighet med ansvar för tillsyn av joniserande och icke-joniserande strålning samt beredskap mot kärntekniska olyckor och radioaktivt nedfall. SSI har ansvar för att de skadliga effekterna av strålning på människor och miljö i Sverige skall vara så små som möjligt. Strålskyddslagen (1988:220) och sedan år 1999 även miljöbalken reglerar myndighetens verksamhet. SSI är också ansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö.

Anslaget disponeras för SSI:s verksamhet avseende tillsyn, beredskap, miljöövervakning och forskning.

Som stöd för sin tillsynsutövning samt för beredskapsarbetet mot radioaktiva nedfall, finansierar SSI grundläggande och tillsynsrelaterad strålskyddsforskning. För att skapa goda förutsättningar för planering och genomförande av strålskyddsforskning är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter för kommande år. Regeringen föreslås därför bemyndigas att under år 2006 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med strålskyddsforskning som, inklusive tidigare åtaganden, medför utgifter på högst 15 000 000 kr under perioden 2007–2009.

Regeringen anger i miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) att forskningen inom strålskyddsområdet i landet är viktig för att miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö skall uppnås. Regeringen föreslår därför att anslaget förstärks med 10 miljoner kronor fr.o.m. år 2007 för finansiering av strålskyddsforskning.

Anslaget minskas med 0,64 miljoner kronor fr.o.m. år 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 % av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår därmed att 107 976 000 kr anvisas under anslaget 34:9 Statens strålskyddsinstitut för år 2006.

Motionerna

Folkpartiet föreslår i motion 2005/06: MJ526 (fp) yrkande 4 delvis att anslaget minskas med 5 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Även Centerpartiet anser i motion 2005/06: MJ545 (c) att anslaget bör minskas med 5 miljoner kronor för att frigöra budgetmedel till det av partiet föreslagna anslaget för forskning och utveckling av förnybara drivmedel (yrkande 3 delvis).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Statens strålskyddsinstitut bedöms uppfylla de mål som ställts och kan verka för ett fortsatt gott strålskydd i samhället.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstilldelning under anslaget och avstyrker motionerna 2005/06:MJ526 (fp) yrkande 4 delvis och 2005/06:MJ545 (c) yrkande 3 delvis. Vidare tillstyrks regeringens förslag till bemyndigande.

34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstilldelning och avstyrker ett motionsyrkande (c) om att minska anslaget i förhållande till regeringens förslag. Vidare avstyrks ett motionsyrkande (mp, -) om Kärnkraftinspektionens resurser.

Propositionen

Statens kärnkraftinspektion (SKI) är central myndighet med ansvar för tillsyn av säkerheten och det fysiska skyddet vid kärntechniska anläggningar, säkerheten för kärnavfallet samt icke-spridningsfrågor. Anslaget disponeras för SKI:s verksamhet avseende tillsyn och förvaltning.

Anslaget minskas med 0,58 miljoner kronor fr.o.m. år 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 % av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår att 98 400 000 kr anvisas under anslaget 34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader för år 2006.

Motionerna

Centerpartiet föreslår i motion 2005/06:MJ545 (c) yrkande 3 delvis att anslaget minskas med 5 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag, till förmån för det av partiet föreslagna anslaget för forskning och utveckling av förnybara drivmedel. I motion 2005/06:N338 (mp, -) yrkande 14 begärs att Kärnkraftinspektionen inom en snar framtid skall få väsentligt bättre ekonomiska resurser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att verksamheten vid Statens kärnkraftinspektion bedöms fungera väl och att de av regeringen fastställda verksamhetsmålen är uppfyllda. Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen i fråga om att SKI uppfyller de mål som ställts och att myndigheten kan verka för en fortsatt hög säkerhet och skydd av hälsa och miljö.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstildelning under anslaget och avstyrker motionerna 2005/06:MJ545 (c) yrkande 3 delvis och 2005/06:N338 (mp, -) yrkande 14.

34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstildelning och bemyndigande under anslaget.

Propositionen

Statens kärnkraftinspektion (SKI) har i uppdrag att vidta åtgärder för att säkerställa och utveckla den nationella kompetensen för frågor rörande kärnsäkerhet, icke-spridning samt kärnavfallssäkerhet. Åtgärderna skall syfta till att stödja tillsynen och höja säkerheten i de kärntekniska anläggningarna. Anslaget disponeras för SKI:s kostnader för kärnsäkerhetsforskning.

För att kunna planera och genomföra kärnsäkerhetsforskning på ett tillfredsställande sätt är det nödvändigt att kunna fatta beslut innehållande utfästelser som medför utgifter för kommande år. Regeringen föreslås därför bemyndigas att under år 2006 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med kärnsäkerhetsforskning som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 30 miljoner kronor under perioden 2007–2009.

Anslaget minskas med 0,44 miljoner kronor fr.o.m. år 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 % av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår att 73 019 000 kr anvisas under anslaget 34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning för år 2006.

Utskottets ställningstagande

SKI har i uppdrag att finansiera forskningsverksamhet inom sitt verksamhetsområde. Utskottet anser i likhet med regeringen att denna forskning har stor betydelse för utvecklingen av tillsynsarbetet på myndigheten och säkerheten vid de kärntekniska anläggningarna. Den är också ett viktigt led i den nationella kompetensförsörjningen på området.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstildelning och bemyndigande under anslaget.

34:12 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsyrkanden (m, fp, kd, c) om minskad medelstilldelning i förhållande till regeringens förslag.

Propositionen

Anslaget disponeras av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) för uppgifter som är nödvändiga för att tillgodose samhällets behov av prognoser, varningar och beredskap samt för att utveckla den kompetens SMHI bygger upp i denna verksamhet. Anslaget används också för att betala Sveriges medlemsavgifter i de internationella organisationerna Eumetsat (det europeiska vädersatellit-samarbetet), ECMWF (det europeiska centret för medellånga prognoser) och WMO (världsmeteorologiska organisationen).

Anslaget minskas med 1,56 miljoner kronor fr.o.m. år 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 % av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår att 262 736 000 kr anvisas under anslaget 34:12 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut för år 2006.

Motionerna

Moderaterna föreslår i motion 2005/06: MJ591 (m) yrkande 3 delvis att anslaget minskas med 20 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna framhåller att SMHI förutom vissa myndighetsuppgifter också har en omfattande affärsverksamhet. Det bör prövas om inte denna verksamhet kan öka i omfattning och fler uppgifter avgiftsbeläggas. Även Folkpartiet föreslår i motion 2005/06: MJ526 (fp) en anslagsminskning med 20 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag (yrkande 4 delvis). En effektivisering av myndigheten är nödvändig, anser motionärerna, och understryker att en ökad inkomstfinansiering av verksamheten bör eftersträvas. Det är oacceptabelt att uppdragsverksamheten går med förlust. Kristdemokraterna i motion 2005/06: MJ596 (kd) yrkande 43 delvis och Centerpartiet i motion 2005/06: MJ545 (c) yrkande 3 delvis förespråkar även de en minskning av anslaget med 20 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av propositionen finansieras SMHI:s uppdragsverksamhet och affärsverksamhet med avgifter. Uppdragsverksamheten sker inom ramen för SMHI:s myndighetsansvar men bekostas med full kostnadstäckning av andra myndigheter. Bland annat utför institutet kontroll av vattenhushållning, översvämningsskarteringar åt Statens räddningsverk och miljöövervakningsuppdrag för Naturvårdsverket. Affärsverksamheten bedrivs som regeringen framhåller på kommersiella villkor på en helt eller delvis konkurrensutsatt marknad.

Utskottet finner inte skäl för någon annan medelstillelning än den regeringen föreslagit och avstyrker därmed motionerna 2005/06:MJ526 (fp) yrkande 4 delvis, 2005/06:MJ545 (c) yrkande 3 delvis, 2005/06:MJ591 (m) yrkande 3 delvis samt 2005/06:MJ596 (kd) yrkande 43 delvis.

34:13 Stöd till klimatinvesteringar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstillelning under anslaget och avstyrker motionsyrkanden (m, fp, kd) om annan medelstillelning. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag om bemyndigande och avstyrker ett motionsyrkande (m) om att avslå regeringens förslag.

Propositionen

Anslaget disponeras för stöd till klimatinvesteringar. Av anslaget får högst 25,9 miljoner kronor användas till administration, information och utvärdering.

Regeringen föreslår att den bemyndigas att under år 2006 besluta om stöd till klimatinvesteringar som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 640 miljoner kronor under perioden 2007–2012.

För att ge bästa möjliga effekt på det lokala klimatarbetet bör enligt regeringen en del av medlen användas till att stödja och stimulera arbetet med lokala projekt och klimatstrategier, särskilt i mindre kommuner. Små kommuner har haft svårt att ta fram en klimatstrategi. Ett stöd till det arbetet skulle därför stimulera det lokala engagemanget. Regeringen hänvisar till att erfarenheterna från en liknande insats när det gäller stöd till lokala investeringsprogram är goda. Regeringen föreslår en förstärkning och förlängning av programmet med 200 miljoner kronor år 2006 och 320 miljoner kronor per år under perioden 2007–2008.

Regeringen föreslår att 350 000 000 kr anvisas under anslaget 34:13 Stöd till klimatinvesteringar för år 2006.

Motionerna

Moderaterna delar i motion 2005/06:MJ591 (m) inte regeringens positiva omdömen om effekterna av klimatinvesteringsprogrammet. Målet är otydligt och effekten av eventuella åtgärder omöjlig att verifiera. Vidare bör investeringar alltid ske på marknadsmässiga grunder. Anslaget bör avskaffas, anser partiet, och föreslår därmed en minskning av anslaget med 350 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag (yrkande 3 delvis). I motionens yrkande 2 begärs att riksdagen avslår regeringens förslag till bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser under anslaget. Även Folkpartiet föreslår i motion 2005/06:MJ526 (fp) en minskning med 350 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag (yrkande 4 delvis). Kristdemokraterna föreslår i motion 2005/06:MJ596 (kd) en ytterligare förstärkning av anslaget med 50 miljoner kronor (yrkande 43 delvis). Stödet ger synliga resultat på kort tid då åtgärderna är åtgärdsinriktade, konkreta och lokala. Samtidigt framhåller motionärerna vikten av att reglerna som styr anslaget är strikt fokuserade på åtgärder som direkt går att hänföra till minskningar av växthusgaser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att en stimulans med statligt bidrag av den typ som klimatinvesteringsprogrammet utgjort har varit ett viktigt instrument som kan bidra till en långsiktig strukturell omställning mot hållbar utveckling. Vidare konstateras att regeringen i 2006 års ekonomiska vårproposition avser att ta ställning till klimatinvesteringsprogrammets fortsättning.

Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen när det gäller medelstildning under anslaget och avstyrker därför motionerna 2005/06:MJ526 (fp) yrkande 4 delvis, 2005/06:MJ591 (m) yrkande 3 delvis samt 2005/06:MJ596 (kd) yrkande 43 delvis. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag till bemyndigande och avstyrker därmed motion 2005/06:MJ591 (m) yrkande 2.

Politikområde Forskningspolitik under utgiftsområde 20

26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildning under anslaget.

Propositionen

Anslaget disponeras av Forskningsrådet för areella näringar och samhällsbyggande (Formas) för myndighetens förvaltningskostnader.

Anslaget minskas med 0,25 miljoner kronor fr.o.m. år 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 % av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål. Regeringen föreslår att 42 856 000 kr anvisas under anslaget 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader för år 2006.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att Formas har en viktig funktion som huvudansvarig finansiär av forskning för en ekologiskt hållbar utveckling. Rådet har ett väl utvecklat nationellt samarbete med andra organisationer och omfattande internationella kontakter. Utskottet konstaterar att verksamheten bedöms fungera väl och att forskningsrådet uppfyller de uppställda målen. Regeringens förslag till medelstilldelning under anslaget tillstyrks.

26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstilldelning och avstyrker ett motionsyrkande (fp) om att ytterligare förstärka anslaget. Vidare avstyrks ett motionsyrkande (s) om en sammanlagda enhet för miljöforskning samt ett yrkande (fp) om ett centrum för forskning om hållbar utveckling. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag till bemyndigande under anslaget.

Propositionen

Rådets viktigaste ansvarsområden är miljöforskning, forskning om de areella näringarna, forskning om samhällsbyggande samt forskning till stöd för en ekologiskt hållbar utveckling.

Anslaget disponeras för stöd till forskning och forskningsinformation inom områdena miljö och samhällsbyggande samt projektrelaterade kostnader i anslutning till sådan forskning, såsom utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser. För forskning om de areella näringarna finns inom utgiftsområde 23 anslag 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning.

För att underlätta planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt föreslås regeringen bemyndigas att under år 2006 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 340 miljoner kronor år 2007, 340 miljoner kronor år 2008 och 100 miljoner kronor under perioden 2009–2011.

I enlighet med förslagen i propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) och riksdagens beslut (bet. 2004/05:UbU15, rskr. 2004/05:289) har anslaget ökat med 14 miljoner kronor för år 2006, med ytterligare 29,5 miljoner kronor år 2007 samt med ytterligare 46,5 miljoner kronor för år 2008. Anslaget minskas med 1,8 miljoner kronor fr.o.m. år 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 % av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår att anslaget 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning för år 2006 uppgår till 321 838 000 kr.

Motionerna

Enligt Folkpartiets motion 2005/06:MJ526 (fp) yrkande 4 delvis bör anslaget förstärkas med ytterligare 30 miljoner kronor. Av dessa föreslås 10 miljoner kronor användas till miljöforskning. Övergödningsproblematiken och klimat nämns som exempel på viktiga områden. 20 miljoner kronor anslås till ett antal satsningar inom byggforskningen, vilka beskrivs i partiets bostadsmotioner.

I motion 2005/06:MJ464 (s) föreslås en sammanslagning av Rådet för miljöstudier, Konjunkturinstitutets miljöekonomiska enhet samt Statens institut för ekologisk hållbarhet samt att myndigheten förläggs till Umeå. Syftet med en sådan sammanslagning är att bilda en mer slagkraftig enhet för miljöstudier, vilket enligt motionären skulle innebära ekonomiska vinster och skapandet av en mer livskraftig forskningsmiljö. Enligt motion 2005/06:MJ350 (fp) yrkande 1 vore Västsverige ett naturligt centrum för forskning om hållbar utveckling. Motionärerna hänvisar till att västra Götaland genom sina exempel på samverkan, lärande och ny teknik anses som en av de ledande regionerna i Europa när det gäller hållbar utveckling.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att en långsiktig satsning på forskning är av avgörande betydelse för att nå de internationella målen från världstoppmötet i Johannesburg om hållbar utveckling och de nationella miljökvalitetsmålen. Formas finansiering av forskning bidrar aktivt till att dessa mål kan nås.

Som framgått ovan och som utskottet framhöll i sitt yttrande till finansutskottet, 2005/06:MJU1y Ramar för utgiftsområdena 20 och 23, följer ökningen av anslaget 26:2 med 14 miljoner kronor år 2006 av riksdagens beslut med anledning av proposition Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80, bet. 2004/05:UbU15, rskr. 2004/05:289). De i propositionen

föreslagna åtgärderna beräknas även medföra ökning av anslaget åren 2007 och 2008 i förhållande till tidigare beräknade anslagsmedel. I sammanhanget vill utskottet även framhålla att regeringen i 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100) lyfte fram tre områden som viktiga för Sveriges framtida tillväxt och utveckling och därmed prioriterade i en stor forskningssatsning: medicinsk forskning, teknisk forskning och forskning till stöd för hållbar utveckling.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstildelning under anslaget och avstyrker motionerna 2005/06: MJ350 (fp) yrkande 1, 2005/06: MJ464 (s) och 2005/06: MJ526 (fp) yrkande 4 delvis. Vidare tillstyrks regeringens förslag till bemyndigande.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

10-procentsregeln för sanering av förorenade områden, punkt 3 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om 10-procentsregeln för sanering av förorenade områden. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ596 yrkande 16.

Ställningstagande

10 % av totalkostnaden för ett efterbehandlingsprojekt skall finansieras av den kommunala huvudmannen. I praktiken förhandlas bidraget ofta ned, men regeln uppfattas ändå ofta av kommunerna som en negativ bieffekt av det kommunala huvudmannskapet och en bromskloss i systemet. Den s.k. 10-procentsregeln för sanering av förorenade områden bör därför avskaffas. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 1 (m)

Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Cecilia Widegren (m) anför:

En riksdagsmajoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister beslutade den 23 november att fastställa ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och en beräkning av statens inkomster avseende år 2006. Samtidigt fastställdes utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för åren 2006 och 2007.

Moderaterna har i partimotionen 2005/06:Fi240 Politik för arbete och välfärd och i kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Våra förslag syftar till att återupprätta den svenska arbetslinjen, bryta bidragsberoende och utanförskapskap, ge fler medborgare makt över den egna vardagen samt trygga goda statsfinanser och en värdig välfärd. Vi vill satsa på offentliga kärnverksamheter som sjukvård, rättstrygghet och skola i stället för på bidragssystemen.

Vi föreslår en växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst för låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett bättre sätt än i dag kunna genomföra de uppgifter som måste vara gemensamma.

När riksdagens majoritet genom rambeslutet valt en annan inriktning av politiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 20. I det följande redovisar vi vilken fördelning på anslagen inom utgiftsområdet som vi förordade i vår anslagsmotion 2005/06: MJ591.

Riksdagsmajoriteten har beslutat om nedläggning av flera regementen i Sverige, bl.a. i Östersund. Med anledning av detta utlokaliseras viss myndighetsverksamhet från Stockholm. Detta gäller t.ex. Naturvårdsverket där 60 tjänster flyttas till Östersund. Utflyttning av statliga verk har genomförts tidigare och effekten är väl känd. Verken förlorar kompetens, åtminstone tillfälligt. Förvaltningskostnader och kommunikationskostnader ökar på bekostnad av verksamheten. En uppdelning av en myndighet minskar därtill möjliga synergieffekter. Regeringen föreslår i budgeten att eventuella kostnader för Naturvårdsverkets flytt skall finansieras i första hand genom anslagssparande och i andra hand genom ökad anslagskredit. Innebörden är att myndigheten skall låna för att bekosta omlokaliseringen.

Detta ökar ytterligare nackdelarna med en flytt. Om anslagssparandet inte räcker måste regeringen återkomma till riksdagen med anvisning om nya medel i en tilläggsbudget.

Anslaget 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald bör minskas med 890 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Anslaget används till flera olika ändamål. Ett stort användningsområde är markinköp för naturvårdsändamål. Vi är kritiska till omfattningen av de statliga markköpen och till omfattningen av de stora markavsättningar som görs, där ägandet inte övergår till staten. Avsättningarnas påverkan på t.ex. virkesförsörjningen bör analyseras. Vi är också kritiska till den nuvarande modellen för markskötsel, som innebär att den tidigare markägaren skall sköta den nuvarande ägarens mark. I stället borde avtal om skötsel träffas med nuvarande ägare där denne får ersättning för sitt arbete. Därmed säkerställs skötseln utan att marken behöver övergå i statens ägo. Vi anser att det är viktigt att tillräckliga medel från anslaget tillförs skötsel av nuvarande objekt. Medlen skall också användas för ersättning i samband med tecknande av skötselkontrakt enligt ovan. När detta inte är möjligt måste staten som ny ägare ha tillräckligt med resurser för att sköta sina åtaganden.

Anslaget 34:4 skall användas för sanering av förorenade områden. Vi anser att anslaget bör minskas med 312 850 000 kr i förhållande till regeringens förslag. Behovet av att återställa förorenad mark är stort men i huvudsak inte akut. Sanering är en långsiktig åtgärd som måste vägas mot andra angelägna uppgifter. Därför väljer vi en annan takt än regeringen. Det är också viktigt att nödvändiga prioriteringar grundas på vetenskapliga riskbedömningar av saneringsobjekten.

Anslaget till SMHI bör minskas med 20 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. SMHI har förutom vissa myndighetsuppgifter också en omfattande affärsverksamhet. Därtill är en del uppgifter uppdragsfinansierade. Enligt vår mening bör det prövas om inte denna verksamhet kan öka i omfattning och om fler uppgifter kan avgiftsbeläggas. Inte minst bör uppdrag sökas internationellt.

Medel som har anslagits under 34:13 Stöd till klimatinvesteringar har gått till kommunala projekt. Vi kan inte dela regeringens positiva omdömen om effekterna av programmet. Målet är tydligt och effekten av eventuella åtgärder omöjlig att verifiera. Investeringar bör alltid ske på marknadsmässiga grunder. I Sverige finns lång erfarenhet av statligt stödda investeringar som utan tillskott av ytterligare offentliga medel har visat sig ha kort livslängd. Statliga bidrag har ingivit falska förhoppningar och varit slöseri med skattemedel. Det gäller i hög grad dessa medel. Anslaget bör därför avskaffas. Regeringen bör inte heller bemyndigas att ingå ekonomiska förpliktelser under anslaget.

2. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 1 (fp)

Lennart Fremling (fp) och Marie Wahlgren (fp) anför:

Folkpartiet liberalernas budgetförslag för år 2006 syftar till att förändra de ekonomiska förutsättningarna så att Sveriges potential kan komma till sin rätt. Det handlar om förslag som förbättrar förutsättningarna för den dryga miljon människor som står utanför arbetsmarknaden att få en möjlighet att komma in och bidra med en egen arbetsinsats samt förslag som leder till nya jobb. Vi föreslår en omfattande inkomstskattereform för alla som arbetar och skattelättnader för företagare så att det ska bli lättare att anställa. Vidare föreslås reformer av arbetsmarknadspolitiken, sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen samt ett antal åtgärder för att underlätta företagande och nya jobb. Våra utgiftsökningar avser ökade resurser för en stärkt rättssäkerhet, bättre utbildning och forskning, satsningar på vård och omsorg särskilt för äldre samt förbättringar för handikappade personer. Vi uppnår utrymme för detta genom ett antal besparingsåtgärder.

Vårt förslag till utgiftsram för utgiftsområde 20 har emellertid avstyrkts av finansutskottet i budgetprocessens första steg. Då Folkpartiets budgetförslag är en helhet är det inte meningsfullt att delta i fördelningen på anslag inom utgiftsområdet. I det följande redovisas i sammanfattning innehållet i vårt budgetförslag för utgiftsområde 20.

Folkpartiet har under en längre tid föreslagit en hållbarhetskommission, som skall ha i uppdrag att utreda vilka systemfel som lägger hinder för ett hållbart samhälle och föreslå åtgärder inom ramen för sitt uppdrag. Kommissionen bör ha medel för egna utredningar och Folkpartiet föreslår därför att ett nytt anslag inrättas som uppgår till 10 miljoner kronor år 2006. Kommissionens första uppdrag bör vara att ge förslag till hur splittningen i dagens nationella havsmiljöarbete kan överbryggas. Därefter bör hindren för en hållbar utveckling i kommunikationssektorn studeras.

Folkpartiet vill även avsätta 10 miljoner kronor år 2006 för stöd till faktingsamling vad gäller effekter av klimatförändringen. Folkpartiet förordar en bättre samordning av de beslutsunderlag som kommunerna behöver för att på ett annat sätt än i dag föra in klimatfrågan i den kommunala vardagen. Detta gäller inte minst i planeringsarbetet. För att kunna göra detta behöver kommunerna tillgång till samlad information från statliga myndigheter. Folkpartiet anser att en myndighet, förslagsvis Naturvårdsverket, bör få i uppgift att samordna arbetet, som bör utföras i nära samarbete med Sveriges kommuner och landsting.

Ett av de tydligaste miljöproblemen i Sveriges närområde är tillståndet i Östersjön. Regeringens egna utredare har bl.a. varnat för att Östersjön kan ha flippat, dvs. att man med nuvarande metoder inte kan återställa Östersjön till det tillstånd som rådde innan bl.a. övergödningen påverkat ekosystemet. Folkpartiet föreslår därför att 20 miljoner kronor avsätts till ett särskilt Östersjökonto. Inledningsvis skall dessa medel användas för att utöka trafikövervakningen och trafikledningen samt förstärka den eftersatta räddningsberedskapen mot oljeolyckor. Kustbevakningens och Sjöfartsverkets arbete med att knyta samman dagens alla olika rapporteringssystem ("Sjöbasis") bör ha högsta prioritet och resurser att tas i drift när arbetet

har avslutas. Vidare kan en övervaknings- och ledningscentral för Östersjön med de nya möjligheter till trafikrapportering och övervakning som finns i Finska viken behöva upprättas. Åtgärder för skydd mot oljeskador till havs och i strandzonen samt uppföljande verksamhet måste förbättras, utvecklas och säkras både ekonomiskt och funktionellt. Ett internationellt, tvärvetenskapligt forskningscentrum för Östersjöns havs- och kustmiljö bör inrättas. Slutligen bör resurser läggas på att klargöra fosfors respektive kvävet påverkan för att man med beslutsamhet skall kunna samlas kring rätt framtida åtgärder.

Folkpartiet föreslår att Naturvårdsverkets anslag ökas med 19 108 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Denna ökning är ett led i en förändrad myndighetsstruktur och beror på överflyttning av medel från fiskeriverket. Vi anser att flytten av delar av Naturvårdsverket till Östersund inte bör genomföras. Därmed behöver myndigheten inte kompenseras för flyttkostnader under år 2006. Vidare bör myndigheten kunna åläggas samma krav på effektivisering som andra myndigheter, dvs. ett anslagssparande på 0,6 %, vilket motsvarar 1,9 miljoner kronor.

När myndigheter ägnar sig åt opinionsbildning är risken för det första att myndighetens trovärdighet undergrävs, eftersom myndigheten tar ställning i frågor på ett icke-legitimt sätt. För det andra innebär det att myndigheterna tar över en uppgift som bör utföras av politiker och andra opinionsbildare. Därmed uppstår en förskjutning beträffande vem som har resurser att delta i samhällsdebatten. Folkpartiet vill därför spara på vissa myndigheters resurser när det gäller opinionsbildning och i stället lägga över delar av dessa till miljöorganisationer och andra frivilligorganisationer.

Regeringen ökar återigen anslaget för biologisk mångfald. Folkpartiet har under många år varit en tillskyndare av arbetet med biologisk mångfald. Ökningen av resurserna har dock varit så omfattande under de senaste åren att riksdagen inte skall acceptera utökningen utan tydliga anvisningar kring vad resurserna skall satsas på. Vi anser att minst hälften av årets utökning måste tillföras havsmiljöarbetet och i huvudsak arbetet med Östersjön. En omfattande satsning på att anlägga våtmarker, åtgärda bristfälliga enskilda avlopp och säkra genomförandet av EU:s vattendirektiv kräver resurser. För lite resurser läggs på inventeringar av havsmiljön och för att bilda marina reservat. En omprioritering behövs enligt vår mening för att åtgärda detta. Vidare bör delar av en ökning användas till att öka anslagen till kalkning med ytterligare 10 miljoner kronor, fördelat på vetenskapliga grunder mellan skogs- och sjökalkning. Dessutom bör medel avsättas specifikt för att säkra skyddet av rödlistade arter på grund av de förändringar som den nya jordbrukspolitikerna kan orsaka. Detta stöd kan med fördel samordnas på länsstyrelsenivå med miljöstöden i LBU-programmen, men skall fördelas strikt från miljösynpunkt.

Det internationella samarbetet kring miljöfrågor är mycket viktigt. Även om regeringen aviserar en viss ökning av detta anslag vill Folkpartiet ytterligare förstärka anslaget 34:7 med 5 miljoner kronor. Framför allt bör samarbetet med länder i närområdet stärkas.

Anslaget till Statens strålskyddsinstitut bör minskas med 5 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Folkpartiet vill se en effektivisering av SMHI. Framför allt bör en ökad inkomstfinansiering av verksamheten eftersträvas. Det är oroande och oacceptabelt att uppdragsverksamheten går med förlust. Vi föreslår därför en besparing på 20 miljoner kronor på SMHI i förhållande till regeringens förslag.

Folkpartiet vill se en utveckling inom klimatpolitiken som innebär att kortsiktiga lösningar i form av tillfälliga projektsatsningar byts mot långsiktig politik med fasta spelregler. Vi är kritiska till de s.k. klimatinvesteringspengarna (Klimp) och förespråkar att anslaget dras in, vilket motsvarar en minskning med 350 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Vi förespråkar en ökad satsning på forskning och vill därför höja anslaget 26:2 med totalt 30 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Av dessa bör 10 miljoner kronor användas till miljöforskning. Pengarna bör ej öronmärkas men det finns flera viktiga områden att satsa på, t.ex. övergödningens problematiken och klimatforskning. Folkpartiet föreslår i sina bostadsmotioner ett antal satsningar inom byggforskningen. Då Formas är den ansvariga forskningsfinansiären för sådan forskning utökas detta anslag med 20 miljoner kronor år 2006.

3. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 1 (kd)

Sven Gunnar Persson (kd) anför:

Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken än den regeringen och dess stödpartier föreslår. Vårt budgetalternativ tar sikte på att långsiktigt förbättra Sveriges tillväxtförutsättningar genom strukturella reformer för fler människor i arbete, minskad ohälsa, förbättrad lönebildning och strategiska skattesänkningar. Därigenom skapas förutsättningar för att sysselsättningen skall kunna öka i en sådan utsträckning att statens finanser och därmed den gemensamma välfärden tryggas för alla.

Marknadsekonomin behöver ordning och regler för att kunna fungera effektivt. Modern institutionell ekonomisk teori visar att en sund och väl fungerande marknadsekonomi förutsätter institutioner som lagar, förordningar, normer och sociala konventioner. En ekonomi som vilar på väl fungerande institutioner, såsom ett förutsägbart rättssystem, personligt ansvarstagande, god affärsetik och hederlighet i uppträdandet människor emellan, utmärks av ordning och låg osäkerhet. Denna ordning har inte uppkommit spontant utan bygger på det kristna och det klassiska kulturar-

vet. Här betonas bl.a. skillnaden mellan rätt och fel, karaktär, hederlighet, personligt ansvarstagande, duglighet och arbetsetik. Det kostar merarbete, tid och pengar att kompensera och reducera osäkerhet.

Inom ramen för marknadsekonomin vill vi förena frihet med solidaritet och omtanke. Det grundläggande är frihet under ansvar. Enskilda initiativ och personligt ansvarstagande ska uppmuntras. Statens uppgift är att sörja för att alla får tillgång till vård och omsorg och därtill säkra en grundläggande ekonomisk trygghet för alla som inte klarar sin egen försörjning. Detta sker genom socialpolitiken, skattesystemet, lagar och den offentliga verksamheten. Ett exempel är gemensamt och solidariskt finansierad social service som alla medborgare har rätt till, men också stor frihet för individen att välja vem som skall tillhandahålla denna service.

Sverige står inför stora utmaningar. Vi vet att de närmaste tio åren kommer att medföra en växande andel äldre i befolkningen, med ökade krav på vård och omsorg som belastar de offentliga finanserna. Andelen människor i arbetsför ålder minskar, vilket förstärker behovet av att öka antalet arbetade timmar för att upprätthålla skatteintäkterna. Här ser vi redan i dag ett stort och växande utanförskap, där omkring 1,5 miljoner människor i arbetsför ålder står utan arbete eller arbetar mindre än de skulle vilja. Detta bidrar till stora kostnader för samhället och är en tragedi för alla de människor som skulle vilja försörja sig själva men som av arbetsmarknads-skäl eller bristande vård tvingas till utanförskap.

För att fler människor skall komma i arbete räcker det inte med att reformera delar av den svenska ekonomin – det krävs ett helhetsgrepp. Det handlar bl.a. om arbetsmarknaden, som måste göras mer flexibel för att möjliggöra nyanställningar i nya och växande företag. Den kraftigt ökade sjukfrånvaron måste mötas med förbättrad arbetsmiljö och rehabilitering men också tydligare krav på återanpassning till arbetslivet för den som annars riskerar att hamna i utanförskap. För att åstadkomma detta måste skatterna på arbete sänkas, särskilt för dem med låga inkomster och där förtjänsten av att gå från bidragsförsörjning till arbete är särskilt låg. Arbetsgivare måste genom nedsatta arbetsgivaravgifter uppmuntras till att anställa människor som står långt från arbetsmarknaden. Pålagor och ansvar för den som anställer måste minimeras så att nyanställningar uppmuntras, särskilt när det gäller mindre företag.

Sverige utmanas även från omvärlden genom den alltmer globaliserade ekonomin. Svenska storföretag har klarat omställningen bra, men främst genom att förlägga verksamheter till andra länder. Sverige som land står dock som förlorare, där alltför få av de utflyttade jobben har ersatts med nya och bättre betalda. Globaliseringen medför därför sannolikt att skatterna på arbete och företagande på sikt måste anpassas till omvärldens betydligt lägre skattetryck. Den höga kapitalbeskattningen leder t.ex. till att Sverige exporterar investeringskapital som skulle ha kunnat göra nytta på hemmaplan, bl.a. som riskkapital till nya affärsidéer i växande företag.

Den offentliga sektorn måste också förnyas för att bättre möta medborgarnas behov och bättre tillvarata personalens kompetens och idéer. Dessutom måste valfriheten inom familjepolitiken öka, polis- och rättsväsendet återupprättas, pensionärernas ekonomiska situation stärkas samt infrastrukturen förbättras. Kristdemokraterna anser också att statens lånebehov kan minskas jämfört med regeringens förslag genom ett starkare finansiellt sparande och snabbare avveckling av det statliga ägandet av bolag som verkar på den konkurrensutsatta marknaden.

Målet med våra reformer på dessa områden är att skapa förutsättningar för en uthållig tillväxt på åtminstone 3 % över en konjunkturcykel där sylväxningen kan öka utan att inflationen tar fart, där den enskildes valfrihet, personliga ansvar och välfärd kan öka utan politisk detaljstyrning, där den offentliga sektorn kan vitaliseras och möta ökande behov utan att jagas av krympande skattebaser och där statens finanser blir mindre konjunkturkänsliga.

Riksdagens majoritet, bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister, har genom förslaget till ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster ställt sig bakom en annan inriktning av politiken i det första rambeslutet om statsbudgeten. Därför redovisar vi i detta särskilda yttrande (i stället för i en reservation) den del av vår politik som rör utgiftsområde 20 och som vi skulle ha yrkat bifall till om vårt förslag till ramar hade vunnit riksdagens bifall i den första beslutsomgången.

Genom att kalka eller återföra aska till skogsmarken kan långsiktiga, positiva effekter uppnås. Det är svårt att utläsa ur regeringens budgetförslag hur mycket pengar som anslås till kalkning. Vi har därför yrkat på att kalkning redovisas separat. Skogsmarkskalkning bör inledningsvis tas med som ett nytt anslag. Anslaget bör uppgå till 30 miljoner kronor. Så småningom bör hela den samlade kalkningsinsatsen sammanföras till ett gemensamt anslag, eftersom en strategi med sammanslagen sjö- och skogsmarkskalkning kan komma att minska resursbehovet totalt sett. Idén med de samordnade åtgärderna är att man samtidigt kan motverka ytvattenförsurning, markförsurning och risken för näringsobalans i skogen, dvs. lägga en grund för uthålliga ekosystem i skogs- och vattenmiljö. De positiva effekterna av skogsmarkskalkning är så väl dokumenterade att det är dags att inleda en reguljär verksamhet i stor skala för att engångsbehandla den mest försurade fastmarken i Sverige. Kristdemokraterna föreslår att Skogsstyrelsens åtgärdsprogram för bl.a. skogsmarkskalkning genomförs under en 15-årsperiod, vilket bedöms kosta ca 30 miljoner kronor årligen. Sverige bör även försöka få finansiering av dessa åtgärder från EU:s fonder. Vidare bör kalkningsverksamheten anpassas till en förändrad geografisk belastningssituation. Naturvårdsverket bör därför ges i uppdrag att intensifiera kalkningsinsatserna i de områden där något brott i trenden mot ökad försurning ännu inte har märkts.

Kristdemokraterna föreslår att anslaget Åtgärder för biologisk mångfald minskas med 650 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Vi förespråkar en långsammare takt i avsättningen av mark och ett ökat inslag av frivilliga naturvårdsavtal i arbetet med att bevara nyckelbiotoper i skogsmark.

Kristdemokraterna anser att saneringsarbetet skall bedrivas med full kraft och att takten i saneringsarbetet bör ökas. Vi föreslår därför att anslaget för sanering och återställning av förorenade områden förstärks med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

För att utveckla renare drivmedel och därigenom bidra till bättre luft i städerna behövs ytterligare medel till forskning kring trafikens utsläpp och alternativa drivmedel. Naturvårdsverket bör få ansvaret för att i samarbete med andra myndigheter och aktörer inleda ett forskningsprogram som syftar till att göra Sverige till en förebild för ett hållbart samhälle där huvuddelen av fordonen drivs med alternativa bränslen. Kristdemokraterna anvisar därför 30 miljoner kronor mer än regeringen till anslaget 34:5 Miljöforskning.

Anslaget till SMHI anser vi bör minskas med 20 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Klimatinvesteringsstödet är inriktat på åtgärder som minskar klimatpåverkande utsläpp. Det är viktigt att reglerna som styr anslaget är strikt fokuserade på åtgärder som direkt går att hänföra till minskningar av växthusgaser. Denna typ av åtgärder ger synliga resultat på kort tid, då de är åtgärdsinriktade, konkreta och lokala. Det är mycket viktigt med kraftfulla insatser för att bemästra klimatproblemen. Enligt Naturvårdsverket är klimatmålet Begränsad klimatpåverkan det miljömål som är svårast att uppnå. För att genomföra de relativt kostnadseffektiva klimatinvesteringsprojekten med full kraft föreslår Kristdemokraterna att anslaget 34:14 förstärks med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

4. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 1 (v)

Kjell-Erik Karlsson (v) anför:

Vi anser att takten och ambitionerna när det gäller marksanering bör höjas om miljö kvalitetsmålet för marksanering skall nås inom rimlig tid. Efterbehandling av förorenade områden är komplicerat, tidskrävande och kostsamt. Det är därför omöjligt att inom en generation åtgärda alla förorenade områden som innebär stor eller mycket stor risk. Med en insats på 1 miljard kronor per år, varav drygt hälften utgörs av statliga medel, bedöms samtliga 1 300 objekt i den högsta riskklassen vara åtgärdade till år 2050. En effekt av detta är att det blir svårt att nå miljömålet Giftfri miljö. Sannolikt kommer ny lagstiftning, främst EU:s ramdirektiv för vatten och

förordningen om svårnedbrytbara organiska föreningar, att ställa nya krav på sanering och efterbehandling. Även detta betyder att ambitionerna när det gäller marksanering måste höjas de närmaste åren.

5. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 1 (c)

Jan Andersson (c) anför:

I riksdagen finns en majoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister för förslagen i budgetpropositionen för budgetåret 2006 om ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster avseende år 2006 i den statliga budgeten. Samma majoritet har också uttalat sitt stöd gällande beräkningen av det offentliga utgiftstaket samt förslaget om preliminära utgiftstak för åren 2007 och 2008.

Centerpartiets budgetalternativ, med förslag till utgiftstak, anslagsfördelning och skatteförändringar, skall ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra.

Sverige står inför betydande utmaningar. Nära en och en halv miljon vuxna går inte till jobbet en vanlig dag eller arbetar mindre än de skulle önska. Allt färre arbetstimmar blir utförda och allt färre väljer att starta och driva företag.

Miljöarbetet måste sättas i fokus för att tillväxt och utveckling ska kunna svara upp till en hållbar utveckling. Den kortsiktiga vinningen måste ställas i relation till den långsiktiga rikedom som miljösatningar ger. Centerpartiet anser att den miljödrivna teknikutvecklingen utgör en stor potential i detta sammanhang. Miljön som drivkraft skapar nya tillväxt- och utvecklingsmöjligheter för hela det svenska näringslivet. Genom att vi i Sverige använder lagstiftning och ekonomiska styrmedel för att skydda naturen kan vi göra en tjänst för de företag som satsar på miljöarbete och ny teknik. Det är möjligt att tjäna pengar på att förbättra vår miljö. Detta är den absolut starkaste drivkraften för en omställning, ett tekniskifte, mot ett hållbart samhälle. Centerpartiet vill att vi i Sverige skall gå före och stå för nytänkandet inom den miljövänliga tekniken.

Vi måste satsa mer resurser på forskning och utveckling, men vi behöver också använda den kunskap som redan finns. Sverige har dessutom unika möjligheter att tillgodose en global marknad för miljöteknik. Vi behöver skapa incitament och förutsättningar för att implementeringen av den befintliga nya tekniken och kunskapen ska ske snabbare. Vår vision är att Sverige ska vara ett föregångsland i omställningen mot ett miljömässigt hållbart samhälle. Men politiken har precis som landgränser sina begränsningar. Bara politiska beslut, oavsett om de handlar om lagstiftning eller stimulanser, kan aldrig helt ersätta det personliga ansvaret. Däremot har politiska beslut en avgörande roll för att människors miljövänliga beteende ska uppmuntras, inte försvåras.

Tillståndet för vårt unika innanhav Östersjön försämras hela tiden. Centerpartiet vill se en förändring och föreslår därför att ett nytt anslag inrättas för att rädda Östersjön. Anslaget bör år 2006 uppgå till 100 miljoner kronor och användas till att ta fram en heltäckande forsknings- och aktionsplan för Östersjöns miljö, ökade forskningsinsatser, ett åtgärds paket och till att stärka samarbetet mellan alla länder kring Östersjön.

Centerpartiet föreslår också att riksdagen inrättar ett nytt anslag för forskning och utveckling av alternativa drivmedel. Anslaget, som för år 2006 bör uppgå till 300 miljoner kronor, skall användas till forskning och stöd till anläggningar för framställning av förnybara drivmedel. Det är viktigt att sådana forskningsinsatser görs i samarbete med fordonsindustrin samt drivmedelstillverkare. För att frigöra budgetmedel föreslår vi att anslaget 34:1 Naturvårdsverket minskas med 17 miljoner kronor, att anslagen 34:9 Statens strålskyddsinstitut och 34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader minskas med vardera 5 miljoner kronor samt att anslaget 34:12 SMHI minskas med 20 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Anslaget 34:3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden föreslår vi reduceras med 300 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag, genom att medlen för inköp av skogsmark minskas. Vi föreslår detta mot bakgrund av att Centerpartiet förordar en annan modell för bevarande av skyddsvärd skogsmark (bl.a. naturvårdsavtal) och att vi inom utgiftsområde 23 förstärker insatserna för rådgivning och biotopskydd inom skogsbruket.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2005/06:1 Budgetpropositionen för 2006 Utgiftsområde 20:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 34:2 Miljöövervakning m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 70 000 000 kr under 2007–2009 (avsnitt 3.10.2).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 600 000 000 kr under 2007–2009 (avsnitt 3.10.4).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 34:5 Miljöforskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 100 000 000 kr under 2007–2009 (avsnitt 3.10.5).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 34:9 Statens strålskyddsinstitut besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 15 000 000 kr under 2007–2009 (avsnitt 3.10.9).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 30 000 000 kr under 2007–2009 (avsnitt 3.10.11).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 34:13 Stöd till klimatinvesteringar besluta om stöd till klimatinvesteringar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 640 000 000 kr under 2007–2012 (avsnitt 3.10.13).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 340 000 000 kr 2007, 340 000 000 kr 2008 och 100 000 000 kr under 2009–2011 (avsnitt 4.1.2).
8. Riksdagen anvisar för 2006 anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt uppställning i avsnitt 8.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:Fi320 av Arne Kjörnsberg m.fl. (s, v, mp):

5. Riksdagen anvisar för 2006 med följande ändring i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om höjd nivå för anslaget 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald för 2007 och 2008.

2005/06: MJ297 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att takten och ambitionerna när det gäller marksanering bör höjas om miljö kvalitetsmålet för marksanering skall nås inom rimlig tid.

2005/06: MJ317 av Kenneth Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av statligt finansieringsansvar för efterbehandlingen av gruvavfall från Falu gruva m.m.

2005/06: MJ350 av Anita Brodén m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Västsverige vore ett naturligt centrum för forskning vad gäller hållbar utveckling.

2005/06: MJ352 av Viviann Gerdin och Håkan Larsson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en fond för miljösanering av gamla bensinstationer.

2005/06: MJ366 av Birgitta Carlsson och Åsa Torstensson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet och värdet av en integrerad mark- och vattenkalkning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökade anslag till kalkningsverksamheten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den stora samhällsnytta som kalkningsverksamheten utgör.

2005/06:MJ400 av Rigmor Stenmark (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens ansvar för att marken saneras vid Uppsalas nya resecentrum.

2005/06:MJ464 av Sören Wibe (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en sammanslagning av Rådet för miljöstudier, Konjunkturinstitutets miljöekonomiska enhet samt Statens institut för ekologisk hållbarhet samt att denna myndighet bör förläggas till Umeå.

2005/06:MJ526 av Marie Wahlgren m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om anslag 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om myndigheters opinionsbildning och satsning på frivilligorganisationer.
4. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt i motionen redovisad uppställning.

2005/06:MJ537 av Åsa Lindestam m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av att avsätta medel till att påskynda inventering och administration vid reservatsbildningen hos länsstyrelserna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att en väsentligt utökad andel från anslaget för inköp av skogsmark används till att skynda på handläggningen vid reservatsbildning av skyddsvärd skogsmark.

2005/06:MJ539 av Tommy Ternemar och Marina Pettersson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en översyn av saneringsansvaret vid miljösanering efter bensinmackar.

2005/06:MJ545 av Claes Västerteg m.fl. (c):

1. Riksdagen beslutar att uppta ett nytt anslag – Rädda Östersjön.
2. Riksdagen beslutar att uppta ett nytt anslag för forskning och utveckling av förnybara drivmedel.
3. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt i motionen redovisad uppställning.

2005/06: MJ591 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kostnader som belastar Naturvårdsverket i samband med flytt av verksamhet till Östersund.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser under anslag 34:13 Stöd till klimatinvesteringar.
3. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för år 2005 anslagen under utgiftsområde 20 enligt i motionen redoviad uppställningen.

2005/06: MJ596 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skogsmarkskalkning.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den s.k. 10-procentsregeln för sanering av förorenade områden bör avskaffas.
43. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2005 anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt i motionen redovisad uppställning.

2005/06: N338 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Kärnkraftinspektionen inom en snar framtid skall få väsentligt bättre ekonomiska resurser.

2005/06: Bo303 av Rigmor Stenmark (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten bör ta sitt ansvar så att Herrhagens bostadsområde, Söderfors i Tierps kommun, blir sanerat.

BILAGA 2

Utskottets förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 20

Allmän miljö- och naturvård

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning utom vad avser anslag 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald. Utskottet föreslår att nämnda anslag höjs med 40 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Belopp i 1000-tal kronor

Politikområde Anslag	Utskottets förslag
26 Forskningspolitik	
1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader (<i>ram</i>)	42 856
2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning (<i>ram</i>)	321 838
34 Miljöpolitik	
1 Naturvårdsverket (<i>ram</i>)	334 313
2 Miljöövervakning m.m. (<i>ram</i>)	221 656
3 Åtgärder för biologisk mångfald (<i>ram</i>)	1 963 297
4 Sanering och återställning av förorenade områden (<i>ram</i>)	524 787
5 Miljöforskning (<i>ram</i>)	85 568
6 Kemikalieinspektionen (<i>ram</i>)	124 799
7 Internationellt miljösamarbete (<i>ram</i>)	72 993
8 Stockholms internationella miljöinstitut (<i>ram</i>)	11 928
9 Statens strålskyddsinstitut (<i>ram</i>)	107 976
10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader (<i>ram</i>)	98 400
11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning (<i>ram</i>)	73 019
12 Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m.m. (<i>ram</i>)	262 736
13 Stöd till klimatinvesteringar (<i>ram</i>)	350 000
Summa för utgiftsområdet	4 596 166

BILAGA 3

Regeringens och riksdagspartiernas förslag till anslag för år 2006 inom utgiftsområde 20

Regeringens och riksdagspartiernas förslag till anslag för år 2006 inom utgiftsområde 20
Allmän miljö- och naturvård

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	(s, v, mp)	(m)	(fp)	(kd)	(c)
		42 856					
26:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	(ram)					
26:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	(ram)	321 838		+30 000		
34:1	Naturvårdsverket	(ram)	334 313		+19 108		-17 000
34:2	Miljöövervakning m.m.	(ram)	221 656				
34:3	Åtgärder för biologisk mångfald	(ram)	1 923 297	+40 000	-890 000	-650 000	-300 000
34:4	Sanering och återställning av förorenade områden	(ram)	524 787	-312 850		+50 000	
34:5	Miljöforskning	(ram)	85 568			+30 000	
34:6	Kemikalieinspektionen	(ram)	124 799				
34:7	Internationellt miljösamarbete	(ram)	72 993		+5 000		
34:8	Stockholms internationella miljöinstitut	(ram)	11 928				
34:9	Statens strålskyddsinstitut	(ram)	107 976		-5 000		-5 000
34:10	Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader	(ram)	98 400				-5 000
34:11	Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning	(ram)	73 019				
34:12	Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m.m.	(ram)	262 736	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
34:13	Stöd till klimatinvesteringar	(ram)	350 000		-350 000	+50 000	
34:14	Hållbarhetskommission	(ram)			+10 000		
34:15	Stöd till faktaisamling kring klimatförändringen	(ram)			+10 000		
34:16	Östersjökontot	(ram)			+20 000		
34:17	Alternativa drivmedel, forskning m.m.	(ram)					+300 000
34:18	Rädda Östersjön	(ram)					+100 000
34:19	Skogsmarkskalkning	(ram)				+30 000	
Summa			4 556 166	+40 000	-280 892	-510 000	+53 000

BILAGA 4

Utfrågning om EU:s kemikaliestrategi – Reach

Tid: Tisdagen den 15 november 2005 kl. 13.00–16.00

Plats: EU-nämndens sessionssal, RÖ9-54

Dagordning

Inledning

Kl. 13.00–13.05

Carina Ohlsson, ordförande i kemikaliegruppen, hälsar välkommen

Redovisning av synpunkter

Kl. 13.05–13.20

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet:

Mikael Magnusson, statssekreterare

Nina Cromnier, enhetschef

Charlotte Unger, kansliråd

Kl. 13.20–13.35

Kemikalieinspektionen

Jan Hammar, avdelningschef

Sten Flodström, myndighetsexpert, toxikologi

Kl. 13.35–13.50

Plast- och kemiföretagen

Owe Fredholm, vd

Inge Lundström, teknisk direktör

Kl. 13.50–14.05

Sveriges Byggindustrier

Danielle Freilich, miljöchef, Sveriges Byggindustrier

Göran Gerth, miljöchef, NCC Construction Sverige AB

Kl. 14.05–14.20

Svenska Naturskyddsföreningen

Mikael Karlsson, ordförande

Mona Blomdin Persson, miljöchef

Kl. 14.20–14.35

Förbundet Djurens Rätt

Per-Anders Svärd, förbundsordförande

Staffan Persson, djurförsöksansvarig

Kaffepaus**Kl. 14.35–14.50****Frågor från ledamöterna****Kl. 14.50–15.55****Avslutning****Kl. 15.55–16.00**

Kemikaliegruppen, som är en arbetsgrupp i miljö- och jordbruksutskottet, består av följande ledamöter.

Carina Ohlsson (s), ordförande

Lars Lindblad (m), vice ordförande

Åsa Domeij (mp)

Sven Gunnar Persson (kd)

Kjell-Erik Karlsson (v)

Christin Hagberg (s)

Marie Wahlgren (fp)

Claes Västerteg (c)

Sekreterare är Birgitta Stenberg, föredragande i utskottet.

Kemikaliegruppens utfrågning om förslaget om en ny europeisk kemikalielagstiftning, Reach

Carina Ohlsson (s): Vi har ett digert program med många inbjudna som ska tala om Reach, som vi har arbetat med i ett par års tid i en grupp i utskottet. Nu börjar man närma sig ställningstagandet. Den här veckan är det väldigt mycket på gång, både debatter och beslut, så det här känns än mer angeläget nu.

Tidigare på våra möten har det gjorts minnesanteckningar som Birgitta Stenberg har stått för, men i dag kommer det som sägs att stenograferas. Det vill jag tala om för er, men vi önskar naturligtvis att ni är öppenhjärtiga. Det görs för att resten av utskotten ska kunna ta del av det som sägs i denna fråga.

Med det vill jag hälsa alla välkomna.

Mikael Magnusson, statssekreterare: Jag vill tacka för inbjudan och säga några ord från regeringens horisont. Det är två departement som primärt delar på det här ärendet. Kemikaliefrågorna ligger under Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, men frågan behandlas i konkurrenskraftsrådet, och det är Näringsdepartementet som har hand om det och driver frågorna där, med den äran.

Som sagt är det nu en intensiv period för Reach. Det debatteras i dag, det röstas på torsdagen. Vi ser framför oss konkurrenskraftsrådets policydebatt någon vecka här framåt.

Som inledning, innan vi kommer in på det tekniska, finns det skäl att erinra om bakgrunden. Vi har 30 000 kemikalier på marknaden. Kemikalier underlättar våra liv på alla möjliga sätt – bättre förpackningar, livsmedel som håller längre, ogräs som försvinner. Men vi ser hoten, och vi anser det dramatiskt på många sätt, inte minst i Sverige. Vi är intresserade av bättre krav och kunskaper på kemikalieområdet. Inte bara konsumenter i konsumentled utan också delar av industrin, som använder kemikalier och som måste gå i god för kvaliteten i sina varor och tjänster, har ett stort intresse av just kravställande och bättre kunskaper på det här området. Vi behöver bara nämna ett sådant ämne som asbest som har genererat enorma kostnader.

I ljuset av detta växte kravet på en skärpt europeisk kemikalielagstiftning, och år 2001 kom kommissionen med sin vitbok. Två år senare kom det slutgiltiga förslaget. Nu har förhandlingarna pågått i två år, och vi får en politisk överenskommelse mot slutet av det här året. Vi får se hur det går. Det återstår ett par krökar till innan vi kan se hur det går. Skulle den politiska överenskommelsen komma fram i tid borde vi kunna nå ett slutligt beslut om Reachförordningen till årsskiftet 2006/2007. Efter översättande och en del annan hantering skulle lagstiftningen i så fall kunna träda i kraft i mitten av 2007, och det vore för väl.

Det brittiska ordförandeskapet har i ärlighetens namn lagt ned ett imponerande arbete på att arbeta vidare med Reachförslaget och lade fram ett andra kompromissförslag i slutet av oktober. Det är ett förslag som har förbättrat kommissionens förslag ytterligare ett par varv.

Av de positiva förbättringarna vill jag framför allt nämna det som skett inom avdelningarna för registrering och tillståndsprövning och att information om varor till viss del har införts.

Vi har under förhandlingarna lagt stor vikt vid att säkerställa att Reach leder till en tillräcklig kunskapsnivå för alla ämnen. Utgångsläget vad gäller informationskravet för alla lågvolymsämnen, alltså från 1 till 10 ton, är att kunskaperna är helt otillräckliga. I ordförandeskapets nuvarande förslag för nya ämnen och redan existerande ämnen ser det ut att hamna på en acceptabel nivå. Många allvarliga attacker mot informationskraven för bland annat högvolymsämnen har avvärjts.

När det gäller tillståndsprövning för särskilt farliga kemikalier har det mycket omfattande undantaget för industriell användning tagits bort och även möjligheten att begränsa användningen av de särskilt farliga ämnena i varor, vilket vi är glada för. När det gäller förändringen av tillståndsprövningen ska Kemikaliemyndigheten ta fram förslag till en generell begränsning även när det gäller importvaror. Ändringarna har skett utifrån inte minst ett svenskt initiativ.

Försiktighetsprincipen har förstärkts genom att tidigare krav på att man först måste påvisa irreversibla skador för att kunna införa tillståndsprövning för ämnen som inger människor oro, som cancerframkallande ämnen och ämnen som inte bryts ned i naturen, har tagits bort. Det är vi glada för.

På substitutionsområdet har det skett flera förbättringar, och substitution anges nu i de inledande skrivningarna som ett slutgiltigt mål för tillståndsprövningen. Det är en viktig markering.

Kemikaliemyndigheten ska även publicera en lista över alla identifierade särskilt farliga ämnen. På kandidatlistan för tillståndsprövning ska visas vilka ämnen som ingår i myndighetens arbetsplan för de närmaste åren. Listan kommer att bli ett starkt incitament, som vi hoppas, till substitution.

När det gäller de viktigaste ämnena från risksynpunkt ska man alltid vid prövning väga in alternativ och möjlighet till substitution. Det gäller cancerframkallande ämnen som saknar tröskel för när effekt uppträder och som är svårnedbrytbara i naturen.

Ytterligare en svensk prioritering som vi drivit och fått gehör för är att få in informationssystem till professionella användare för sådana ämnen som omfattas av tillståndsprövning. Det här är saker som inte fanns med i kommissionens förslag men som nu finns med i viss utsträckning.

Som sagt kommer vi att ha en policydiskussion i konkurrenskraftsrådet den 28–29 november. Därmed ser den politiska överenskommelsen ut att skjutas fram.

Vad som har hänt i det senaste, och som är en krök i det hela, är att Tyskland på Coreper den 4 november motsatte sig det som var planerat, en politisk överenskommelse till den 28–29 november. Det skäl man angav var deras regeringsförhandlingar som då inte var klara men som nu är klara. Nu ska regeringsbildningen ske den 22 november. Därför väckte man frågan och ville skjuta på den här besvärliga frågan.

Möjligtvis ännu allvarligare är att i *Vertrag der Bildung der grossen Koalition* i den här förhandlingen ser det ut som om det är lite oroväckande skrivningar på Reachorådet från tyskarnas sida. Vi vet att den tyska kemikalieindustrin har varit väldigt aktiv i lobbysammanhang. Vi får se.

Som jag sade innan har briterna drivit frågan med den äran och är helt inställda på att driva fram ett beslut innan deras ordförandeperiod går ut vid årsskiftet.

Vad man kan säga retrospektivt i den här intensiva fasen är att vi har sett en intensiv lobbykampanj. Det är någon som har sagt att det är den fråga i EU som har genererat mest lobbying någonsin, och vi har onekligen sett tecken på det.

Ni känner också till turerna i parlamentet, i utskotten för industri och inre marknad, som sedan följdes upp i ett inofficiellt försök från kommissionens sida, som krävde stora arbetsinsatser på alla politiska nivåer och tjänstemannanivå, för att bromsa det hela och pressa tillbaka.

Nu får vi se vad som sker i parlamentet. Vi får se hur policydiskussionen går i konkurrenskraftsrådet, vi får se hur Tyskland kommer att agera och vi får se vad som kommer att ske. Vi från vårt håll arbetar oförtrutet vidare.

Jag kan till sist säga att det är glädjande att vi har en stor politisk enighet, inte i alla detaljer men i inriktningen, och det är en väldig styrka för Sverige, den svenska linjen och för det slutgiltiga resultatet, som vi hoppas blir hyggligt och bra.

Carina Ohlsson (s): Jag vet att Mikael måste gå snart. Det kommer att vara en frågestund senare, men om någon vill ställa några direkta frågor till Mikael nu är det möjligt.

Då ingen begär ordet går vi vidare.

Jan Hammar, Kemikalieinspektionen: Jag tänkte berätta kort om Kemikalieinspektionens syn på sakläget i rådet, i parlamentet och i kommissionens senaste utspel, *room paper*, som det kallas. När det gäller rådet tänkte jag framför allt koncentrera mig på Storbritanniens kompromissförslag nr 2. Det innehåller rätt mycket sådant som är positivt från skyddssynpunkt och som ligger väl i linje med vad Sverige anser och som vi tycker är i praktiken genomförbart. Det är konsekvent och genomtänkt. Det finns en del konstigheter i det som jag tror kommer att rättas till under det kommande förloppet. Det finns vissa ologiska moment i det, men de är av mer teknisk natur.

Bland de saker som är särskilt bra är bland annat de kunskapskrav som gäller för högvolymkemikalier, över medelvolymer, alltså för sådana som ligger över 10 ton. Vi tycker att de kunskapskraven är acceptabla. Även när det gäller möjligheterna att slippa testa miljö- och hälsofarlighet för ämnen över 10 ton tycker vi att det brittiska förslaget är acceptabelt, det är bra. För två timmar sedan ungefär kom ett kompromissförslag nr 3 som delvis ändrar bilden. Det man säger i det kompromissförslaget är att möjligheterna att få undantag från testning av kemikalier som förekommer i högre volymer ska man lämna utanför förordningen och lösa i vanlig kommittologi, det vill säga med experter från medlemsländerna och på kommissionsnivå.

Det kanske ligger helt i linje med det kompromissförslag som jag ska återkomma till och som ligger i parlamentet från konservativa, socialister och liberaler.

Vad som är bra i Storbritanniens förslag är att man inför ytterligare testkrav jämfört med kommissionens förslag när det gäller lågvolymännen, det vill säga ämnen mellan 1 och 10 ton. Det handlar om cirka 20 000 ämnen, så det är en viktig punkt.

Det finns någonting som är bra i det, och det finns dåliga bitar som jag ska återkomma till. Det som är bra är att de tester som ska genomföras på de ämnen som ska testas av dessa 20 000 ämnen omfattas av starkare testkrav i Storbritanniens förslag. Man lägger till tre testsystem, bland annat ett som gäller akut giftighet och som är viktigt när det gäller arbetsmiljö men även när det gäller konsumentprodukter och barnskyddet.

En annan sak som är bra i Storbritanniens förslag är att nya ämnen, som är ca 300 per år, på den europeiska marknaden kommer att omfattas av det utvidgade testpaketet för lågvolymännen. Det innebär att skyddsnivån sänks jämfört med nya ämnen i dag, men däremot ligger det nu på en acceptabel nivå. I det tidigare förslaget höll de på att falla ned i en lucka och var en väldigt dålig lösning. Nu är det här en acceptabel lösning för nya ämnen.

En annan sak som har diskuterats mycket när det gäller nya ämnen är vilka som ska komma fram till vilka ämnen som behöver testas av dessa 20 000 lågvolymännen. I Storbritanniens förslag är det företagen själva som ska titta på de kriterier som finns. Omfattas deras ämnen av kriterierna ska de testas. Det betyder att ansvaret läggs på företagen. Det tycker vi är bra.

Substitutionskrav gäller för de farligaste tillståndsmännen – det är för ämnen som är svårnedbrytbara och som bioackumuleras, PBT-ämnen och vPvB-ämnen men även cancerframkallande ämnen, ämnen som ger ärftliga genetiska skador och ämnen som kan ge skador vid fortplantningen om de ämnena saknar tröskelnivå, det vill säga om det inte finns någon särskild nivå under vilka de inte ger skador. Dessa omfattas alltså av substitutionskrav i Storbritanniens förslag. Finns det ett annat ämne som fungerar rent

tekniskt och är ekonomiskt rimligt ska det farliga ämnet bytas ut eller om det finns någon annan teknik för att lösa samma problem, en icke-kemisk teknik.

Man fastslår även, vilket är viktigt, i lagstiftningen att för persistenta bioackumulerande ämnen, ämnen som är cancerframkallande, som ger ärftliga genetiska skador och skador vid fortplantningen och som inte har någon tröskelnivå under vilken det finns en säker exponering, går det inte att ordna en säker hantering. Detta är viktigt att slå fast, för det ger genslag i andra delar av lagstiftningen.

Om särskilt farliga ämnen – jag pratar fortfarande om PBT och vPvB, det vill säga bioackumulerande och svårnedbrytbara ämnen och cancerframkallande ämnen, ämnen som ger ärftliga genetiska skador och ämnen som ger skador vid fortplantningen – förekommer i över 0,1 % i varan ska det anmälas till den centrala myndigheten.

Det är några av de positiva sakerna i Storbritanniens förslag.

Låt oss titta på de negativa. Det saknas fortfarande allmänna aktsamhetsregler. För få lågvolymännen kommer att omfattas av testkrav, att testa hälso- och miljöfarlighet. Man har ett speciellt annex i lagstiftningen där man konstaterar vilka av dessa 20 000 lågvolymännen som ska omfattas. Det är till exempel ämnen som man misstänker är persistenta, svårnedbrytbara eller cancerframkallande, mutagena, repressionstoxiska och där det inte finns några bevis. Det är en bra regel, de ska omfattas av testkrav om det finns indikationer i deras kemiska struktur på farlighet. En annan regel säger att det måste både vara till exempel konsumentprodukter och finnas indikationer i deras kemiska struktur på att de är farliga för att de ska omfattas av testkrav. Det måste både vara konsumentprodukter och finnas indikationer på att de är farliga. Det här tycker vi är negativt. Det borde räcka med att det är konsumentprodukter för att de ska testas, oavsett vad det finns för indikationer för övrigt på farlighet.

En annan negativ sak är att alla ämnen i auktorisationssystemet för tillståndsprövning inte omfattas av substitutionskrav, det vill säga att ämnen som är cancerframkallande, kan ge ärftliga genetiska skador eller skada fortplantningen för vilka man vetenskapligt anser finns en tröskelnivå, alltså en säker nivå under vilken man kan exponeras utan att riskera att få de här skadorna, inte ska omfattas av substitutionskravet i tillståndssystemet.

En annan artikel som vi tror blir svår att efterleva och som kommer att skapa förvirring gäller förekomst av särskilt farliga ämnen i varor. Jag sade tidigare att förekommer de i över 0,1 % i varan ska det anmälas till myndigheten. Men om företagen däremot vet att exponering kan uteslutas, exponering av människor och miljö, behöver man inte göra en anmälan. Här blir det en konstig öppning som är väldigt otydlig och kan missbrukas och är svårtolkad.

En sak som vi tycker är klart negativ är att användande företag inte behöver göra så kallad kemikaliesäkerhetsrapport om användningen är under 500 kilo per år. Vi förstår att det behövs en nivå någonstans, till

exempel 100 kilo, men vi tycker att 500 kilo är för högt. Nu är det tyvärr så att i det tredje kompromissförslag som kom för ett par timmar sedan har Storbritannien höjt det till 1 ton, vilket inte förbättrar utan försämrar det.

En sak där det finns frågetecken och som jag först trodde var helt ute, en viktig fråga där frågetecknet kanske rätas ut i dagarna, är att den här lagstiftningen på intet sätt får begränsa möjligheterna när det gäller den nationella lagstiftningen på arbetsmiljöområdet, till exempel när det gäller tillståndsgivning på arbetsmiljöområdet och cancerframkallande ämnen och absolut inte när det gäller hygieniska gränsvärden, att gå in med skarpare hygieniska gränsvärden än det finns i de minimidirektiv som i dag finns. Förhoppningsvis är frågan redan löst, men jag sätter ett frågetecken för den.

I parlamentet finns en stor kompromiss som berör viktiga delar av Reachlagstiftningen, registreringsdelarna. Det är en kompromiss mellan konservativa, socialister och liberaler. Det ser ut att vara en bred kompromiss i parlamentet som gäller viktiga delar av Reachlagstiftningen.

Man kan allmänt säga att det är många likheter med Storbritanniens förslag i rådet. Det innebär till exempel att det är samma brister när det gäller lågvolytmämnena, att det är alltför få lågvolytmännen av de 20 000 lågvolytmämnena som kommer att omfattas. Tyvärr kan jag inte säga hur många ämnen som kommer att omfattas i Storbritanniens förslag eller i parlamentets förslag. Det kan handla om 2 000 av 20 000 och det kan handla om 5 000 av 20 000. Vi vet inte helt enkelt. Det är däremot många ämnen som inte kommer att omfattas, mer än hälften kommer helt klart att inte omfattas.

I övrigt när man jämför Storbritanniens kompromissförslag i rådet kan man säga att det i parlamentet från skyddssynpunkt är klart sämre än Storbritanniens förslag. En stark orsak är att man inför en mycket klar försämring av hur företagen i sina kemikaliesäkerhetsrapporter ska beskriva exponeringen, exponering av människor och miljö. Det gör att tillverkande och importerande företag bara kan göra mycket grova riskbedömningar, vilket innebär att de användande företagen i sin tur får alltför grova riskbedömningar. Det blir svårt för varje enskild användning som är mer specifik, om man inte detaljerar sina riskbedömningar, att plocka fram vilka skyddsåtgärder som behövs. Det kan vara en klar försämring av systemet.

Sedan inför man också en moment 22-situation för vissa tester, som i stort sett innebär att man inte behöver utföra dem om man redan har kunskaper. Som vi ser det är det inte möjligt enligt det regelsystem som vi har och enligt de internationella överenskommelser som vi har om till exempel klassificering. Dessutom leder det till en ökad möjlighet att få undantag från testningen.

Det är två punkter där det är klart sämre än Storbritanniens kompromissförslag.

När det gäller parlamentet i övrigt finns det yttranden från utskotten för industri och inre marknad. Där skulle jag väldigt kort vilja säga att jag ser många kraftiga invändningar från skyddssynpunkt. Det gäller bland annat

kraven på testning av miljö- och hälsofarlighet, möjligheten att inte behöva testa, att industrin kan få undantag från testning. Det blir alltför lättvindigt enligt yttranden från de här två utskotten. Kanske är de inte längre lika relevanta, men de ligger fortfarande på bordet i parlamentet. Men det kanske mer är en förhoppning från vår sida. Deras förslag är från skyddssynpunkt klart sämre.

Miljöutskottet har många bra förslag utifrån skyddssynpunkt. Det gäller sådant som allmänna aktsamhetsregler, substitution vid tillståndsprövning och kraven på kemikaliesäkerhetsrapport för tillverkare och importörer för ämnen ända ned till 1 ton. Det är alltså väldigt bra förslag.

Men det finns i miljöutskottet ett förslag som är mycket dåligt. Det handlar om kunskapskrav för ämnen mellan 1 och 100 ton. Man föreslår att alla djurförsök mellan 1 och 100 ton ska tas bort, vilket i sin tur för cirka 25 000 kemiska ämnen kommer att leda till att vi inte kan göra riskbedömningar. Vi kan inte bedöma vad som är en säker hantering av dessa 25 000 ämnen. Det går inte att klassificera dem i hälsofarlighet och typ av hälsofarlighet.

Det finns alltså många bra förslag i miljöutskottet, men det finns ett mycket dåligt förslag just när det gäller att ta fram kunskap om kemiska hälso- och miljörisiker.

Som säkert alla vet har kommissionen lagt fram ett *roompaper* på bordet hos rådet. Där finns det från vår sida många kraftiga invändningar från skyddssynpunkt. Det ger minskade möjligheter för testning och ökade möjligheter för företagen att få undantag från testningar av kemikalier som förekommer i mycket höga volymer i samhället. Det innebär ett överförande av ansvar från företagen till den centrala myndigheten att fatta beslut om vilka kemiska ämnen som ska testas och så vidare.

Kommissionen har sedan legat väldigt lågt med dessa papper, så jag hoppas att de faller i glömska.

Sammantaget ser Storbritanniens förslag relativt bra ut. Det är en bra grund för att få till en lagstiftning som är betydligt kraftfullare än dagens lagstiftning. Samtidigt ser vi en process med ett tredje kompromissförslag som innehåller vissa försämringar, som jag pekade på. Vi ser en rörelse i parlamentet och även hos Storbritannien, att de börjar närma sig varandra. Det kan leda till försämringar av Storbritanniens förslag.

Ordföranden: Vi får tacka för den aktuella informationen som även inbegrep det som hände för två timmar sedan. Vi hoppas att det inte har hänt något mera under den tid som vi har suttit här, om det inte är till det bättre förstås.

Owe Fredholm, Plast- och kemiföretagen: Jag tänkte börja med en kort historik. Till att börja med är vi från kemiindustrin helt klart positiva till inriktningen i den nya lagstiftningen. Däremot finns det, som alltid, vissa sakinvändningar i detalj för att vi ska få ett fungerande system som vi kan efterleva på ett bra sätt.

Vi har tidigare framfört att vi hellre hade sett ett riskbaserat kravnivåsystem, men det är i stort sett överspelat nu. Med tanke på alla kompromissförslag och den rörlighet som har varit kanske det hade varit att föredra.

En sak som vi har jobbat mycket för har varit att koncentrera arbetsuppgifterna och ge den centrala myndigheten en större makt. Där har vi också fått väldigt mycket tillgodosett, och det noterar vi med tacksamhet. Vi tror också att det kommer att fungera väldigt bra.

Sammanfattningsvis är det här en stor massa av regler, och det är inget fel på sakinnehållet. Men för den enskilde kan det bli väldigt svårt att sätta sig in i det hela, så det behöver redigeras om. Men, som sagt, det är inget fel på sakinnehållet, särskilt inte för de små aktörerna som ska följa det hela.

När det gäller parlamentsbehandlingen rör det sig om ett stort antal kompromissförslag som har lagts fram. Målet har hela tiden varit rörligt, och i vissa fall kanske till och med lite rörligt. Det är alltså inte så lätt att kommentera.

Det enda som vi säger är att i den behandling som har skett hade vi hellre sett de kompromissförslag som har kommit från industriutskottet och inre marknaden. Men som Janne säger är väl de delarna och miljöutskottets kompromiss överspelade.

En sak som vi definitivt vill kommentera är det utspel som också Janne var inne på, detta *roompaper* från kommissionen. Det störde oss ordentligt, inte minst detta med att man skulle överföra vissa beslut och riskbedömningar från industrin till myndigheten. Det avvisar vi definitivt.

Grundtanken är ju att industrin ska göra testerna, riskbedömningarna och leverera det. Ska det vara någon konsekvens ska vi också ta hela det ansvaret. Det där var ett mycket märkligt och störande utspel.

Då lämnar vi parlamentet och koncentrerar oss på det brittiska kompromissförslaget nummer 2 och kommenterar det utifrån vår synpunkt. Vi har inte varit så uppdaterade att vi hade möjlighet att titta på 3:an.

Inge Lundström, Plast- och kemiföretagen: Jag ska prata lite om Storbritanniens andra förslag. Jag tror att alla håller med om att förslaget innehåller både en del förbättringar och en del försämringar. Nu är det inte säkert att vi har samma syn som Kemikalieinspektionen på vad som är förbättringar och försämringar, men det får vi se.

Sedan finns det också en del oklarheter som alltid. En fråga som man kan ställa sig är om det kommer att hänga ihop när det till slut blir antaget, det är väl inte alldeles givet.

Men jag tänkte kommentera en del förbättringar. Vi ser att det har skett en viss utökning av undantaget på tillämpningsområdena, och det ser vi som ett steg i rätt riktning. Vi anser att det är viktigt att undvika dubbelregleringar, det vill säga att sådant som är reglerat på annat sätt inte ska behöva regleras en gång till. Det skapar bara förvirring och leder egentligen inte någonstans.

Vi har sett på registreringen. Storbritannien och Ungern framförde ett förslag som kallas för Osor, alltså One Substance, One Registration. Man ska bara ha en registrering för varje enskilt ämne. Vi hade en del synpunkter på det tidigare, och en av de viktigaste synpunkterna var att det ska finnas en möjlighet för ett företag, om man så önskar, att själv registrera sitt ämne. Man kan ha en del affärshemligheter som man är rädd om och inte vill dela med sig till andra. Det är inte heller alldeles givet att ett samarbete i ett konsortium för alla företag medför att det blir ekonomiskt fördelaktigt. Det kan faktiskt vara tvärtom, har det visat sig i något av de projekt som har pågått under tiden. Detta är, som sagt, något som vi ser som positivt och något som vi har framfört under längre tid.

Sedan finns det en del kriterier förknippade med det här förslaget, att man ska motivera varför man inte vill vara med alla andra, och det ska på något sätt bedömas av myndigheten, men vi ser ingen anledning till att det ska behövas.

När det gäller informationskraven för ämnen mellan 1 och 10 ton tycker vi att Storbritannien har arbetat fram ett kompromissförslag som vi kan acceptera. Det viktiga är att man har klara kriterier för när det ska vara ett fullt annex V och när det räcker med det övriga. Det är viktigt att detta blir tydligt och klart för dem som ska ha hand om tillämpningen. Enligt det här förslaget är det ju företagen själva som ska bedöma om man ska lämna ett fullt annex eller inte till skillnad från kommissionens *roompaper* där det var tvärtom.

Vi ges nu också möjligheter att inte genomföra alla tester i volymutfallet 10–100 ton och redovisa avsnitt. Vi har tidigare sagt att vi skulle vilja se att den möjligheten medges för hela annex VI, och det är något som vi fortfarande anser, naturligtvis under förutsättning att man kan motivera det på ett vettigt sätt.

Man fokuserar nu på det som kallas för delning av data till det som gäller djurförsök, och det är det som var det ursprungliga förslaget i kommissionens förslag från 2003. Sedan förde man ju in att alla data skulle delas. Vi instämmer helt i grunden för att man ska dela djurdata i och med att man då inte behöver genomföra djurförsök i onödan. Men vi ser ingen anledning till att man skulle tvingas att dela också andra data. Det är väl i så fall någonting som bör förhandlas fram mellan företagen, så det är ingenting som behöver regleras. Detta är någonting som vi ser som positivt.

En annan positiv sak är att man nu har en tidpunkt för den så kallade förhandsregistreringen. I det här förslaget anges tidpunkten inom 12–18 månader efter ikraftträdandet. Det är något som vi från industrisidan har drivit länge, att man ska ha en gemensam förhandsregistreringsperiod. Fördelarna med det är att man i ett tidigt skede får reda på vilka ämnen som kommer att registreras och vilka som har dessa ämnen. Det blir också enklare att bilda konsortium om man så önskar. Detta ser vi alltså som en positiv del.

En sak som vi ställer oss väldigt frågande inför är att när man lämnar in sin registreringsdossier ska man ange om dossieren har blivit granskad av en oberoende, kompetent bedömare. Vi undrar varför detta över huvud taget ska vara nödvändigt. Som vi ser det kommer det bara att innebära onödiga kostnader utan att bidra något speciellt till förbättringar när det gäller hälso- och miljöfrågorna. Det är bara en administrativ börda som läggs på företagen, så vi anser att den punkten bör utgå.

Man har också ökat kraven för vissa intermediärer. De kallas för *on-site isolated* och är sådana som man har på en anläggning och som inte forslas mellan en anläggning och en annan. Där tycker vi att kommissionens ursprungliga förslag är att föredra. Nu vet jag inte riktigt hur parlamentets förslag ser ut, om det går i den här riktningen. Det är svårt att säga.

Intermediärer omfattas av kraven för process- och produktutvecklad forskning och utveckling, vilket i sig inte är alldeles nödvändigt.

Sedan tycker vi fortfarande att den centrala myndigheten ska ha hand om hela Reach. De delar som ligger utanför i det här förslaget är det som kallas för ämnesutvärderingen som man fortsatt lägger på de nationella myndigheterna. Också det tycker vi att den centrala myndigheten ska hantera, så att det blir ett system och en typ av bedömning. Det blir både effektivare och rimligare.

Vi tycker inte att tillståndprocessen är riktigt bra utformad i Storbritanniens förslag. Vi tycker nog att kommissionens ursprungsförslag var bättre. Det som vi har problem med är substitutionsfrågan. Vi har svårt att se hur det ska fungera i praktiken. Ska man förvänta sig att den som tillverkar ett ämne ska ha koll på alla möjliga substitut som finns? Vi har inte riktigt klart för oss hur det är tänkt att fungera. Hur ska man då kunna belysa olika ersättningskemikalier när man inte har kännedom om dem?

Vi tycker också att det synsätt som fanns i kommissionens ursprungliga förslag, nämligen ett mera riskbaserat synsätt, är att föredra.

Vi har även lite problem med detta med kandidatlista för de ämnen som ska upp mellan annex XIII och XII, om jag minns rätt. Man ska lista ämnen som kan bli kandidater för ITRE, PPE och den typen av ämnen. Ett argument är att det är ett bra incitament för att man väljer bort dessa ämnen. Men man kan också se det på ett annat sätt. Det kan ju vara ett incitament för att felaktigt välja bort ämnen. Det är inte alls säkert att de ämnen som kommer upp på kandidatlistan de facto kommer in på listan när det slutligen blir fastställt. Det ser vi som en miss att de ämnena i så fall sorteras bort utan grund.

Skyddet för företagshemligheter har försämrats i det här förslaget, något som vi inte heller tycker är bra. Det finns behov av att vissa saker är konfidentiella.

Sedan finns det en del oklarheter som vi inte riktigt har kunnat bedöma hur de slår. En av dem är att man ska kunna få sin användning utifrån identifierad användning även för beredningar.

Det verkar som om det kan vara svårt, om man är en elströmsanvändare, att kunna identifiera ämnet i den här beredningen, om den redan är inne i, som en identifierad användning, och långt uppe någonstans i kedjan. Då är frågan: Hur ska man kunna uppfylla det och helt enkelt få till det? Många beredningar innehåller ju ganska många ämnen. Det är svårt att ha kontroll på varje ämne, att veta om något redan finns med som en identifierad användning.

En annan sak som är lite konstig är urvalet av prioriteringar för ämnen som ska utvärderas i utvärderingsprocessen. Det första ämnet av dem där man inte har lämnat sin registreringsdossier till en oberoende kompetent bedömare och sådana ämnen som har registrerats av en registrant – som alltså inte har varit med i något konsortium – ska prioriteras i utvärderingen. Det är lite svårt att se varför. Vad är motivet till detta?

Det finns också en annan fråga som vi i alla fall undrar över och som det är lite svårare att få kläm på. Det gäller sådant som inte registreras och som ingår i beredningar. De ska också ingå i den förteckning som myndigheten ska sammanställa över klassificering och märkning. Frågan är hur man rent praktiskt ska kunna gå till väga för att detta ska kunna fungera. Det är något som man bör fundera över.

Det var en del positiva saker, en del negativa saker och en del oklara saker.

Danielle Freilich, Sveriges Byggindustrier: Vi representerar en näringsgren som inte är förknippad med i första hand kemikalier. Sveriges byggindustrier har 2 600 medlemsföretag. De allra flesta av dem använder någon kemikalie, men de besitter inte samma kunskap och kompetens som stora byggföretag som Skanska och NCC.

Det är många kemikaliska produkter som används. Det finns en databas som är tillgänglig på Internet där det är fritt för alla att söka. Där är alla säkerhetsdata som finns på byggarbetsplatser samlade. Det finns i dag 9 000 sådana produkter. Det handlar alltså om många kemiska produkter.

Historiskt sett har man inte alltid använt de bästa kemikalierna. Asbest användes tidigare. Jag blev uppringd förra veckan av en vetenskaplig attaché på den franska ambassaden. Hon ställde rätt så många frågor om asbestlobbyn i Sverige och hur vi gjorde för att bemöta den. Dessa frågor är väldigt aktuella i Europa.

Vi har en annan fråga som fortfarande märks väl i Sverige, PCB, trots att det har gått mer än 30 år sedan det förbjöds. PCB finns kvar i våra byggnader. Vi beräknar att det är cirka 500 ton som finns kvar och ska saneras.

Det finns nya hot. Ett exempel är bromerade flamskyddsmedel som finns i cellplast som isolermaterial i väggar. De behöver inte flamskyddas, men de finns där av slentrian. Det blir då framtida frågor att identifiera var dessa ämnen finns någonstans och hur man ska sanera dem.

Det finns farliga ämnen i väldigt många olika produkter när det gäller byggvaror. Vi har ingen kunskap i dag om förekomsten av dessa ämnen. Dessutom kommer det alltmer återvunnet material från andra industrier in i byggprodukter. Dessa material kan innehålla farliga ämnen som har kommit från plast- eller metalltillverkningen och så vidare. Där har man inte heller någon kunskap om farligheten.

Vi välkomnar den nya lagstiftningen, för vi ser att Reach kan ge oss en möjlighet att få information om de kemiska ämnen som hanteras på byggarbetsplatser och som finns kvar i de varor som levereras i anläggningar och byggnader under väldigt lång tid. Det finns ingen möjlighet att begränsa riskerna då man inte vet hur byggnaderna och anläggningarna kommer att hanteras. Man vet inte hur många åtgärder som behöver vidtas under årens lopp. Man vet inte heller vad som kommer att ske i slutskedet. Om 30–50 år finns det ingen information kvar. Vi vill alltså så fort som möjligt avveckla alla ämnen som är särskilt farliga.

Om vi som användare får en bra information behöver man inte ta så stora kommersiella risker vid dåliga val. Därför är vi beroende av en så bra information som möjligt. Det är tre frågor som är särskilt viktiga för oss.

Den första, som har nämnts av tidigare talare, är substitutionsprincipen, alltså substitution vid tillståndsgivningen. Vi är väldigt angelägna om att ämnen som är särskilt farliga ska avvecklas och bytas ut om det finns alternativ. Vi är också angelägna om att det inte ska ges tillstånd utan tidsbegränsningar.

Den andra frågan gäller rätten att veta vad som finns i de produkter som man köper. Det ska vara väldigt höga krav på informationsplikt från leverantören till kunderna.

Den tredje frågan rör förekomsten av kemiska ämnen i olika varor, golvmaterial, isolermaterial och beläggningar av olika slag. I dag finns det inget samhälleligt krav på att man ska få veta vilka kemiska ämnen som ingår.

Om man inte får en lagstiftning som jämställer tillverkning av varor i Europa med import av varor utanför Europa gynnar man import från tredjeland. Kanske man gynnar tillverkning i Europa från informationssynpunkt, men samtidigt missgynnar man handeln över gränserna. I dag importeras alltfler varor från tredjeland.

Vår europeiska branschorganisation FIEC, European Construction Industry Federation, FIEC, har också gjort ett ställningstagande och även samarbetat med handelsorganisationen the European Commerce och the Foreign Trade Association när det gäller information om varorna.

Sedan tänkte jag nämna vårt projekt, Basta, som är gemensamt för hela byggsektorn i Sverige. Det är ett EU-finansierat projekt som syftar till att ta fram ett system för att fasa ut särskilt farliga ämnen ur byggvaror och kemiska produkter som ger cancer och som är miljöfarliga. I det här systemet finns det i dag en databas med cirka 1 700 produkter och drygt 20

leverantörer. Leverantörerna har tagit på sig att granska sina produkter utifrån innehållet av samtliga ämnen utifrån ett antal kriterier. Sedan gör de samma bedömning precis som de skulle göra enligt Reach. Om produkterna uppfyller kriterierna kan de registreras i den här databasen. Vi kontrollerar uppgifterna med hjälp av stickprov och revisioner. Det här systemet är ett sätt att visa att det går att följa lagstiftningen, så det här är ett verktyg som vi kan använda redan i dag.

Göran Gerth, NCC Construction Sverige AB: Eftersom vi skapar byggnader och anläggningar som ska finnas kvar under väldigt lång tid har vi en kraftig påverkan på de människor som använder de produkter som vi levererar. Därför är ju basen för den kunskap som vi kan leverera och den kunskap som vi själva ska använda för att välja produkter, byggsystem och metoder är ju det som våra leverantörer kan ge oss. Utan den kan vi inte göra de rätta valen.

Grunden i vårt positiva ställningstagande till starka regelverk avseende kemikalierna är att vi måste få information och kunskap. Vi är helt beroende att leverantörernas förmåga att leverera den här kunskapen.

Sedan kan man också gå in på kostnadssidan. Den är alltid svår att bedöma eftersom vi pratar om risker. Vi pratar om att kunna sätta pengar på en skada, och hur stor sannolikheten är för att en skada inträffar.

Vi kan inte sätta en numerär på den. Vi vet att både asbestavveckling och PCB-avveckling kostar enorma summor, inte bara för byggföretag och fastighetsägare utan också för samhället i stort. Även skadorna som sådana kostar pengar. Människor drabbas faktiskt fysiskt av ohälsan som leder till sjukfrånvaro etcetera. Alla dessa delar innebär att om vi kan minimera riskerna så ska vi göra det, för vi vet att vi vinner pengar i andra änden. Det är grunden för vårt ställningstagande. Det var egentligen vad jag ville säga som ett komplement till det som Danielle sade.

Ordföranden: Vi går nu raskt över till nästa grupp som är Svenska Naturskyddsföreningen, Mikael Karlsson och Mona Blomdin Persson.

Mikael Karlsson, Svenska Naturskyddsföreningen: Tack så mycket för inbjudan hit. Vi ska ge vår bild av läget i dag men också backa tillbaka och fundera på vad vi har Reach till, var vi började en gång i tiden. Det som vi kommer att presentera nu är Naturskyddsföreningens åsikter, men de delas i allt väsentligt av hela den europeiska miljörelsen, av stora delar av den europeiska konsumentrelsen, även av stora kvinnonätverk inom EU och dessutom av Europafacket.

Vad handlar Reachdebatten egentligen om? Jo, det är egentligen en diskussion om försiktighetsprincipen och vilka utgångspunkter vi ska ha när vi bedömer kemiska ämnen av olika slag. Ska vi anse att de är oproblematiske tills motsatsen har bevisats eller ska vi anse att de kan medföra olika former av risker och problem till dess att motsatsen är bevisad? Ni i Sveriges riksdag har med stöd från samtliga partier faktiskt en gång tydligt slagit fast i propositionen om en giftfri miljö att försiktighetsprincipen ska

gälla och att vi ska ha en hög skyddsnivå. Centerpartiet ville också skärpa propositionen 2001 vid diskussioner i miljö- och jordbruksutskottet. Detta måste vara utgångspunkten.

Vi blir smått fundersamma när vi hör regeringens representanter och även Kemikalieinspektionen tala om det lilla ordet ”bra” och ”relativt bra”. Då talar vi om skillnader i något som i sin helhet är fullständigt otillräckligt. Samtliga förslag som ligger på bordet nu når inte ens en liten bit på vägen i riktning mot det som ni efterlyste och beslutade om i propositionen om en giftfri miljö. Det är alltså variationer när det gäller otillräcklighet. Jag tycker inte att man ska använda begreppet bra utan möjligtvis mindre dåligt. Utgångspunkten i den här riksdagen borde rimligtvis vara den politik som gäller i Sverige. Vi förstår förstås att regeringen behöver säga detta för att så småningom kunna stötta en fullständigt urvattnad kompromiss.

Vi hade definitivt föreslagit att man skulle rösta nej till åtminstone yttre- och UK-förslagen, som man uppfattar kommer att innebära försämringar – och det är därför som kemiindustrin stöttar dem – jämfört med befintlig lagstiftning. Kemi säger också att försämringarna för nya kemikalier är på ”acceptabel nivå”. Var har vi hamnat då? Försämringar när det gäller nya kemikalier, sämre lagstiftning, sämre skydd för hälsa och miljö än vad som är en acceptabel nivå – ja, då är vi fullständigt inne i det relativa resonemanget. Det är helt fel spelplan.

Ansvar och bevisbörda är förstås jätte viktigt. Var ska ansvaret för kemikalierna ligga, hos kemiindustrin eller hos myndigheterna? Två andra viktiga frågor är just trovärdighet. Eurobarometer efter eurobarometer visar att EU-medborgarna i alla EU-länder vill ha en skarp miljölagstiftning, en bättre miljöpolitik, ett stärkt skydd. Och det var ju inte en slump att i stort sett alla partier valde att lyfta fram miljöfrågan som en av de tre viktigaste inför valet till Europaparlamentet.

Det undergräver förtroendet för EU som institution om det som kommer ut efter åtta nio år är på marginalen bättre i vissa fall och sämre i vissa fall än befintlig lagstiftning. Sedan ska det här implementeras över ett decennium. Försiktighetsprincipen blir inte implementerad på något sätt, och sådant som finns i svensk lag, som substitutionsprincipen, är fullständigt bortblåst i förslaget. Vi är extremt besvikna på de svenska parlamentarikerna som fullständigt sviker den svenska politiken när de åker ned till Bryssel och gömmer sig bakom 1 200 sidor komplex lagstiftning. Fy, säger vi, för sådana saker. Det här handlar om makt, inte om kostnader.

När det gäller kostnaderna räknade kommissionen i oktober 2003 på förslaget. Direkta kostnader för registrering beräknas till 2,3 miljarder på elva år. Kommissionens *extended impact assessment* 2003 visade på 50 miljarder euro i hälsovinster på 30 år – ett par miljarder i kostnader och 50 miljarder i hälsovinster. Det var i huvudsak yrkesrelaterat. Det nederländska ordförandeskapet tittade förra hösten på 36 *impact assessments* som var gjorda av olika medlemsländer, av myndigheter och även av indu-

strin. Man landade på 4 miljarder i direkt kostnad på elva år. Den indirekta kostnaden var svår att beräkna. Projektet KPMG har på uppdrag av Sefic, kommissionen och Unisy bedömt impact, där miljörörelsen stängdes ute från all viktig information. Man sade att de indirekta kostnaderna blir små. I Holland räknar man med totalt 5,2 miljarder. Det var därför som jag, när jag uppvaktade miljö- och jordbruksutskottet, lämnade ett mjölkpaket för något slags registrering, för det motsvarar ungefär kostnaden som blir per EU-medborgare och år i elva år i unionen. En tia per EU-medborgare och år blir den totala kostnaden.

Europafacket tittade nyligen på två problemområden, hud- och andnings-sjukdomar. Det skulle bli 3,5 miljarder euro i vinst på tio år, och det handlar om en minskning av antalet sjukdomstillfällen med 30 000 respektive 50 000 per år. Ungefär där ligger kostnaderna.

Professor David Pears i Storbritannien har uppskattat att det ligger mellan 50 och 280 miljarder, om man även tittar på andra aspekter som vad mänskligt liv och lidande är värt – hundra gånger kostnaden.

Det där funkade inte att argumentera för. Därför tog man upp de små och medelstora företagen. De som producerar kemikalier utgör enligt Sefics siffror 0,3 % av alla små och medelstora företag. De flesta små och medelstora företag som är kemikalieanvändare löper kommersiella risker om de använder varor som man nästan inte vet någonting om. Man har begränsad information, man arbetar på marknader med kritiska konsumenter, man bär kostnader för sjuka arbetare och man riskerar att granskas och bär då skulden om något går fel. Det är inte synd om de små och medelstora företagen. De flesta tjänar på Reach och behöver ett skärpt Reach. Det är därför som framför allt kemiindustrin, de som tillverkar, nu bedriver lobby emot detta.

Vilken kunskap behöver vi om kemikalier? Vilken kunskap ger ändringsförslagen? Vad innebär de stora undantagsmöjligheter som nu föreslås? I dag når man inte ens upp till *base set data* för vissa volymer av nya kemikalier. Vilken kunskap får vi av detta? Alldeles för begränsad kunskap för att komma ens i närheten av det som ni har önskat och beslutat om när det gäller giftfri miljö. Ibland blir det alltså sämre än med befintlig lagstiftning när utgångspunkten var att vi skulle skärpa den. Hur kan man backa upp någonting sådant?

Mona Blomdin Persson, Svenska Naturskyddsföreningen: Jag tänkte redogöra lite övergripande för hur Naturskyddsföreningen och resten av miljörörelsen ute i Europa ser på nuläget. Det är en rad förslag som ligger både i parlamentet och, som vi hörde, nu också i rådet, där det till och med finns flera.

Som Mikael nyss har sagt tycker vi att det är väldigt trist att se de tre förslagen som kommit från industriutskottet och inremarknadsutskottet och den breda kompromiss som presenterades förra veckan från den konservativa gruppen, delar av socialistgruppen och den liberala gruppen. Det är en rejäl splittring inom alla de stora partigrupperna i parlamentet i den här

frågan. Förslagen ligger långt ifrån den ambitionsnivå som angavs i till exempel vitboken. Det har ju funnits en enighet i Europaparlamentet om höjda datakrav och så vidare.

Våra viktigaste invändningar är just att datakraven, kunskapskraven, är alldeles för låga. Trots dessa låga datakrav ges det väldigt vida undantag. Man ger *waiving*-möjligheter, som man säger, där företagen själva kan göra bedömningen att de inte behöver lämna in data. Det är då okej enligt lagstiftningen. Sedan får exempelvis myndigheten tolv månader på sig att återkomma med krav till företagen om man bedömer att det behövs ytterligare kompletterande data. Då har vi ju gjort precis det som vi inte skulle göra, nämligen flyttat tillbaka ansvaret till myndigheterna. Hade vi haft raka, tydliga datakrav för alla företag och alla ämnen, hade vi fått ned byråkratin och minskat de samhällseliga kostnaderna i systemet och fått tillräcklig information om alla ämnen.

Som flera sagt tidigare har det pratats mycket om att vi ska rädda de små företagen. Det har varit ett mantra nere i Bryssel. Sedan drar man det logiska felslutet att små företag är lika med låga volymer. Det finns ingen sådan koppling. Det finns små företag som tillverkar högvolymämen, och jag skulle vilja säga att majoriteten av de 20 000 ämnena i låga volymer tillverkas av de stora kemiföretagen. Så här finns ett logiskt felslut, som jag tycker är rätt trist.

Ansvaret har alltså i praktiken förskjutits mot myndigheterna. Ändringsförslaget ger, som vi säger, maximal byråkrati med minimalt resultat i stället för tvärtom. Det skulle vara intressant att höra hur kemiindustrin ser på den biten. Bedömningsmöjligheterna, undantagsmöjligheterna och den oklara rollen för företag och myndigheter, i stället för ett strikt, tydligt, enkelt och rakt ansvar för företagen, har bara ökat kostnaderna och byråkratin i systemet.

Det finns lite mera hopp. Bilden är inte så nattsvart. Det finns, tycker vi, ändå väldigt mycket positivt i miljöutskottets förslag i parlamentet, som röstades fram för några veckor sedan. Det finns också ett huvudalternativ som kommer att stå emot det halvbreda huvudförslaget. Först hette det plan B. Nu kallas det för plan R, plan *Rescue Reach*. Vi får se hur många som kommer att ställa sig bakom det. Men vi hoppas att det finns en möjlighet att det får genomslag i parlamentet.

Vi tycker också att UK:s andra förslag i rådet är betydligt mindre dåligt. Det är definitivt inte bra, men det är ändå mindre dåligt. Skärper man det på några punkter kan det bli fullt acceptabelt.

Vilka är då våra viktigaste krav? Ja, det är egentligen samma krav som Sveriges byggindustrier redovisar. Det handlar om registrering, auktoriseringen och rätten till information på varor till oss konsumenter.

När det gäller registreringen är det väldigt grundläggande att vi får fram kunskapskraven, minimidatakrav. De måste vara tillräckliga så att vi verkligen kan identifiera de ämnen som sedan ska omfattas av en tillståndsprövning i systemet. Sacconi, som har varit huvudrapportör i miljöutskottet,

sade själv på sin presskonferens när han hade presenterat sitt förslag i miljöutskottet att om vi inte har datakraven för låga volymer är det som att köra en riktigt snygg bil – jag tror att han tog en merca som exempel – utan att ha bensin. Den går inte att använda. Han sade: Vi har ett snyggt system som står där, men får vi inte in data i systemet så står bilen stilla. Det tycker jag var en ganska bra liknelse.

Vi har tidigare nämnt de stora undantagsmöjligheterna, *waiving*-möjligheterna, från baskraven. De tycker vi också ska röstas ned. Ansvaret för kemin ska ligga på kemiindustrin och inte på myndigheter, har vi sagt. Plan R som den kallas, plan *Resque Reach*, är alltså det minst dåliga förslaget som ligger på parlamentets bord nu. Men inte ens det når upp till kommissionens ursprungliga grundsyfte med Reach, det som står i vitboken och det som ni har beslutat om i riksdagen, nämligen att ha möjlighet att nå en giftfri miljö.

När det gäller auktoriseringen vill vi betona tre saker. Det är väldigt viktigt vilka ämnen som betraktas som särskilt farliga och som ska omfattas av tillståndsprocessen, vilka ska kräva ett godkännande för att få tillverkas eller importeras. Här finns det ett förslag från miljöutskottet som vi tycker är riktigt bra och som också har ett brett stöd i miljöutskottet från liberala gruppen, gröna gruppen, vänstergruppen, socialistiska gruppen och enstaka personer från den konservativa gruppen, Anders Wijkman till exempel.

När det gäller substitutionsprincipen ska inte tillstånd ges för särskilt farliga ämnen om de kan ersättas av mindre farliga ämnen. Där tycker vi också att Envis breda tidigare förslag var alldeles utmärkt och bör stödjas i den fortsatta processen.

Det tredje kravet i auktorisationen är att om man har ett särskilt farligt ämne och det ges tillstånd, måste det vara ett tidsbegränsat tillstånd. Annars får man ett väldigt stagnerande system, ett stagnerande EU skulle jag vilja säga, som inte är dynamiskt och ger möjlighet för mindre farliga ämnen att komma ut på marknaden. Man lägger ett lock på utvecklingen. Så att tillstånden är tidsbegränsade är väldigt viktigt.

Den sista frågan som vi tycker tillhör de tre centrala områdena i fortsättningen är rätten till information, som NCC och Sveriges Byggindustrier så förtjänstfullt har presenterat nyligen, nämligen vad som händer för ett företag som inte får tillgång till information om farliga ämnen i varor. Både kemikalieanvändande företag och vi konsumenter ska alltså självklart ha rätt att få reda på om en produkt man köper innehåller sådana ämnen som är EU-klassificerade som särskilt farliga ämnen. Den information som man får fram ska följa med hela vägen ut. Det ska finnas en möjlighet att nyttja den informationen. Inte minst för företag som vill ta ett miljöansvar och vill välja bort särskilt farliga ämnen tror jag att det här är väldigt viktigt.

Bengt-Anders Johansson (m): Jag vill bara ställa en fråga för att få ett förtydligande. Mikael Karlsson sade inledningsvis att Sverige borde rösta ned förslaget. Då är min kontrollfråga till dig, Mikael: Anser du att det skulle gälla även om det innebar att Reach föll?

Mikael Karlsson, Svenska Naturskyddsföreningen: Definitivt vad gäller Itre och Imco, alltså Lena Eks förslag. Det försämrar befintlig situation.

Bengt-Anders Johansson (m): Jag menar Reach i dess helhet.

Mikael Karlsson, Svenska Naturskyddsföreningen: Det finns fem sex olika förslag på bordet, sju nu med UK 3. Vissa av förslagen innebär förbättringar och vissa innebär försämringar. Var det hela landar i processen, som beskrevs som att man nu närmar sig UK och att det blir ytterligare försämringar, vet vi inte ännu. Vi har inte fällt vårt slutliga avgörande kring den slutliga kompromissen. Nu har Tyskland lyckats förhålla det hela, så UK kommer väl inte att behandla det i ministerrådet i november. Då vet vi inte vilket förslag som kommer att diskuteras under nästa ordförandeskap. Men helt klart är det två av tre utskott i parlamentet som har lagt fram förslag som man borde rösta nej till, och miljörelsen kommer att vara emot varje parlamentariker som stöttar förslagen.

Staffan Persson, Förbundet Djurens Rätt: Tack för att jag fick komma hit. Vår förbundsordförande Per-Anders, som också skulle ha kommit hit, har fått förhinder.

Vår grundinställning är att vi är positiva till själva målsättningen med Reach, men vi är mycket kritiska till alla de djurförsök som kan bli resultatet. Vill det sig illa kan det handla om flera miljoner djur som ska utnyttjas i plågsamma djurförsök.

Innan jag går in på att ge några konkreta förslag vill jag citera en ansökan till Djurskyddsmyndighetens vetenskapliga råd för utveckling av alternativa metoder: ”Djurförsök är till stor del av begränsat värde vad gäller att förutsäga toxicitet på människa. Detta beror till stor del på speciesskillnader i metabolism av kemikalier men också olika typer av interaktioner mellan kemikalier och intracellulära molekyler som är av stor betydelse för uppkomst av toxicitet. Toxicitetsstudier i stor skala är dessutom ogörliga med användande av försöksdjur, dels beroende på den tveksamma etiska aspekten, dels beroende på ekonomiska hänsyn.” Av den anledningen vill den sökande utveckla in vitro-system som mycket bättre än nuvarande kan förutsäga kemikaliers toxicitet i mänsklig lever.

Denna forskare har bedrivit forskningsverksamhet under många år och använder också djurförsök i forskningen. Men i den här delen av verksamheten är han alltså kritisk till djurförsök som metod.

Vi tycker att man i Reachförslaget har missat att ta upp ett antal viktiga frågor, och jag ska ta upp några av dem här:

Obligatorisk delning av data från djurförsök utan undantag.

Upprättande av en strategi och tilldelande av resurser för utveckling av djurfria testmetoder.

Inlämning av testförslag för alla djurtester, inte bara de som gäller de högre volymerna.

Undantag av kosmetiska ingredienser under Reach.

Jag ska utveckla de här punkterna lite till.

Många av de ämnen som ska registreras är i användning. Det är många som importeras och det är många som inverkar. Det är olika volymer som man hanterar. Om man inte verkligen sätter ned foten här befarar vi att det kan bli så att mycket information som finns inte kommer fram. Vi vill se till att man kan försäkra att det inte under några omständigheter ska vara möjligt att underlåta att dela med sig av information som kan förhindra användningen av djur i experiment. Vi tycker också att man ska gå dithän att en aktör som vägrar att göra sådan data tillgänglig inte ska tillåtas att registrera sin substans, för att riktigt understryka vikten av det här.

Vi ser det också som viktigt med en enda gemensam deadline för inlämning av data till preregistreringen, så att alla som är berörda har samma material att utgå ifrån.

I Reach framgår att man ska sträva efter att inte använda djurförsök utan använda alternativa metoder. Men vi tycker inte att det finns en ordentlig strategi för hur det här ska gå till. Det som vi framför allt saknar är ett tydligt mandat för myndigheterna att utveckla och implementera en strategi för utveckling av alternativa testmetoder. Detta bör följas upp i årliga rapporter till parlamentet och ministerrådet.

Vi vill se att en del av registreringsavgiften för substanser under Reach fördelas till utveckling av alternativa, intelligenta testmetoder. Med intelligenta testmetoder menar vi här teststrategier syftande till att minska användningen av djur och inte minst för att få bättre beslutsunderlag och bättre information om kemikalierna.

Även här vill jag citera en ansökan om anslag till utveckling av alternativa metoder. Det är en forskare som vill utveckla en metod vad gäller binjurebarkens hormonproducerande celler. Han skriver: "Vi vill applicera ett hierarkiskt angreppssätt som i sitt första steg drar nytta av dessa cellinjer, i sitt andra steg inkluderar odlade vävnadssnitt från mus och människa och först i sitt sista steg baseras på djurförsök." På det sättet minskar man ned på användningen av djur. Han skriver också att detta arbetssätt leder till att det återstående behovet av djurförsök minskar, men också en möjlighet att bättre planera de djurförsök som ska göras. Det blir alltså färre djurförsök, och de djurförsök som eventuellt ska göras kan förhoppningsvis göras med mindre lidande för de djur som används.

Ett exempel på detta tänkande finns också hos dem som forskar om och utvecklar metoder och som också använder djurförsök i sin verksamhet, men som alltså ser möjligheterna till bättre testmetodik än i sådana här strategier.

Vad gäller strategin för utveckling av djurfria testmetoder vill vi se en tredje punkt: en kommitté inom myndigheten med ansvar för strategisk resursfördelning till utveckling av alternativa metoder med deltagare från

Ecvam och djurskydds- och djurrättsorganisationer. Det behövs alltså en rejäl ökning vad gäller resurser och satsning på metoder. Som framgick av citaten finns det kritik mot djurförsök som metod också från forskare, inte bara på grund av det lidande som djuren utsätts för utan också av rent vetenskapliga skäl.

Jag sitter sedan en tid tillbaka med i Djurskyddsmyndighetens vetenskapliga råd och behandlar alltså ansökningar. Jag är ganska färsk där. Men den utdelning av anslag som sker i Sverige har ökat de senaste åren, så i dag är det 15 miljoner som är öronmärkta för utveckling av djurfria metoder plus en miljon från läkemedelsindustrin. Jag kan redan efter denna korta tid och när jag läser Reachförslaget konstatera att det behövs väldigt mycket mer pengar om vi ska kunna påverka utvecklingen mot djurfria metoder så att det märks ordentligt.

Det finns uppenbarligen också möjligheter att utveckla toxicitetstester. Det är också nödvändigt för att få testunderlag som är mer relevanta vad gäller bedömningen av riskerna med kemikalierna.

I den tredje frågan, om inlämning av testförslag, föreslår vi att det också vad gäller lågvolykmkemikalier ska vara så att de ska lämnas in för utvärdering. Alla testförslag som rör djurtestning måste också vara öppna för kommentarer från olika berörda parter så att man är säker på att alla olika tillgängliga alternativa testmetoder har använts i riskbedömningarna. Vi anser att de synpunkter som kommer in här måste beaktas av de ansvariga myndigheterna och beslut fattas först efter att man har konsulterat experter på området, särskilt från Ecvam.

Slutligen är det så att det framgår i Reach att det här inte ska överlappa annan lagstiftning inom EU utan vara ett komplement. Därför har man undantagit läkemedel, födotillsatser och ett antal andra produktområden. Men kosmetiska produkter är inte undantagna. Det kan ställa till det, för det finns ett direktiv där det finns en färdplan för hur man ska hantera den frågan. Det är risk för att den kommer att saboteras om inte den kommer att utgöra ett undantag från Reach. Flera av de här förslagen finns med i de ställningstaganden som miljöutskottet har gjort.

Ordföranden: Då har vi haft många genomgångar, och det är nog läge för lite kaffepaus nu.

(Paus)

Ordföranden: Jag vet att en del runt bordet har lämnat oss nu, så jag tror att alla får plats runt bordet. Det är inte någon protest från Moderaterna, utan de var tvungna att resa iväg. Det är inte så att de inte var intresserade av att ställa frågor utan de hade alltså andra åtaganden. Rubriken för den här stunden, fram till 15.55, är ju Frågor från ledamöterna. Då är det just detta det är. Det är alltså inte en debatt mellan olika parter, utan det är ledamöterna som bestämmer vilka frågorna ska gå till och vilka som ska svara på dem. Vill ni göra en kommentar får ni naturligtvis begära ordet, men det ska utgå från ledamöternas frågor.

Sven-Gunnar Persson (kd): Jag hoppas att det är okej att jag ställer en kort fråga till några olika. Tack så mycket, fru ordförande.

Först till Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet: Ordförandeskapets kompromisser är ju just kompromisser. Vi fick höra om vad som var acceptabelt, och lite grann om det som ändå var förbättringar och så vidare. Men vad är det som gör att de försvagningar som också finns, eftersom det är en kompromiss, är acceptabla?

Till Kemikalieinspektionen: Det handlar ju också om relationen mellan myndigheter, mellan den europeiska myndigheten och nationella myndigheter och mellan myndigheter och industri. Hur ser ni på tydlighet och ansvarsfördelning mellan dessa? Är det tillfyllest i det här förslaget?

Till Plast- och kemiföretagen: Ni har ju hävdats tidigare, och gjorde det även nu på en overheadbild, att industrin ska ha ansvaret. Men sedan, när ni går igenom de här olika förslagen, ses varje form av försvagning av förslaget där ni behöver ta mindre ansvar och andra får ta mer ansvar som positivt. Jag får inte det att gå ihop riktigt. Hur långtgående anser ni att ert ansvar är och vilka får annars ta ansvaret? Övertyga mig om att det ni sade inte innebär att ansvaret förs över på andra myndigheter eller på folk *downstream*.

Till Naturskyddsföreningen: Kan ni vara lite mer konkreta om på vilka punkter de olika förslagen, och då kan ni ta bort de utskottsförslag som kanske är obsoleta vid det här laget, innebär försämringar i jämförelse med nuvarande svensk lagstiftning?

Och till sist till Förbundet Djurens Rätt: Tidigare har det sagts från djurskyddsorganisationer att man vill skjuta på införandetiden för att man vill få fram fler alternativ till djurförsök. Står ni fast vid att Reach ska införas 2007 eller vill ni skjuta på införandet på grund av att ni vill ha fram alternativa metoder?

Nina Cromnier, Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet: Tack, då ska jag försöka besvara frågan. Vi har ju sagt att ordförandeskapets andra kompromissförslag är acceptabelt, för jag har inte heller sett det tredje. Det bygger framför allt på att vi i de frågor som vi har tyckt har varit väldigt viktiga, som vi har dragit i utskottet också, stärkt substitution i tillståndsprövningen och ett förbättrat registreringssystem utifrån kommissionens förslag, tycker att vi har kommit långt. I de delar där vi tycker att det är acceptabelt men skulle vilja komma längre finns det naturligtvis en lägsta nivå. Att det inte får bli en försämring av dagens lagstiftning måste alltid vara vår allra lägsta nivå. Sedan försöker vi ju, eftersom förhandlingarna fortfarande pågår, höja ribban ytterligare. Det är ju så vi jobbar. Vi vill också ha ett ännu bättre förslag. Det är väl i alla fall ett kort svar på din fråga.

Jan Hammar, Kemikalieinspektionen: Jag kan också ge ett rätt kort svar. Om vi ser på ansvarsfördelningen mellan den centrala myndigheten och de nationella myndigheterna tycker vi att beskrivningen i Reach är klar. Vi ser inga stora problem i det här och inte heller i det som ligger på industrin i förhållande till nationell, central myndighet. Däremot kommer det när det blir kompromisser mer och mer in oklarheter om vilket ansvar som egentligen ligger på industrin. Man börjar nu införa regler som säger att man ska lämna information om särskilt farliga ämnen i varor ifall företaget inte kan utesluta exponering. Vad betyder det? Då inför man en osäkerhet. Man inför också regler för att bedöma att man kan göra undantag från testning av hälso- och miljöfarlighet som är luddiga. Då inför man också osäkerheter. Jag tror att de osäkerheter som finns i Reach inte handlar om rollfördelning och ansvarsfördelning mellan central myndighet, nationella myndigheter och industrin. Det handlar snarare om att det införs osäkerhet vad gäller ansvaret på företagen och att det är det som är den stora risken.

Owe Fredholm, Plast- och kemiföretagen: Som jag sade är det meningen att vi ska ta, och det tänker vi också göra, ansvaret i alla led. Det som du kanske pekade på är sådana saker som vi kanske tycker är administrativt betungande utan att för den sakens skull ändra på möjligheterna att göra riskbedömningar. I de fall där vi kan göra riskbedömningar utan ytterligare tester ska vi ta ansvaret för det och också tala om att vi har bedömt det på det sättet att det här testet inte behöver göras. Det är i sådana fall som det kanske finns sådant som man kan gå ifrån. Men kan vi inte göra en riskbedömning måste man också göra de här testerna fullt ut. Det är de bitarna vi pekar på. Vi ska klara av att testa och riskbedöma 30 000 kemikalier inom en tidsrymd då man hittills har klarat av 20. Det är därför vi också måste se till att få ett system som fungerar praktiskt. Annars kan det krascha helt och hållet.

När vi sedan kommer in på varor är det ju inte vi som tillverkar varorna. Där kommer substitutionen och den biten in från dem som tillverkar varor, att till exempel lämna den frågan vidare till användarna av varor utifrån de kriterier som vi har lämnat och de kemikalier som ingår. Det kan kanske betyda att en kemikalie i ett fall är substituerbar i en vara medan den i ett annat varuslag behövs för att utföra en viss tjänst, ett visst arbete. I en annan vara kan den alltså vara onödig. Den som tillverkar varan måste titta på det substitutet.

Jag har inte övertygat dig, ser jag?

Mikael Karlsson, Svenska Naturskyddsföreningen: Svaret på din fråga beror väl lite grann på vilket förslag man ställer mot vilken utgångspunkt, vilken referensram man har. Vi ser nog inte förslagen från de olika utskotten som obsoleta eller irrelevanta. De ligger till grund för förhandlingarna som ledde fram till olika former av kompromissförslag som är rejält urvattnade. Men om man tar lågvolymkemikalierna och registreringsbiten så innebär samtliga tre utskott en försämring vad gäller nya ämnen.

Detta är också märkligt, för Reach skulle ju sammanföra existerande kemiska ämnen och nya kemiska ämnen som har olika lagstiftning till ett och samma paket. Det var ett av huvudsyftena med Reach. Det sker inte fullt ut nu. De två förslag som vi menar att man definitivt borde rösta nej till om de i sin helhet skulle föreligga för beslut är dem från inremarknadsutskottet och industriutskottet.

Om man sedan höjer ribban, alltså referensnivån, och utvärderar förslagen i förhållande till befintlig svensk lagstiftning försvinner ju en sådan sak som substitutionsprincipen. Den är som jag ser det mycket starkare uttryckt i svensk lag än i något av de här förslagen. Man kan också se ett annat frågetecken. Jag vet inte hur UK3 ser ut. Det kanske KemI kan säga något om mer i detalj, vad som har hänt med substitutionen där. Man kan lägga ribban på den omsorgsfullt utredda politik som återspeglas i *En giftfri miljö*, som föregicks av två omfattande SOU, en parlamentarisk utredning och en ensamutredning. Den föreslog system som skulle vara mycket enklare, mycket bättre för hälsa och miljö och mindre kostsamma enligt de beräkningar som gjordes av Kemikalieutredningen.

Det skulle också vara bättre utifrån ett djurhälsoperspektiv eftersom man på något vis sätter gränsen utanför kroppen i stället för i kroppen och säger att det är oacceptabelt att ha ett par hundra naturfrämmande ämnen i våra kroppar. Lagstiftningen i dag säger att det är helt okej så länge de inte är giftiga. Där gick ju Kemikalieutredningen och propositionen *En giftfri miljö* på linjen att säga att resistent, bioackumulerande ämnen, alltså långlivade bioackumulerande ämnen, skulle bort i sin helhet. Då sätter man gränsen där, och då blir det egentligen mindre viktigt att titta på en del annat. Relativt sett spelar toxicitet mindre roll. Det skulle vara också utifrån djurskyddsperspektiv om man tänker på olika försök.

Har man det som utgångspunkt faller nog det mesta till en försämring. Kemikalieinspektionen får väl kommentera detta. Finns det något ställe, på någon enda punkt, i något av samtliga förslag som ligger, där man går längre än propositionen om en giftfri miljö eller befintlig svensk lagstiftning? Vi skulle inte debattera sinsemellan. Men jag vill bara lyfta fram den frågan. Jag konstaterar bara att svaret inte var så där solklart.

Det finns en aspekt till som jag vill ta upp. När vi kommer att rekommendera hur man röstar så småningom finns det också en annan viktig aspekt. Att ha ett Reach som är marginellt bättre än befintlig lagstiftning på vissa punkter och lika eller något svagare på andra innebär också att man fryser utvecklingen av reformeringen av kemikaliepolitiken.

Reachförslaget ligger under ganska lång tid. Man blockerar också en hel del av de utgångspunkter som fanns i vitboken om man skulle få ett Reach som är plus minus med avrundningstecken. Då skulle vi nog landa i att man röstade nej till det. Sedan får man bygga upp det någon annan gång när Europarlamentet och regeringarna är mer mogna för att ta sig an miljögiftsproblematiken.

Ordföranden: Vill ni kommentera detta från Kemikalieinspektionen?

Jan Hammar, Kemikalieinspektionen: Vi kan kommentera det. Om man jämför med miljömålet om giftfri miljö stämmer det. Om vi antar Reachlagstiftningen kommer den inte att innebära att vi når något av de olika delmålen i målet om en giftfri miljö. Däremot siktar man in sig på samtliga delmål, om vi tar bort saneringsdelmålet. Det innebär att det i olika utsträckning ibland tas viktiga steg och ibland mindre steg. Men steg tas det på varje delmål, om vi utgår från UK:s kompromissförslag.

Om man jämför med gällande lagstiftning och återigen tar Storbritanniens kompromissförslag är det klara förbättringar på alla sidor utom när det gäller nya ämnen. Där är det en försämring mot gällande regelsystem. Det låg redan i vitboken när den kom i början av 2000-talet. Det var en del av ”dealen” att sätta det på samma nivå och att sänka för nya ämnen. Så är det. Det är en klar försämring för nya ämnen, men förbättringar i övrigt.

Om man tittar på industriutskottets och inremarknadsutskottets förslag innebär de också i många stycken förbättringar mot gällande lagstiftning. Men någonstans måste man göra en vägning mellan hur mycket resurser och byråkrati man ska sätta in i ett system. Är det verkligen värt de kanske alltför begränsade förbättringar man får? Där är svaret nog nej. De är så pass dåliga i förhållande till resursinsatserna. Det är inte värt stora resursinsatser för små förbättringar, helt enkelt. Man måste även väga in hur mycket systemet kostar att driva.

Ordföranden: Djurens Rätt fick också en fråga.

Staffan Persson, Förbundet Djurens Rätt: Det gällde om man skulle skjuta på införandet eller inte. Vi har den senaste tiden inte resonerat kring det kravet särskilt mycket eller försökt att driva det. Vi har försökt att föra fram konkreta förändringar i Reach enligt de målsättningar som vi vill ha med. Det ligger också i linje med Reach att få ordentliga vetenskapliga underlag för bedömningarna.

Som vi ser det – och det är inte bara vi som gissar här, utan det finns också i den ansökan som jag citerade – finns det kritik mot djurförsöken som metod. Det understryker att det brådskar med att utveckla relevanta metoder för att kunna genomföra Reach på ett rimligt sätt för att vi verkligen ska få kemikaliesäkerheten.

Det gäller förslagen med strategier för utveckling av testmetoder och att se till att det satsats resurser och allt detta. Det gäller att bygga in det i Reach så att vi får ett fungerande Reach helt enkelt. Vi har tonat ned delen att skjuta det på framtiden och försökt att diskutera konkreta förbättringar av Reach utifrån dessa frågors horisont.

Christin Hagberg (s): Det har sagts mycket här nu. Jag har delvis lite grann samma fråga som Sven Gunnar hade till departementet. En aspekt som man funderar mycket på är att det har hänt mycket de senaste dagarna. På något vis känns det som att för att gå så många som möjligt

till mötes urvattnas förslaget lite på många håll. Lite den känslan får man. Att Tyskland nu har lyckats driva igenom att man ska skjuta på beslutet känns inte heller så där jättetryggt.

Den fråga jag har är: Var går gränsen för vad Sverige kan acceptera i urvattning innan vi säger nej? Så känner jag det lite. Det är egentligen den enda frågan jag har i dagsläget.

Åsa Domeij (mp): Jag var inne på samma saker. Vi kanske kan ta det på en gång. Det är kanske lite trist att vi sitter i den situationen att det vi diskuterar är: Hur dåligt får det bli? Det verkar inte finnas så stort hopp om att Reach kommer att lösa så mycket av miljö- och hälsoproblemen kring kemikalier. Alla som har talat har varit mer eller mindre kritiska. Nöjdast var väl kemi- och plastindustrin. Men annars känns det som att det är en stor tveksamhet.

Som jag uppfattar Naturskyddsföreningen skulle ni kunna tänka er någonting. Det är Storbritanniens kompromiss nr 2 med några förbättringar som något slags bottenläge. Jag kan kanske få lite kommentarer kring det och exakt vad som måste till.

Samma sak är det med Miljödepartementet. Det får inte bli sämre än gällande lagstiftning som vi har nationellt. Då är frågan: Vad måste absolut med? Samtidigt är det lite konstigt att botten ska vara att det inte får bli sämre, med tanke på att det är en massa byråkrati runtomkring. Det borde vara substantiellt bättre om man ska dra i gång allt detta.

Samma fråga vill jag ställa till Kemikalieinspektionen. Var ligger egentligen botten? Vad är det bästa som kanske kan gå igenom i detta?

Sedan har jag en fråga till alla. Var ser ni de största riskerna för att vi tappar möjligheter att driva nationell politik? Substitutionsprincipen har tagits upp. Finns det fler saker där? Det känns som att man måste börja ta ställning till: Är Reach värt mödan? Ska man mer försöka att putsa på den nationella kemikaliepolitiken och gå tillbaka till riksdagens kemikaliebeslut som antogs senast när den propositionen kom?

Ordföranden: Jag uppfattade att det var frågor specifikt till Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, Naturskyddsföreningen och Kemikalieinspektionen, men sedan en kommentar från alla efter de tre första.

Nina Cromnier, Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet: Frågan om var gränsen ligger är en fråga som Lena har fått flertalet gånger. Det är självklart att det är den man är intresserad av. När kommer departementet att rösta ja eller nej? Jag får bara citera det som Lena har sagt tidigare. Det är en förhandling där det finns olika delar. Det beror på hur helhetslösningen ser ut i förhållande till när vi tänker rösta ja eller nej. Så mycket mer utförligt kan jag inte svara på den frågan.

När det gäller Åsas fråga var jag väl otydlig när jag besvarade den frågan tidigare. Det var inte så att vår lägsta nivå är dagens lagstiftning. Det jag ville säga var att det finns vissa frågor som vi tycker är väldigt viktiga. Det är bland annat substitution och registrering.

Där har vi sett att det har blivit en förbättring. Vi hade inte accepterat att det ligger på något slags bottenivå. Vi har ändå ringat in vissa frågor som vi har föredragit både i utskottet och i EU-nämnden. Dem tänker vi satsa mycket på, och de är viktiga för Sverige. Där går det inte riktigt att generalisera.

När det gäller nationell lagstiftning kanske det också beror på. Nu jobbar vi ändå inom EU. Vi vet att vårt förhandlingsmandat, eller de frågor vi har drivit, är våra miljömål. Det är vår linje, och det är vad vi lägger fram. Men det är 24 länder till förutom Sverige som också lägger fram sina önskemål.

Vi tycker självklart att det är bra, med tanke på att kemikaliefrågorna är ett globalt problem, att vi höjer ribban för EU. Det kan som vi vet i andra sammanhang innebära att vi inte får igenom allt som vi vill driva. Att backa tillbaka och tänka bara nationellt är inte riktigt det sätt som vi jobbar på när vi är med i EU.

Mona Blomdin Persson, Svenska Naturskyddsföreningen: Det gäller först frågan om var botten ligger. Den har vi också fått några gånger. Jag tänker ungefär så här. Vi har Reach för att vi på olika sätt vill åtgärda farliga ämnen. Vi vill hindra dem från att komma in i våra kroppar och ut i miljön.

För att kunna göra det har man byggt upp systemet med Reach, eller man har föreslagit det. Det innebär att vi ska få fram kunskap. Sedan ska vi godkänna de allra värsta ämnena. Det är grundpelarna.

Var ligger då botten? Om både auktoriseringssystemet och de delar som rör godkännande och databiten är svaga ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt tycker jag att man ska säga nej till Reach.

Vi kan ta UK:s andra kompromissförslag som exempel. Om man skulle skärpa reglerna så att man får ett förslag liknande miljöutskottets förslag i auktoriseringsdelen, som ställer ett tydligt krav på substitutionsprincipen i ett vasst läge och har en bra definition av vad vi betraktar som särskilt ämne, har vi ändå fått in viktiga principer i lagstiftningen. Det är substitutionsprincipen och hur man kan betrakta särskilt farliga ämnen.

Där har Sverige drivit bland annat frågan om vPvB-ämnena. Det är en liten svensk seger om vi får fram det och också substitutionsprincipen. Då kan man acceptera, tycker jag, några lägre krav. Det ser vi ut att behöva göra oavsett om vi vill det eller inte. Det gäller dock inte hur låga krav som helst.

Om även auktoriseringsdelen ser risig ut, om jag får uttrycka mig så, och dessutom heller nästan inga datakrav ställs obligatoriskt för majoriteten av ämnen, tycker jag att det börjar bli väldigt tveksamt om man ska rösta ja.

Man måste ha någon del åtminstone – registreringsdelen, datakraven eller auktoriseringsdelen – väldigt stark och bra. Då kan man möjligen resonera kring att acceptera ett sådant förslag. Jag vet inte om Mikael håller med mig. Ska du kanske ta den andra frågan om nationell politik?

Mikael Karlsson, Svenska Naturskyddsföreningen: Av någon anledning ledes jag en gång in på uttrycket bredare men trubbigare, med utgångspunkt i en viss annan slogan som sägs gälla ibland för vissa partier i EU-politiken. Vi får en ganska tandlös lagstiftning som förstås kommer att försvåra möjligheterna för Sverige att driva en egen linje.

Vi måste ha en gemensam EU-politik och helst en ännu mer internationell politik på området på sikt. Men fortfarande är det som de enskilda länderna driver som frågor oerhört viktigt för utvecklingen av EU:s policy. Sverige har ibland drivit frågor ända upp i domstolen och också fått rätt där. Nu har man till sist, men det är vi glada för, satt i gång en motsvarande process som gäller bromerade flamskyddsmedel. Det goda exemplet är jätte viktigt i det här sammanhanget.

Just eftersom Sverige har flaggan så högt i topp hade vi väl önskat att man mycket tydligare hade börjat kommunicera detta med att vi nu börjar närma oss gränsen. Om Sverige skulle säga nej tror jag att vi skulle få en enormt positiv effekt på både kort och lång sikt i kemikalielagstiftningen.

Nu finns inget slutligt förslag som man kan säga ja eller nej till. Men att lyfta det och driva det på statsministernivå borde definitivt vara en svensk angelägenhet som i dag inte tillgodoses på något som helst sätt, även om myndigheterna och Miljödepartementet gör ett jättebra jobb. Det blir nog svårare att driva en nationell svensk politik med ett dåligt Reach.

Jan Hammar, Kemikalieinspektionen: Var är botten? Jag ska börja med att säga att grundbulten i kemikaliekontrollen är kunskapen om kemiska hälso- och miljörisker. Det är alltså grundbulten. Den är viktigare än alla andra delar i Reach. Det är vad allt det övriga hänger på.

Det handlar om tillståndsprövning. Hur mycket kunskap ska företagen ta fram om hälso- och miljöfarlighet? Restriktionsdelen handlar också om det. Allting handlar om: Hur mycket kunskap ska företagen ta fram om hälso- och miljöfarlighet för sina kemiska ämnen? Det är den frågan som till syvende och sist är den viktigaste frågan. Det är därför alla förslag mest handlar om den frågan. Det är därför industrins lobbying och synpunkter in i Europaparlamentet handlar om just den frågan. Den är väldigt viktig att bevaka.

Samma sak gäller nya ämnen. Striden om det var just hur mycket kunskap som krävs. Som förut när det gäller de två utskotten industriutskottet och inremarknadsutskottet är det för lite och för mycket öppningar för att det ska vara acceptabelt. I den bilden skulle även miljöutskottet läggas in.

Andra saker som är viktiga är sådana som har varit uppe här. Det gäller bra tillståndssystem med substitution i utgångssystemet. Men återigen gäller det att särskilt bevaka att inte kraven på att industrin ska testa kemiska ämnens hälso- och miljöfarlighet sänks för mycket. Där finns en gräns.

UK-förslaget är acceptabelt utifrån den aspekten. Vi hade velat se förbättringar i det särskilt när det gäller lågvolyämnen. Där tycker vi att det är för kort.

När det gäller de nationella möjligheterna vill jag återkomma till att grundbulten är hur mycket kunskap man ska ta fram om kemiska ämnens hälso- och miljöfarlighet. Det går inte att lösa nationellt. EU är nästan en för liten församling för att lösa den frågan.

Vi måste ha en stark EU-lagstiftning. Det finns inte ett nationellt alternativ. Det är viktigt att politiker är väldigt klara och också säger helt öppet att så är fallet. Vi måste få till en stark EU-lagstiftning.

Däremot håller jag med om synpunkten att det snarare av signalskäl kan vara viktigt med svenska enskilda insatser mot enskilda ämnen. Men det är en droppe i havet. Det är symbolfrågor där man kan vara med att skapa en radikal miljöpolitik för att sedan påverka den breda viktiga lagstiftningen på ett positivt sätt. Men de löser inte problemen med kemikaliekontrollen på något sätt mer än som signal- och symbolfrågor, utan vi måste ha en stark EU-lagstiftning.

Ordföranden: Finns det något ytterligare att säga? Det ställdes en fråga till alla om den nationella möjligheten till lagstiftningen kontra EU-lagstiftning.

Owe Fredholm, Plast- och kemiföretagen: Jag ska svara på den sista frågan först. Är Reach värt mödan? Svar ja, tveklöst. Jag skulle vilja anknuta till vad Janne säger här. Vi måste se det hela i sammanhanget.

Kemikalier är någonting som finns, tillverkas, exporteras, handlas med över hela världen. Hade vi en isolerad lagstiftning här i Sverige skulle inte det hindra att vi ändå fick ta del av de farliga kemikalierna i vår miljö och våra kroppar.

Värdet är att vi går från 9 miljoner till så många miljoner som bor i Europa och får totalt sett en bättre lagstiftning i Europa. Helst skulle man få den över hela världen. Men det kommer att ta ytterligare tid. Det är dit vi måste sträva.

Det här är ett första steg. Om det sedan finns saker som man kunde ha gjort bättre tror jag säkert att det finns öppningar att förbättra det under tiden. Ta nu det hela i ett steg.

Ni frågade hur långt vi kan gå med urvattningen. Vi eftersträvar ingen urvattning. Nu vore det bäst om vi kunde få ett beslut och sätta i gång att jobba. Det har varit en tidsutdräkt. Det har hållit på sedan år 2001 då vitboken lades fram. Skulle vi få ytterligare utsträckning av det hela är det inte bra. Det kommer att ta tid att implementera och genomföra det hela. Vi har lång tid kvar. Varför dra ut på det hela?

De marginella effekter vi kommer att få åt det ena eller andra hållet med mycket pet är inte värt tiden. Låt oss få ett beslut. Om det sedan är felaktigheter i det tror jag säkert att det finns möjligheter att justera i den biten. Nu har jag uttryckt mig ganska klart.

Mikael Karlsson, Svenska Naturskyddsföreningen: Det sista kändes positivt. Det kan man tolka som att botten är nådd, och nu kan det bara bli bättre.

Vi menar att enskilda kemiska ämnen och nationella förbud är mer än signaler och symboler. Det har en betydelse ur miljö- och hälsosynpunkt även när det gäller enskilda kemikalier.

Vi talar om tiotusentals kemiska ämnen. Men nog är det av avgörande betydelse för pilgrimsfalkar, havsörnar, sälarna i Östersjön och svenska utterstammen att vi har förbjudit till exempel PCB, DDT och ett antal andra sådana ämnen. Det får en positiv effekt på miljö och hälsa om några länder i en region gör det.

Vi har fått en markant förbättrad situation i Östersjön till exempel, trots att dessa ämnen förbjöds internationellt först för två år sedan med POPs-konventionen. Det har också en positiv miljö- och hälsoeffekt att göra detta nationellt.

Lennart Fremling (fp): Jag heter Lennart Fremling och är med i miljö- och jordbruksutskottet men inte i kemikaliegruppen inom utskottet. Jag måste som ledamot säga att det är oerhört komplicerad materia. Det blir krångligare när det droppar nya förslag och nya kompromisser. Hur man ska ge råd från riksdagen till regeringens förhandlare är inte särskilt lätt om man sitter med i EU-nämnden och diskuterar dessa frågor.

Å ena sidan är det klart att fattar man ett beslut och börjar genomföra det har man fattat beslut som är giltiga för lång tid framöver. Man binder sig. Kunde man nå något mycket bättre med bara en kort tidsfördröjning skulle det vara värt det. Å andra sidan: Vad är prognosen för att det ska bli mycket bättre om man väntar ett eller två år?

Samtidigt vet vi att samhället globaliseras i rask takt. Det är väldigt viktigt att vi jobbar med internationella regelsystem. Det finns ingen chans att jobba nationellt. Det tror jag är oerhört väsentligt.

Om vi får till stånd en gemensam lagstiftning som inte är så mycket starkare än den svenska, och som kanske på några punkter till och med är svagare, är den nya lagstiftningen i många av de länder som berörs av lagstiftningen ändå mycket starkare än vad de har i sina länder. Det skulle jag förmoda. Jag har inte studerat alla EU-ländernas lagstiftning.

Det får en helt annan kraft även globalt om EU kommer med vissa regler. Man kan samla ihop mycket mer kunskap på det sättet. Jag är rädd för att skjuta på besluten. Men någonstans finns en botten.

Jag vill egentligen ställa en konkret fråga som utgår från det Mona Blomdin Persson sade här om att tillstånd behöver vara tidsbegränsade. Frågan är väl i första hand ställd till Kemikalieinspektionen eller möjligen till departementet.

Är det så att man med sådana tillstånd binder sig så att man inte kan dra in dem vid händelse av överträdelser? Om något företag eller så gör överträdelser måste det på något sätt finnas någon mekanism som gör att man tar tillbaka tillståndet. Det gäller även om det dyker upp ny kunskap om ett visst kemiskt ämne.

Vi vet inte allt nu. Det kommer så småningom att dyka upp ny kunskap. Kan man då agera från myndighetshåll så att man inte har bundit sig för evigt, så att den här nya kunskapen ska kunna användas? Finns det alltså sådana regler att det finns någon form av tidsbegränsning så att man i tillräcklig grad kan beivra överträdelser och ta hänsyn till ny kunskap i de förslag som vi jobbar med inom Reach? Jag har själv inte kunskap om det och har inte tittat på det. Ni vet väl sådant.

Sten Flodström, Kemikalieinspektionen: Tidsbegränsat tillstånd finns i flera av förslagen. Det finns i miljöutskottets förslag i parlamentet och det finns även i Storbritanniens kompromissförslag.

Om vi tar Storbritanniens kompromissförslag finns det möjligheter att avbryta tillståndet till förtid. Det finns också en mekanism för att tredje part ska kunna lämna in information om möjliga substitut till det tillstånd som är givet. Det finns sådana mekanismer.

Det finns även mekanismer som gör att tillståndet upphävs om man bryter mot villkoren i Storbritanniens förslag. Likadant är det med miljöutskottets förslag. För de övriga är det blandat, tror jag.

Det gäller inte tidsbegränsat i kommissionens förslag. Men ny kunskap kan leda till omprövning av auktorisation. Det har funnits hela tiden i alla förslag.

Däremot finns tidsbegränsat i vissa förslag, inklusive Storbritanniens och miljöutskottets förslag. I industriutskottets förslag finns det inte.

Mona Blomdin Persson, Svenska Naturskyddsföreningen: Det är ett exempel på vad jag menade tidigare om att det har förbättrats i substitutionen. När jag talar om förslagen talar jag om ordförandeskapets kompromissförslag. Där finns det en tidsbegränsning. Det är en av de frågor som vi har drivit från svenskt håll.

Marie Wahlgren (fp): Jag har en del frågor till kemiföretagen och även till KemI, så att de kan fylla på och bredda min kunskap. I det nya förslaget från England läggs ytterligare krav på intermediärer. Jag skulle gärna vilja veta vilka dessa ytterligare krav är. Jag undrar också varför ni från kemiindustrin vänder er mot att man ställer den typen av ytterligare krav. Det är faktiskt delvis era anställdas säkerhet som påverkas av att vi har kunskap om intermediärer. Sedan vet vi att det – tyvärr – ändå alltid kommer att hända olyckor. Jag kommer från Skåne där vi bland annat hade en cistern som sprack. Vi har hela tiden riskbilden med att det trots allt inte är så inneslutet som man tror. Därför skulle jag dels vilja fråga kemiföretagen varför ni vänder er mot de ytterligare kraven, dels fråga KemI vad de egentligen innebär.

Det andra jag vill ta upp gäller det som ni själva tog upp om hastighet. Det är många ämnen som ska behandlas. Jag för egen del tror att problem-punkten för att klara av det kommer att ligga på myndighetssidan, eftersom det är där allt ska in. Varje enskilt företag har trots allt en ganska begränsad mängd, även om de stora företagen troligtvis har många

dagkemikalier. Ju mer man försöker få igenom undantag, det vill säga ju mer man inte följer en mall, desto svårare blir hanteringen vid myndighe- ten. Kan ni väga vinsterna med att få lov att göra undantag mot förlus- terna med att det faktiskt gör processen långsammare? Jag skulle vilja höra er resonera kring detta.

Den tredje frågan går till byggindustrin. Vi kommer att få lagstiftning kring detta, och den hamnar på er nivå. Men ni är ju konsumenter, och konsumenter kan driva frågorna längre än lagstiftningen. Hur mycket arbe- tar ni med att ställa krav på till exempel ytterligare kontroller eller med att ställa ytterligare krav på era leverantörer?

Inge Lundström, Plast- och kemiföretagen: När det gäller kravet på inter- mediärer kan vi backa tillbaka till kommissionens förslag där man hade, eller har, för det är det som fortfarande gäller, tre nivåer på intermediärer. En nivå omfattas inte alls, och det är sådana som man egentligen aldrig ser, höll jag på att säga. Sedan har man en nivå som man kallar *on site isolated* där man hanterar dem inom anläggningen; de skeppas alltså inte ut från anläggningen. Och den tredje nivån är *transported*. Det var, som sagt, skillnad på kraven mellan dessa. Kraven var enklare för dem som var *on site*, eftersom de inte kommer ut från anläggningen, medan det var strik- tare krav på dem som transporterades, det vill säga på dem som gick till andra användare.

I Storbritannien har man, såsom jag uppfattat det, i princip samma krav på båda, och det är det vi vänder oss mot. Vi anser inte att det finns någon anledning att ha samma strikta krav på dem som är *on site*. Det är naturligtvis alldeles riktigt som du säger att arbetstagarna har rätt att veta, och det är precis det som gäller redan i dag inom arbetsmiljölågstift- ningen. Det bör rimligen vara omhändertaget likafullt.

Vi ser alltså egentligen inte någon anledning till att utöka kraven och ha dem lika som för dem som transporteras. Det är den synen vi har.

Sten Flodström, Kemikalieinspektionen: När det gäller kraven på isolerade intermediärer har Kemikalieinspektionen och Regeringskansliet varit mycket kritiska till den generellt låga kravnivå som fanns i kommissions- förslaget och som faktiskt finns i alla utskott. Vi tycker att det är otillräck- ligt att bara kräva befintliga data ända upp till högvolyum, alltså på tusentals ton produktion. UK:s kompromissförslag har inte gjort saken bättre, för vad de gjort är att sänka kravnivån för transporterade intermediä- rer till samma nivå som för *on site*-isolerade och endast kräva redan befintliga data. När det gäller intermediärer som hel grupp är kravnivån otillfredsställande.

Man kan tro att intermediärer inte når ut i samhället, men det kan de mycket väl göra. Jag menar att emissionerna från anläggningarna kan vara lika stora som vid tillverkning av ett ämne som inte är intermediärt. Dess- utom förekommer det haverier och annat. Här nämndes Skåneolyckan. Där var det inte fråga om någon intermediär – svavelsyra är ingen intermediär – men det händer dock saker. Detta är definitivt ett problematiskt område.

Göran Gert, NCC Construction Sverige AB: Jag ska försöka svara på dina frågor. Man kan säga att vi i Byggindustrierna i grunden är i behov av information om produkterna för att kunna göra valen, vilket jag också nämnde tidigare. Det är klart att vi kan föra fram starkare krav på produkterna utifrån vårt synsätt. De flesta företag inom Byggindustrierna har avvecklingslistor etcetera som tydligt preciserar var vi förstärkt våra krav och vad vi definitivt vill avveckla från vår verksamhet. Men det vi ser framför oss är att om vi inte får informationen minskar våra möjligheter att påverka. Vi är i större behov av ett regelverk. Man kan också säga att ett enskilt byggföretag är en mycket liten spelare på den stora spelplanen och har därmed begränsade möjligheter att påverka en leverantör.

När det gäller den andra delen kan man säga att vi ju alltid spelar mot någon form av kund, beställare, och den beställaren sätter många gånger upp regelverket för oss. Den sätter också gränserna för hur mycket produkten får kosta. Kostnadsaspekten finns naturligtvis med i den här diskussionen. Där kan vi givetvis gå in och i dialog med kunden bestämma vilken nivå vi ska lägga på den här typen av frågeställningar, var vi så att säga ska gå längre än vad en eventuell lagstiftning eller branschöverenskommelse landar. Man kan peka på den offentliga verksamheten; i offentlig upphandling kan man ställa specifika miljökrav som så att säga lyfter lite högre. Men i grunden känns det att vi måste ha rätt information för att kunna fatta de riktiga besluten. Om vi inte får den står vi som aktörer betydligt svagare när det gäller att påverka. Det är i stort sett där vi är.

Sedan kan man säga att det utvecklingsprojekt som Danielle tog upp, Basta, och införandet av Basta, definitivt syftar till att stärka insatsen för att avveckla skadliga ämnen inom hela byggindustrin. Hela sektorn går faktiskt kraftfullt in för att få bort dem. Var det svar på din fråga?

Kjell-Erik Karlsson (v): Jag hade nästan samma fråga till Byggindustrierna och fick svar på den nu.

Jag vill ställa en fråga till Plast- och kemiföretagen. Var går gränsen för företagen när det gäller försvagningen av förslaget, alltså botten, på samma sätt som vi tog upp det i den tidigare diskussionen? Ni säger att ni förordar industri- och marknadsutskottets förslag, men finns det någon nedre botten för er? Även om det skulle bli en kompromiss som går ännu längre i försvagning undrar jag: Vad gör ni då? Tackar ni och sitter still i båten eller protesterar ni och vill ha ett bättre förslag, eller vilken blir er inställning?

Owe Fredholm, Plast- och kemiföretagen: Jag har i princip redan besvarat den frågan, nämligen att vi inte eftersöker någon mer urvattning, om vi kallar det så. Jag håller inte med om att det är en urvattning. Vi skulle ju inte gå i polemik med varandra, men det är inget nollförslag som föreligger nu, som Mikael tolkar det för att jag sade ja till förslaget i det här skedet.

Sedan kan jag säga att rent allmänt, och nu talar jag speciellt för vår organisation, driver vi hårt, mycket hårt, ett projekt med förbättring av säkerhetsdatabladet som är den informationsbärare som hela tiden ska föra

informationen vidare. Vi har inte gått igenom samtliga säkerhetsdatablad hos våra medlemsföretag, men vi har gjort stickprov bland medlemsföretagen. Vi har gått ut till varje enskilt företag och gett dem omdömen om hur det ser ut och också besökt fler än hälften av alla medlemsföretag för att förbättra det hela. Då ser vi en helt annan bild, och det är inte att uppfylla lagstiftarens krav, utan det är att uppfylla mottagarens förståelse för informationen. Detta har vi också tagit upp i vår europeiska organisation Cefic, och vi har nu fått ansvaret för en internationell grupp där samtliga länder som är med i Cefic ska jobba för att höja kvaliteten på säkerhetsdatablad.

Dem vi inte når är den stora mängden icke-medlemsföretag samt medlemsföretag som ligger utanför Europeiska unionen. Det är, som vi ser det, ett än större problem. Det gäller även direktimportörer. Vi kommer åt de egna medlemmarna, men det är fortfarande ett begränsat antal. Sedan finns det vad vi kan kalla icke-kemikalieföretag som importerar varor där det finns bipackat andra varor. Det kan vara en liten limtub i ett akvarium eller något liknande. Hur man ska komma åt dem vet jag inte.

Jag vill ta upp ytterligare en sak, nämligen tillämpningen av den lagstiftning som nu kommer, för det är sannolikt någonstans på den här nivån det hamnar. Det handlar om efterföljningen. – Nu finns det risk för att fru ordförande kastar ut mig, för hon har hört mig säga detta förut. – Det gäller alltså efterföljningen, tillsynen, av lagstiftningen. Vi har en tillsyn i Sverige som jag kritiserat för att den är för låg. En lagstiftning blir aldrig bättre än tillsynen. Det jag är rädd för är tillsynen i de andra 24 länderna i Europa, för den behöver också förstärkas.

Lagstiftningen blir inte bättre än uppföljningen och tillämpningen. Jag tycker därför att det är viktigt att den svenska regeringen driver frågan så att vi får en ordentlig uppföljning av lagstiftningen. Här slirar man ibland från myndighetshåll och säger: Ja, det här med uppföljning är svårt för det ligger på det nationella planet. Men även det måste man driva hårt. Det är fråga om nationella ansvarsbitar, straffmyndighet och tillsyn. Men, som sagt, det blir inte bättre än vad som sedan sker i praktiken. Det är jag beredd att kämpa för även fortsättningsvis, vilket fru ordförande kommer att få höra upprepas. Jag ber om ursäkt.

Ordföranden: För att inte detta ska uppfattas fel vill jag säga att vi är helt överens. När Owe säger att jag ska kasta ut honom beror det på att vi träffas i ganska många sammanhang, och då tar han alltid upp den här frågan. Det var nog mest fråga om ifall jag upplevde honom som tjugig. Jag är dock helt överens med honom om det sista.

Mikael Karlsson, Svenska Naturskyddsföreningen: Det är intressant att höra att vi är överens, och då kan väl också vi instämma i att tillsynen är jätteviktig. Det är den ena reflexionen. Den andra reflexionen, utifrån det som nyss sades, är att det säger ganska mycket om egenansvaret och egenkontrollen. Det är väldigt talande.

Jan Hammar, Kemikalieinspektionen: Jag tänkte också kommentera tillsynen. Jag håller absolut med om att den är mycket viktig. När det gäller den nationella biten är ju kommissionens svar normalt att det är en nationell angelägenhet, och de har fått slag på fingrarna för att de lagt sig i tidigare. I samband med alla de vägledningsdokument som ska skrivas in i lagstiftningen drivs nu en mängd projekt på gemensamhetsnivå. Kemikalieinspektionen driver frågan om att ett projekt ska gälla tillsyn och miniminivåer på tillsyn i de olika länderna, *best practice* på tillsynen och så vidare. Vi är alltså aktiva när det gäller frågan på EU-nivå.

Ordföranden: Låt mig förtydliga. Owe och jag sitter i styrelsen för Kemikalieinspektionen. Det är där vi träffas.

Mona Blomdin Persson, Svenska Naturskyddsföreningen: Jag vill ta upp en helt annan sak eftersom det finns några minuter kvar. Ett rykte som går just nu är att det, åtminstone i parlamentet och även på andra ställen, finns diskussioner om att hänskjuta en del av de frågor som är så kallade detaljer – vilka egentligen inte alls är detaljer utan i högsta grad politiska frågor – till kommissionen och dess kommitté. Någon form av kommitté skulle då få utforma de delar av regelverket som man inte lyckas komma överens om politiskt. Den vägen vill vi absolut varna för.

Charlotte Unger, Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet: Det finns med en tredje kompromiss också, kommittologi. Jag tror faktiskt att Lena strax innan vi började det här mötet uttalade sin oro över att kommissionen ska få fatta den typen av beslut. Naturligtvis är den frågan med, så det är något vi kommer att diskutera i Regeringskansliet.

Jan Hammar, Kemikalieinspektionen: Vi är egentligen inte lika oroade, måste jag erkänna. Som vi sett i parlamentet – och ni får ursäkta, alla riksdagsmän och riksdagskvinnor – har just frågan om möjligheten att få undantag från testning varit en skräckupplevelse. Det har varit en mardröm att sitta vid en nationell myndighet, Kemikalieinspektionen, och uppleva denna process, att se utskotten komma med det ena förslaget sämre än det andra vad gäller skyddsnivå. Jag kan förstå demokratiaspekten, men samtidigt är det en teknisk fråga, och det är viktigt att få den genomdiskuterad ordentligt så att det kan bli fråga om vettiga undantag från testningen. Vi är alltså inte lika oroade för den vägen. Det här är en fråga som man mycket väl kan tänkas diskutera på teknisk nivå.

Sten Flodström, Kemikalieinspektionen: Jag kan lägga till att enligt kommissionens ursprungsförslag var det här inte alls detaljreglerat, och det var inte tänkt att detaljregleras i lagstiftningssammanhang. I stället skulle det ha specificerats och lämnats närmare vägledning i vägledningsdokument som utvecklas medlemsländerna emellan, i samarbete med industrin och så vidare. Vår erfarenhet av den typen av arbete är att man från saklig vetenskaplig synpunkt ofta når väldigt långt och det hela blir bra. Det är bra från skyddssynpunkt och allmänt accepterat av de parter som ska tillämpa

reglerna. Det är en stor fördel att utarbeta den här typen av vetenskapligt mycket komplicerad teknisk vägledning genom att de som tillämpar den är involverade.

Jag kan bara instämma i vad Jan sagt om resan genom parlamentet och tillbaka till rådet. Det ena mer hårresande förslaget efter det andra om skäl till att få undvika testning dyker upp. Det har inte varit lätt för en stackars statstjänsteman med, som i mitt fall, forskarbakgrund att åse. Jag har därför inga förhoppningar om att man kan lösa den här typen av frågor på ett till synes demokratiskt sätt. De allmänna principerna ska förstås behandlas av folkvalda och i forum som parlamentet och så vidare, men så fort man börjar komma ned på siffror och detaljer blir det för svårt. Det går helt enkelt inte. Det finns alldeles för många undantag. Alldeles för många konstigheter dyker upp.

Åsa Domeij (mp): Jag kan inte låta bli att ge en liten kommentar om kommittéarbetet. Det som figurerat i diskussionen är att det kan vara fråga om detaljer som är så viktiga att de omkullkastar hela förslaget. I testprocedurerna var 23 ändringsförslag uppe till diskussion. De var mycket tekniska och, som det sägs, hade i praktiken inneburit att många högvolumkemikalier skulle kunnat komma undan tester. Det är väl därför det finns en oro, alltså för att resursjämvikten kan vara väldigt taskig, och då blir ju frågan vilka som kan påverka i kommittéerna.

När de hårresande förslagen kommer från till exempel Tyskland, som nämdes, då vet de att tysk kemiindustri tryckt på Tyskland. Men man får trots allt en debatt, och sedan kommer det fram andra kompromissförslag som är bättre. I kommittéerna är det däremot slutet på ett annat sätt. Jag kan ge dig rätt om det bara gäller tekniska detaljer som kanske inte lämpar sig för de stora politiska processerna.

Men min fråga går till Byggindustrierna. Ni verkar ganska pessimistiska över att lagstiftningsvägen kunna lösa era problem med att bli av med farliga kemikalier i de varor som ni använder. Hur ser er strategi ut? Dels har ni alltså en lagstiftningsstrategi, att på olika sätt försöka påverka så att Reach ur er synvinkel blir så bra som möjligt, dels har ni varit inne en del på upphandling och sådant. Ni är ju stora kunder. Vilken strategi är starkast – lagstiftningsstrategin eller att bli tuff när det gäller att ställa krav på dem som levererar? Ni skulle ju kunna göra så att ni bara köper byggvaror från företag som kan garantera innehållet i de kemiska produkter som ingår i varorna. Den möjligheten har ni.

Göran Gerth, NCC Construction Sverige AB: Det gällde frågan om strategi. Vi driver den frågan. Det är klart att vi är ute på den globala marknaden och handlar våra byggprodukter. Det sker av flera skäl. Ett av skälen är ekonomin. Det finns en kostnadsaspekt i det hela. Den tar dock inte ifrån oss möjligheten att ställa krav på de enskilda produkterna.

Låt oss ta Basta som exempel. Vi inför nu Basta i verksamheten. Det innebär att även de utländska produkter som vi tar in måste klara Bastakriterierna. Alltså går vi fram med egna krav på dessa produkter. Det finns ingen lagstiftning som styr det. Där kan vi säga att vi går den vägen.

Däremot inser vi att om vi har en stark lagstiftning inom EU, att Reach är antaget inom EU, är det betydligt lättare att påverka en producent av byggvaror. Det är ingen tvekan om det. En stark lagstiftning är vad vi önskar för att underlätta vårt eget arbete. Att ställa enskilda krav på en leverantör, antingen han befinner sig i Sverige eller någon annanstans, innebär begränsningar. Det kan finnas svårigheter att få honom att förändra sin produkt om det inte finns en lagstiftning som styr det hela, just för att vi är en liten spelare på marknaden.

Det finns vissa produkter, bland annat inom isolering, där vi är stora, och där lyckas vi också många gånger påverka. Men i fråga om många andra produkter har vi inte samma möjligheter. Så lagstiftning – ja. Nationell lagstiftning har sina begränsade möjligheter, och därför är det mycket viktigt att Reach får tillräcklig kraft så att vi i större omfattning kan få stöd.

Danielle Freilich, Sveriges Byggindustrier: Jag skulle vilja lägga till något om offentlig upphandling. Där ser vi en möjlighet att ställa krav och följa upp dem. Det har funnits projekt där man ställt krav på bra miljöval men sedan inte följt upp det hela, och då händer det kanske inte så mycket. Offentlig upphandling inom hela EU-området kan innebära en utveckling framåt, utöver lagstiftningen. Då är det viktigt att använda den.

Ordföranden: Vi har tre talare kvar. Ni får 30 sekunder var så att vi håller tiden även mot slutet.

Mona Blomdin Persson, Svenska Naturskyddsföreningen: Det var intressant att höra att kommittéförfarandet är ett sannolikt förslag från UK 3, om man säger så. Jag skulle bara vilja ge min syn. Jag hoppas verkligen att Sten och Jan har rätt, men jag befärrar att det är precis tvärtom. Kanske hade det fungerat om det inte varit fråga om en så laddad, kontroversiell, lagstiftning.

Det är jätteviktigt att de politiska institutionerna på något sätt anger var ribban för miljö- och hälsoskyddet ska ligga. Det ska inte ske i slutna processer, utan det ska finnas en insyn från civilsamhället i kommittén. Vi har sett en del ganska stora problem i samband med bekämpningsmedelsomprövning av aktiva substanser, när de ska föras upp på positivlistan. Där fastnar man eftersom man har ganska skilda uppfattningar i de olika medlemsländerna.

Det är bra om vi kommer framåt, men jag befärrar att det kommer att bli svårt eftersom förslaget är vad det är. Det är inte som det varit tidigare. Det här handlar om en sammandrabbning mellan olika starka aktörer. Från miljöorganisationernas sida skulle det vara svårt att påverka eller få insyn i detta.

Owe Fredholm, Plast- och kemiföretagen: Jag vill bara säga att vi helt håller med om de problem som Sten tog upp om alla förslag som varit i svang i parlamentet. Det har också besvärat oss. Jag delar helt er uppfattning.

Jan Hammar, Kemikalieinspektionen: Jag tänkte återigen predika om grundbulten i kemikaliekontrollen, som alltså är kunskap om hälso- och miljöfarliga egenskaper hos kemiska ämnen. Den måste finnas för att Reach inte ska bli ett tomt skal, för att auktorisationen ska fungera, för att precisionen ska fungera. Men den måste även finnas för att det som ligger utanför lagstiftningen ska fungera. För att Basta ska fungera, för att upphandling ska fungera, för att frivilliga märkningssystem ska fungera måste man i lagstiftningen kräva att kemiska företag testar sina kemiska ämnens hälso- och miljöfarlighet. Det är grundbulten för allt, också utanför lagstiftningen.

Ordföranden: För att avsluta det hela på ett diplomatiskt sätt – eftersom jag sade att det inte skulle vara någon debatt er emellan – får även jag hålla mig till det. Det gör jag genom att uppmana alla som medverkat att försöka övertyga beslutsfattare, lobbyister, myndigheter om att de verkligen ska handla, och handla kraftfullt, så att det här förslaget blir så bra som möjligt för nu levande och kommande generationer. Med det menar jag både människor och djur och också själva miljön. Det tror jag är något som vi alla kan ställa upp på, oavsett om vi befinner oss på botten eller toppen så att säga. Kan vi vara överens om det? Ja, bra. Då går vi ut och gör det.

BILAGA 5

Miljömålsseminarium

Miljömålen – för barnens skull

Tid: Torsdagen den 17 november 2005, kl. 09.00–12.00

Plats: Förstakammarsalen, Riksgatan 2, Stockholm

Program:

Inledning

Kl. 09.00–09.05 Catharina Elmsäter-Svärd, ordförande i miljö- och jordbruksutskottet

Miljömålsrådets årliga rapport 2005

Kl. 09.05–09.20 Bengt K Å Johansson, Miljömålsrådets ordförande

Barnens miljö och hälsa

Kl. 09.20–09.40 Ing-Marie Olsson, Socialstyrelsen

Frågor och diskussion

Tema: Buller, miljömål som är svåra att nå

Kl. 09.40–10.20

Buller och god bebyggd miljö

- a) Ines Uusmann, Boverket
- b) Johanna Bengtsson, Socialstyrelsen

Trafikbuller

Lars Nilsson, Vägverket

Frågor och diskussion

Kaffepaus

Kl. 10.20–10.40

Tema: Övergödningen och havet

Kl. 10.40–11.20

Inledning:

Lars-Erik Liljelund, Naturvårdsverket

Ingen övergödning, situation och utveckling:

Roger Sedin, Naturvårdsverket

Internationell utvärdering om kväve–fosfor-problematiken i Östersjön:

Per Jonsson, Naturvårdsverket

Frågor och diskussion**Svensk miljö i ett europeiskt perspektiv**

Kl. 11.20–11.40 Lars-Erik Liljelund, Naturvårdsverket och ordf. i styrelsen (Management Board) i EEA

Avslutande frågor och diskussion

Kl. 11.40–12.00

Miljömålen – för barnens skull

Ordföranden: När det känns som att ni har hittat en plats som verkar bra och funnit er till rätta tänkte jag be att få hälsa er hjärtligt välkomna hit till dagens seminarium. Jag heter Catharina Elmsäter-Svärd och är ordförande för miljö- och jordbruksutskottet. Vi brukar ha ett återkommande samarbete med Miljömålsrådet där vi följer upp våra 15 miljö kvalitetsmål. Vid min sida sitter Bengt K Å Johansson, som är ordförande i Miljömålsrådet. På den andra sidan har vi vår kanslichef Björn Wessman. För er som är här som inbjudna gäster kan jag också tala om att det inte bara är miljö- och jordbruksutskottets ledamöter som är med. Det finns även representanter från bostads- och trafikutskottet, som naturligtvis också är välkomna hit.

Ni som är hemma och har möjlighet att följa den här sändningen i SVT 24 och i TV 2 vet att vi nu befinner oss i Sveriges riksdag, i förstakammarsalen. För att tekniken ska fungera bra är det detta med telefoner. Ring gärna i dem, prata gärna i dem – men först efter kl. 12, när det här seminariet är avslutat.

Jag tänkte börja med att lämna ordet just till dig, Bengt K Å Johansson, varsågod!

Bengt K Å Johansson, Miljömålsrådet: Tack för det! Jag är alldeles ny i den här rollen som ordförande i Miljömålsrådet, så jag har inte varit med i den process som ni nu ska behandla, eller hantera och diskutera. Men Lars-Erik Liljelund, som ni möter senare, vet allt om det här om ni skulle ha en fråga som inte blir tillräckligt besvarad eller om jag rentav svarar fel. Då får ni ta upp det med honom.

Jag hade tänkt säga tre saker. Dels tänkte jag berätta lite grann om vad Miljömålsrådet är. Dels tänkte jag förstås, eftersom det är på agendan, redovisa något ur den rapport som kom i våras, den senaste *De facto*, som vi brukar kalla de här årsrapporterna. Dels tänkte jag säga lite grann om vad Miljömålsrådet sysslar med just nu eller kommer att syssla med under den närmaste tiden. Jag ska använda den gamla hederliga overheadapparaten.

Ordföranden: Det går så bra. Under tiden kan jag nämna för er därhemma som är intresserade av att följa det här att det alltså finns en miljömålsrapport framtagen. Om den kan man också hitta information på hemsidan miljomal.nu. Allt det som vi kommer fram till och pratar om här i dag kommer också att, med hjälp av våra stenografer, finnas tillgängligt på riksdagens hemsida, på riksdagen.se.

Bengt K Å Johansson: Alla som är här i salen har ju haft, eller har, tillgång till den här rapporten. Det är en traditionell årsrapport, en redovisning, av miljömålen, hur långt man har nått och i vilken utsträckning man beräknas nå de mål som är uppsatta. Sedan finns det ett tema, som det brukar finnas. Det är den här gången För barnens skull. Men det överlåter jag till nästa talare att redovisa eftersom Socialstyrelsen i huvudsak har varit ansvarig för den delen.

Miljömålsrådet är ett organ för samverkan i arbetet med att nå kvalitetsmålen. Det ska, som synes av den här bilden, enligt sin instruktion göra en samlad uppföljning och bedömning av miljösituationen i förhållande till målen. Vi ska övergripande samordna den information som flyter omkring på det här området. Vi ska övergripande samordna regionaliseringen av mål. Dit hör allt det jobb som sker på länsstyrelserna, som ju är viktiga delar i det här. Vi ska varje år lämna en rapport till regeringen. Det var det som skedde med den här *De facto*-rapporten. Vi lämnar en fördjupad utvärdering då och då. Den senaste 2004, har varit med i bakgrunden till den proposition som behandlas nu. Nästa gång blir 2008. Vi ska också ge riktlinjer om underlag från miljömålsansvariga myndigheter till rapporten.

De som sitter i Miljömålsrådet är i princip de ansvariga statliga myndigheter som är aktiva på det här området. En del av dem är ansvariga för en hel sektor, de nio centrala miljömålsmyndigheterna. Det är Boverket, Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen, Socialstyrelsen, Strålskyddsinstitutet och Sveriges geologiska undersökningar. Sedan sitter också generaldirektörerna för Energimyndigheten, Fiskeriverket, Folkhälsoinstitutet och Vägverket med. De har alltså ett betydande ansvar, vilket är lätt att förstå. Men de har inte ett sektorsansvar på samma sätt som de andra myndigheterna.

Sedan sitter det också med representanter för länsstyrelserna, en av landshövdingarna, Försvarsmakten och forskningsrådet Formas. Det sitter också med några experter som utsetts av Naturvårdsverket, Miljöförbundet Jordens vänner, Svenska naturskyddsföreningen, Sveriges Kommuner och Landsting, som ju är en viktig del i hela den här processen, och Svenskt Näringsliv likaså. De är ju också aktiva i det här arbetet.

En sådan här rapport vilar på väldigt mycket underlag och arbete som sker löpande. Det är en rad olika indikatorer där man försöker beskriva och analysera tillstånd och trender på miljöområdet. Det gäller hela den miljöövervakning som sker i landet. Där kan det på ett enda delmål vara fråga om flera hundra mätstationer för att man ska få en bild av var vi är på väg. Det är olika data om utsläpp och belastning. Det är också uppföljning av verksamheter och viss forskning som man försöker få in i det här. Man kan tänka på alla kommuner med sina miljökontor. De sitter också och jobbar med det här och lämnar material.

Sedan analyseras detta på de olika myndigheterna. Varför når man inte de delmål som är uppsatta? Vad är det för hinder? Vad är det för styrmedel man har och kan de förändras? Behöver de justeras? Vad är det, inte minst, för kostnader för sådana förändringar? Sedan sker en utvärdering, en fördjupad utvärdering, av vart vi är på väg, av målen, av om vi behöver förändra mål och styrmedel och så vidare.

På det första uppslaget här finns en översikt av läget såsom Miljömålsrådet uppfattade det i våras med så kallade smileygubbar för att göra det lite pedagogiskt och möjligt att över huvud taget få ett grepp, lite översiktligt, av vad det handlar om. De gröna gubbarna betyder att man är på god väg, att det bör vara möjligt att nå de delmål som är uppsatta inom den tid som är uppsatt. Normalt är det 2020 man har som avstämningsår. En grön gubbe är alltså bra.

När det är en gul gubbe, som det är ganska många av som ni ser, säger Miljömålsrådet att det här kan vi nå men det krävs ytterligare insatser och åtgärder för att man ska nå målet. Det är möjligt att nå men inte automatiskt.

En röd gubbe betyder att det är svårt att nå. Då får man tänka igenom strategier och möjligheter. Man bör då diskutera vad man ska göra ytterligare för att nå fram. Vi kan till exempel se på målet om en giftfri miljö, som inte är så där alldeles lättfångat. Det låter bra, men eftersom det finns väldigt mycket gifter i naturen är det inte så lätt att nå detta övergripande mål.

Jag ska ta ett exempel på hur det här är uppbyggt. När vi ser på övergödning ser vi att det är en röd gubbe. Det betyder att Miljömålsrådet inte anser att man når målet Ingen övergödning som läget nu ser ut, detta trots att det ser bra ut på de olika delmålen, Åtgärdsprogram för god ekologisk status och Utsläpp av ammoniak. Där bör man kunna nå fram. Med vissa ytterligare åtgärder ska man också kunna begränsa utsläppen av fosfor, kväve och kväveoxider enligt de mål som är uppsatta. Ändå säger Miljömålsrådet att vi sannolikt inte kommer att nå målet, för det är så mycket utsläpp från andra källor utanför vår kontroll, framför allt andra länder runt Östersjön, att man inte nu bedömer att det är möjligt att nå målet.

Jag kan ta ett annat exempel bara för att visa hur det är uppbyggt. Det är frågan: "Har vi balans och en levande kust och skärgård?" Där har vi inte mindre än åtta olika delmål. Där är det en gul gubbe, det vill säga det bör kunna nås med vissa ytterligare åtgärder. Det är det trots att det finns

ett par delmål där man säger att vi inte når detta delmål som det nu ser ut, om hotade arter och uttag och återväxt. Det betyder att man gör en samlad bedömning av hela området, inte bara av de olika delmålen. Det finns faktorer här som inte går att fånga in i delmål, och därför kan man alltså hamna lite annorlunda till.

Egentligen borde det vara så, kan man tycka, att är det rätt någonstans så borde det vara helt rätt här eftersom man inte kan nå målets olika delmål. Men enligt den övergripande bedömning som görs bör det vara möjligt att nå "Har vi balans och en levande kust och skärgård?" Det är en stor fråga, som bekant, så jag ska inte gå in på den ytterligare. Då tar det lång tid.

Om jag då säger något särskilt om den rapport som ligger på bordet så är det här en bild bara för att försöka illustrera vad Miljömålsrådet har kommit med för förslag och synpunkter när de har gjort sin bedömning. De fyrkanter som finns kring några delmål är de förslag till ändringar som görs i den här rapporten. De runda är de förslag till ändringar av delmål, eller formuleringar av delmål, som gjordes i den föregående rapporten, den som var underlag för själva den här typen av undersökningar.

Då kan man se, det gäller alltså frisk luft, på den förändring av det tredje delmålet som föreslås. Målet är alltså att halten marknära ozon inte ska överskrida 120 mikrogram per kubikmeter som åtta timmars medelvärde år 2010. Det är ju tekniskt. Då säger Miljömålsrådet att bedömningen är att det inte är tillräckligt. Vi kan inte nå det här målet också under varma somrar, för då är bildningen av marknära ozon som störst. Därför krävs det ytterligare åtgärder om man ska nå det delmålet. Där ändrar man så att säga i försämrande riktning. Man hade en mer optimistisk bedömning tidigare.

Levande sjöar och vattendrag innebär att åtgärdsprogram senast år 2009 ska vara framme för allmänna och större vattentäkter. Det ska finnas åtgärdsprogram och förslag till olika åtgärder som ska vara inledda. Då säger nu Miljömålsrådet att kommunernas och länsstyrelsernas arbete med att fastställa vattenskyddsområden är väldigt ambitiöst. Det går framåt, men inte i den takt som behövs om man ska nå delmålet att det ska vara i gång överallt 2009.

När det gäller delmål 11, Myllrande våtmarker, är det ett förslag till ändring på delmålet om att åtgärdsprogram ska finnas och vara inlett för alla hotade arter där det behövs åtgärder. Där gör man nu en mer optimistisk bedömning, nämligen att det *är* i gång för alla de arter som är hotade. Det var det, som det uttryckts i målet, som skulle vara uppnått 2005.

Detta säger jag för att visa att det är en ganska komplex bild och ganska mycket tekniska delar i det, förstås, som vi menar är viktigt.

Det sägs förstås också i rapporten att det behövs fler åtgärder. Om man skannar av vad de olika myndigheterna har sagt så radar de upp många olika åtgärder som inte sedan har föranlett förändringar av de här smileygubbarna. Bland dem finns sådana väsentliga ting som koldioxid differenti-

erade fordonsskatter, kilometerskatt för lastbilar, fortsatt satsning på forskning och teknikutveckling på miljöområdet och fortsatt stöd till klimatinvesteringar om klimatmålet ska nås. Det kommer det ju en särskild proposition om som bekant.

Det var lite kortfattat om rapporten. Det vi nu jobbar med i rådet är det som visas på bilden här. För det första är det de strategier som har uttryckts i propositioner och dokument från regering och riksdag, strategiska områden som man måste penetrera för att man ska komma till rätta med miljöproblemen. Det är effektivare energianvändning och transporter. Det kanske Ines kommer in på också. Det är giftfria och resurssnåla kretslopp. Det berör alltså många olika miljö kvalitetsmål som är uppsatta. Det är hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö, som Ines i synnerhet kommer in på. Det berör också en rad olika myndigheter. Det berör en rad olika miljö kvalitetsmål som finns uppsatta. Det kommer vi att jobba mycket med i Miljömålsrådet.

Vi kommer också att ägna stort utrymme åt diskussioner om målkonflikter, konflikter mellan målen, som ju delvis också ligger i de här strategierna. Det handlar om hur man ska hantera de typer av målkonflikter som finns, och de är ju legio. Vidare kommer vi att ägna stort utrymme åt kostnads- och effektbedömningar. Kostnadsbedömningar brukar ofta uttryckas i dokument, men ibland kan man inte uttrycka allting i kronor. Under alla omständigheter behövs det dock effektbedömningar. Det gäller både delmål som nu finns och, i synnerhet naturligtvis, om man ändrar eller sätter in nya delmål. Då behöver man göra den typen av bedömningar. Det kommer vi att ägna mycket tid åt. Jag har varit med om ett sammanträde i Miljömålsrådet, och då var de här frågorna uppe.

Sedan får vi väl se om Miljömålsrådet kan leva upp till de ambitioner som finns uttryckta i en av reservationerna här, där Riksrevisionens redogörelse för Miljömålsrådets uppgifter finns uttryckt. Jag lade särskilt märke till att man säger att Miljömålsrådet så långt som möjligt bör utnyttja och sammanställa befintligt underlag från olika källor för att belysa kostnader och målkonflikter. Det kan vi säga att det är ganska klart att vi kommer att kunna jobba med.

Men när man säger att vi ska vidta åtgärder för att förbättra överskådligheten och informationen och på ett enhetligt sätt beskriva drivkrafter och orsaker till miljöproblemen, då är det ju väldigt vittomfattande. Då undrar man kanske lite grann vilken roll Miljömålsrådet ska ha i miljöpolitiken. Det känns ju som att det nästan är hela miljöpolitiken.

Ordföranden: Tack så mycket för det, Bengt K Å Johansson, som alltså är ordförande i Miljömålsrådet. Tack för att vi fick den här övergripande redovisningen av den rapport som har givits ut. Som det står i rapporten, och som Bengt också sade, är det här ur barnens perspektiv. Därför är det väl alldeles utmärkt att Ing-Marie Olsson, som alltså är nästa föredragande, från Socialstyrelsen, just ska prata om barnens miljö och hälsa.

Ing-Marie Olsson, Socialstyrelsen: Tack så mycket. Det är väldigt trevligt att få den här möjligheten att prata om barns miljö och hälsa i detta forum, både för er ledamöter här i förstakammarsalen och nu också till allmänheten. Jag tackar för det.

Miljömålen har ju ett stort övergripande mål: att vi ska lämna ett samhälle till nästa generation där de största miljöproblemen är lösta. Det här kopplar an både till vårt nationella arbete och till internationellt arbete och överenskommelser som är gjorda i till exempel Rio och Johannesburg. Vi har också ett barnperspektiv som vi har gjort internationella överenskommelser om i barnkonventionen. Miljömålsarbetet har betydelse för hälsofrågor. Särskilt betydelsefulla är målen om frisk luft, giftfri miljö, grundvatten av god kvalitet, säker strålmiljö och god bebyggd miljö.

Socialstyrelsen har varit ansvarig för temaavsnittet om barns miljö och hälsa i den här årsrapporten, och mycket av det material som vi använder där baseras på vår miljöhälsorapport. Miljöhälsorapporten har tagits fram i samarbete med Institutet för miljömedicin vid Karolinska Institutet och Arbets- och miljömedicin vid Stockholms läns landsting. Grunden för den är en nationell miljöhälsoenkät som har gått ut till ca 40 000 föräldrar i landet. 30 000 har gjort sig besväret att svara. Det är föräldrar till fyra månader, fyra år och tolv år gamla barn som har besvarat rapporten.

Resultatet i den här rapporten kan man, om man ska vara väldigt kortfattad, sammanfatta i några punkter. Generellt sett kan vi säga att barns hälsa är god i Sverige. Men vi kan inte luta oss tillbaka med det. Det är faktiskt så att vart fjärde barn är allergiskt. Ungefär 6 % av barnen lider av astma. Både fetma och psykisk ohälsa är också hälsoproblem som fortsätter att öka.

En del av de här hälsoproblemen kan kopplas till miljöfaktorer, till exempel luftföroreningar från trafik och rökning. Vi ser att exponeringen för en del metaller och de svårnedbrytbara miljöföroreningarna ligger på sådana nivåer att marginalerna inte är särskilt stora. Vi måste alltså vara observanta så att inte de här nivåerna fortsätter öka. Vi måste vidta åtgärder så att det faktiskt inte händer. Inomhusmiljön har visat sig spela väldigt stor roll för just barns exponering och hälsa. Det är buller, rökning, fukt och mögel, som är de stora områdena.

Om vi tittar på barn då? Är barn mer känsliga och utsatta? Ja, det vet nog de flesta av oss att barn är. När man pratar om barns miljö och hälsa måste man börja redan i fosterlivet. Barn exponeras för miljöföroreningar via mamman. Det är också så att barn, i förhållande till sin vikt, andas mer än vad vuxna gör. De äter också mer per kilo kroppsvikt, vilket gör att de får en högre dos av de föroreningar som finns. Och de är inte färdiga. De är alltså inte små vuxna. Avgiftningssystemen håller fortfarande på att utvecklas. De är inte i fullt trim när man föds. Luftvägarna är inte färdigväxta, och inte heller nervsystemet. Alla organsystem som utvecklas är också känsligare för påverkan.

Sedan är det väldigt viktigt med den punkt som vi har längst ned här på bilden. Barn kan faktiskt oftast inte välja själva var de ska vara. Det visar sig till exempel i den här enkäten att det är vanligt att barnfamiljer bor nära stora trafikleder. Barn vistas också väldigt mycket i trafikmiljöer. 40 % av dem som har besvarat enkäten säger att barnen vistas i trafikmiljöer på en transportsträcka som är 5 kilometer eller mer varje dag.

Någonting som knyter väldigt väl an till miljömålen är också betydelsen av utevistelse. Det visar sig i den här rapporten att barn som är ute mer också rapporterar att de mår bättre, har en bättre livskvalitet. Här är det arbete vi håller på med på miljöområdet väldigt viktigt, med samhällsplaneringen som den kanske centrala punkten.

Åter tar vi en snabb blick på området Giftfri miljö och grundvatten av god kvalitet. Här sade jag tidigare att det är små marginaler. Det kan man säga för de miljögifter som är väl undersökta, som gamla synder i form av PCB. Vi har dioxiner, kvicksilver, kadmium och bly. Där är kunskapsunderlaget ändå ganska gott. Här ser vi att vi inte har stora marginaler till de nivåer där man kan förvänta sig effekter på foster och barn.

Vad gäller andra ämnen vet vi inte tillräckligt för att kunna göra en bedömning. Vi vet att det finns ämnen som inte är hälsosamma, men vi vet inte vilka halter och nivåer som exponeringen ligger på. Ett stort orosmoln som vi ser på det här området är dricksvattnet. Det finns alltså stora kunskapsluckor här. Det är ungefär en miljon svenskar som dricker vatten från enskilda vattentäkter varje dag. Kunskapen om hur läget ser ut där är ett ganska stort svart hål.

Den här bilden visar sådant som man ändå landar i. Det är så lätt att blåsa upp och säga att något är farligt. Vi vet att en hel del miljöföroreningar kommer via fisk till exempel. Men det är fortfarande så att fisk är nyttig mat, och fisk ska vi fortsätta äta. Det är också så att även om spädbarnet exponeras för miljögifter via amning och bröstmjölk är fördelarna vida överstigande de risker som finns med detta. Man rekommenderar definitivt att fortsätta med amning.

Sedan har vi luftföroreningar. Som vi sade andas barn in mer per kilo kroppsvikt, och luftvägarna är inte färdigutvecklade. Man vet att vi, med de nivåer vi har i svenska städer i dag, kan vi se att det finns risk för övre luftvägsinfektion och besvär i nedre luftvägarna och att lungfunktionen bli sämre för att den blir störd under utvecklingsskedet. Med det här kan man alltså säga att miljökvalitetsmålet Frisk luft inte är uppnått.

Jag vill också nämna passiv rökning. 15 % av alla barn har en förälder som röker dagligen. 5 % rapporterar att de röker i hemmet, i bostaden. Det här har man i den här undersökningen gjort beräkningar på utifrån de vetenskapliga undersökningar som finns. Man säger att vi har 500 fall av upprepade öroninflammationer på barn under två år i Sverige som relaterar sig till passiv rökning. Vi har också 500 fall av småbarnsastma för barn

under fyra år. Man säger vidare att det finns så starka kopplingar mellan rökning och spädbarnsdöd att man kan koppla enstaka fall av den spädbarnsdödlighet som förekommer till exponering för rök i miljön.

Vidare har vi inomhusmiljövården. Den här studien visar att vi har brister. Det har vi ju vetat sedan början av 90-talet, med den stora kartläggning som gjordes då, att det finns brister i bostadsmiljön. Hur det ser ut i dag har vi faktiskt inte riktigt klart för oss. Det finns behov av att upprepa en sådan studie. 20 % av alla barn bor i bostäder med rapporterade synliga fuktskador, synligt mögel och/eller mögellukt. Det innebär 300 000 barn. Det är alltså inte en försumbar mängd, utan det är många.

Det är viktigt att man tar fasta på den kunskap som faktiskt finns och vidtar åtgärder. Mer än 1 000 barn under fyra år beräknas varje år få astmasymtom på grund av exponering för fukt och mögel i bostaden.

Man ska vara medveten om att det finns konfliktområden här. Vi vill spara energi, och ett bra sätt kan vara att sänka innetemperaturen, men då riskerar man att få ökade fuktproblem inomhus. Det kan bli följden om man minskar ventilationen och så vidare. Det gäller att hitta en bra balans.

Ett annat bostadsproblem är radon. Det är en av de miljöfaktorer där vi faktiskt vet hur kopplingen ser ut: Om man exponeras för radon kan man få lungcancer. Ungefär 200 000 barn i Sverige bor i bostäder som har radonhalter som överskrider dagens gränsvärde. Vi har ungefär 2 800 lungcancerfall per år i Sverige. Av dessa beräknar man att ca 400 är relaterade till exponering för radon. Av dessa 400 patienter är 40–50 icke-rökare. Detta visar att rökning i och för sig spelar stor roll för utvecklingen av lungcancer men att radon inte är riskfritt för dem som är icke-rökare.

Det här kan vi göra något åt. Det går att åtgärda.

Hur ska vi då sammanfatta detta med miljömålsarbetet och barns hälsa? Vi kan förbättra barns hälsa genom förebyggande arbete i form av planering och åtgärder för att minska exponeringen för buller, som vi ska tala om senare i dag, fukt, mögel och radon.

Barn har behov av att leka ute. Det ska vi ta fasta på i samhällsplaneringen. Detsamma gäller trafikbuller. Höga ljudnivåer kommer vi tillbaka till senare i dag. Där ser vi behov av att det införs ytterligare ett delmål.

Man måste systematiskt arbeta för att reducera fukt och mögel i bostäder. Man ska se till att ha en väl fungerande ventilation. Radonexponeringen som barn utsätts för i dag är oacceptabelt hög för så pass många. Det behöver man också ha i minnet.

Det vi behöver göra är att se till att de regler som faktiskt finns tillämpas. Man ska inte göra avsteg i någon större utsträckning. Vi måste också följa upp detta och utöva tillsyn.

Det behövs resurser för att fylla de kunskapsluckor som finns. Kostnader för åtgärderna får inte vara det som avgör om man gör något eller inte. Det måste finnas en balans mellan hälsa, miljö, sociala och ekonomiska hänsyn. Barn är vår viktigaste resurs för framtiden, och det vi gör nu lägger grunden för hur det framtida samhället ska se ut.

Ordföranden: Tack! Nu hälsar vi Ines Uusmann välkommen. Henne känner flera av er igen. Hon är här i egenskap av generaldirektör för Boverket. Temat är Buller – ett miljömål som är svårt att nå.

Ines Uusmann, Boverket: Boverket ansvarar för det miljömål som heter God bebyggd miljö. Det innebär att många frågor om till exempel barns miljö ligger inom vårt ansvarsområde. Det handlar om innemiljön, som Ing-Marie Olsson nämnde, men också om barns utsatthet för en trafikmiljö som inte är vare sig ekologiskt eller socialt acceptabel.

Jag ska koncentrera mig på ett av delmålen inom God bebyggd miljö. Det är ett av de mål som är svårast att nå. Det gäller buller.

Sedan mitten av 1900-talet har våra städer utökats sex gånger vad gäller ytan. Men befolkningen har ökat med bara 50 %. Det är bilen som har gjort denna stadsutbredning möjlig. I dag bor ungefär 85 % av Sveriges befolkning i tätorter. Det är en viktig anledning till dagens trafikbullerproblem. Det är väldigt många som utsätts för och blir störda av trafikbuller.

Samtidigt är staden också skönhet, kultur, mötesplatser och mänskligt liv. Människor väljer i allt högre grad boplats efter det attraktiva boendet. Man väljer först vilken ort man vill bo i, sedan väljer man arbete som man kan resa till. Ofta följer också näringslivet efter. Värdet av goda stadsmiljöer har därigenom också en pekuniär sida.

Faktum är att efterkrigstidens stad har byggts för bilen. Det har varit framkomligheten för bilarna som har styrt stadsutvecklingen i stället för den fysiska närheten. På 1960- och 1970-talen försökte vi jobba rationellt. Många av er känner till skaffplanering och så vidare. Man skulle separera boende, arbete, service och rekreation. Det ledde till ett trafiklandskap med ringvägar, stora trafikplatser och rätt mycket extern handel. Den utvecklingen har sedan fortsatt. Ljudlandskapet kom att domineras mer av trafiken än av bofinkarna.

I dag har det svängt. Stadsbyggandet i dag speglar ofta en vilja att skapa täta stadsmiljöer – den gamla rutnätsstaden, där olika funktioner ska samexistera. Vi vill uppleva stadens *olika* ljud, alltifrån parkens ljud till rockkonsertens eller den stilla kammarkonsertens. Men ju tätare och mer integrerad en stad blir, desto svårare är det att undvika buller och få det tyst. Ofta uppstår det målkonflikter, till exempel mellan målet om god ljudmiljö och behovet av att skapa nya bostäder.

Kommunerna är i praktiken de som ska se till att det fungerar, men på det nationella planet är det Boverket. Vi följer miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö, men vi ser också till det som hänger ihop med människors hälsa.

Forskarna säger att de bullerrelaterade hälsofrågorna har sådana proportioner att bullret är ett stort folkhälsoproblem. Vi har i Sverige 2 miljoner människor som är utsatta för buller från vägtrafiken. Det är en mycket undervärderad miljö- och planeringsfråga. Vi räknar med att bullret kostar 5–10 miljarder om året i vårt land, och inom EU räknar man med att det handlar om 2 % av bnp.

Mer än 20 % av oss som bor i städer och tätorter upplever att vi blir störda eller till och med mycket störda av de ljudnivåer som finns, trots att de ligger inom de riktvärden som tillämpas i dag. Alla som arbetar med detta vet att om man har högt buller omkring sig jämt – ventilation, trafikbuller eller annat – leder det till att man blir stressad. Man kan få högt blodtryck, och vi vet att det kan innebära att vi dör i förtid.

Den goda ljudmiljön är en komfortfråga, men den dåliga ljudmiljön är en hälsofråga.

För närmare tio år sedan antog riksdagen nya riktvärden för trafikbuller. Det skedde när infrastrukturpropositionen lades fram – den lades fram 1996, och riksdagen antog den 1997. Då sade man att målet om en god ljudmiljö är ett långsiktigt mål. Det ska ske en successiv anpassning till en högre ambitionsnivå.

Men samtidigt beslutade riksdagen att det inte skulle bli några bindande normer. Man skulle i stället se till att de myndigheter som hade ansvar för detta skulle göra bedömningar och ta hänsyn till lokala faktorer. Men riksdagen lade tonvikt vid att det skulle finnas vägledande riktvärden. 1999 började man också jobba med ett inriktningsbeslut om god bebyggd miljö och miljö kvalitetsmålen. Riksdagen fattade år 2000 beslut om miljö kvalitetsmålen.

Delmålet för buller lyder: ”Antalet människor som utsätts för trafikbuller störningar överskridande de riktvärden som riksdagen har ställt sig bakom för buller i bostäder ska ha minskat med 5 % till år 2010 jämfört med 1998.” 5 % låter inte som särskilt mycket. Men för två år sedan, under 2003, gjordes en fördjupad utvärdering av miljömålen, och då kunde vi konstatera att det förmodligen skulle bli svårt att nå detta mål. I dag, två år senare, vet vi att vi inte kommer att klara det.

Inte ens om man tar hänsyn till sådant som felmarginall – 5 % är ju inte särskilt mycket – är det möjligt att nå målet. Det är också osäkert om man kan klara generationsperspektivet om man behåller den nuvarande förändringstakten.

Vad beror då detta på? Varför klarar vi inte att nå målen? Det har vidtagits stora åtgärder. Både Vägverket och Banverket har gjort rejäla insatser. Men takten är för låg för att antalet människor som utsätts för buller störningar ska minska.

Kommunerna har en viktig roll i detta arbete. Det infördes ett särskilt stöd för de kommuner som arbetade med bullerdämpande åtgärder, men alltför få har börjat arbeta med dessa frågor. När Kommunförbundet, Sveriges Kommuner och Landsting, gjorde en enkät för ett tag sedan var det bara 45 % av kommunerna som kände till att det fanns ett statligt stöd om 50 % till bulleråtgärder.

I den fördjupade utvärderingen föreslog vi i Boverket att man skulle göra en bullerkartering och göra handlingsplaner obligatoriskt för alla tätorter med över 50 000 invånare. Vi föreslog också att man skulle ta fram rekommendationer och råd för det som vi kallar för ”tyst sida” när man

ska förtäta och bygga bostäder i täta stadsmiljöer. Det har vi gjort. Vi har fullgjort ett uppdrag från regeringen, och vi har arbetat med det som i vårt språkbruk kallas för allmänna råd.

Vi har sagt att vi tycker att stödet till kommunerna för det kommunala vägnätet bör förlängas. Det har också skett, men man behöver förmodligen också se över det. Vi tycker också att man ska lägga större fokus på åtgärder vid källan.

Man behöver också ta fram moderna definitioner som grundar sig på modern forskning. Det sker mycket på forskningsområdet vad gäller definitionen av god och bullerfri miljö som man måste ta hänsyn till när man reviderar och förbättrar de riktvärden som finns i dag.

För ett tag sedan lämnade vi alltså ifrån oss ett uppdrag till regeringen om hur riktvärdena för trafikbuller skulle kunna hanteras när man planerar nya bostäder. Vi tillbringar ju väldigt mycket tid inomhus – även om vi på Boverket förstås tycker att man ska gå ut ibland – speciellt barn och äldre. Då är naturligtvis inomhusmiljön viktig. Men också den omgivande miljön är viktig. Vi ska ju inte bara sova i våra bostäder, utan vi ska också kunna sitta på en uteplats eller en balkong.

Vi tar fasta på att buller är ett folkhälsoproblem. Bullerproblematiken undervärderas ofta. Vi tar också fasta på att riksdagen har varit tydlig om att antalet människor som exponeras för farligt buller ska minska, även om riktvärdena är att se som rekommendationer och så vidare. Vi tar också fasta på att det finns en stark strävan att omvandla våra städer så att vi bättre kan integrera boende, arbetsplatser med mötesplatser och gångtrafik så att folklivet kan återvända.

Vi gör detta genom att betona att riktvärdena ska följas. Om man ska göra avsteg ska det handla om undantag och bara när man bygger i de allra tätaste städerna.

Alla bostäder behöver ha tillgång till en tyst eller ljuddämpad sida. Det innebär att det ska vara väsentligt mycket tystare och inte bara i förhållande till den bullrigaste delen av gatan utan väsentligt tystare i förhållande till den vanliga riktvärdesnivån. För det handlar om att kompensera de boende så att de kan få en ostörd miljö när de ska sova eller vistas på sin uteplats. Det ställer krav inte bara på väggarna eller på teknisk miljö och så vidare, utan också på detaljplanering och god arkitektur, som hänger ihop med detta.

Vi betonar också att det finns skäl att kräva ett bra beslutsunderlag när man gör avsteg från riktvärdena, där man också gör trafikprognoser som ser framåt i tiden.

Det här är en av många viktiga frågor när man ska bygga bostäder i våra städer. Det handlar om ljudförhållanden men också om ljus, gestaltning och trafiksäkerhet. Detta måste vägas samman. Därför går det inte att säga att samma lösning fungerar bra överallt. Man måste göra bedöm-

ningar från fall till fall. Lokala faktorer och särskilda omständigheter måste man kunna väga in. Man kan också tänka sig att man måste göra avsteg från riktvärdena, men de måste vara väl motiverade.

Grundkravet är att det inte ska vara tillåtet att bortse från hälsoperspektivet. Risken för att bullret påverkar människors hälsa måste man alltid ta hänsyn till. Det är grundläggande.

Vad är det då som gör att vi alltid diskuterar detta med riktvärdena? Den diskussionen har varit mycket tydlig de senaste åren. Vi borde i stället diskutera hur vi kan minska ljudnivåerna och få bort bullret. Där finns några saker att ta fasta på: Det görs mycket arbete, och inte bara i Sverige. Se till att tuta liv i de beslutande församlingarna i EU där man fattar beslut om produkterna – bilar, tågdäck, motorer, gräsklippare, ventilation och så vidare. Se till att det blir en högljudd debatt, för det är ett bra buller i så fall!

Se också till att det blir debatt i riksdagen om vad man kan göra på det nationella planet när det gäller buller. Vilka är bullerkällorna? Det kan handla om dubbdäck, vägbeläggningar och naturligtvis om stöd till kommunerna.

Men det är i kommunerna som man har den konkreta makten när man ska bygga sina bostäder och nya stadsmiljöer. Hur många gånger diskuteras dessa frågor i kommunstyrelsen eller fullmäktige? Jag vet att det inte är särskilt ofta. Kan vissa gator stängas av nattetid? Kan man lägga en tystare asfalt om vägbeläggningen ändå ska bytas?

På den nationella nivån har vi också ett ansvar för hur man beräknar och redovisar bullret. I Sverige använder vi ekvivalent dygnsmedelnivå – ungefär så heter det på tekniskt språk – men i EU diskuterar man ett system som heter DEN, *Day, Evening, Night*. Det vill säga att man gör olika beräkningar för dagtid, kvällstid och nattetid. Ofta vill vi ju att man ska ha en möjlighet att sova lugnt, och då kan vi kanske göra tydligare och mer nyanserade beräkningar.

Avslutningsvis: Vi jobbar på olika nivåer och hjälps åt.

Ordföranden: Tack så mycket, Ines Uusmann! Då hälsar vi Ingmarie Olsson från Socialstyrelsen välkommen igen. Hon ska tala om buller och god bebyggd miljö. Varsågod!

Ing-Marie Olsson: Jag ska göra mitt bästa för att fylla Johanna Bengtssons plats här i dag. Hon är min kollega men har tyvärr blivit sjuk. Men hon hann göra i ordning sin presentation innan hon blev sjuk.

Buller är den miljöfaktor som stör flest barn. Det kom man fram till i den nationella miljöhälsoenkäten. Buller är det störande miljöproblem som barn och föräldrar rapporterar mest om.

Är då barn mer känsliga för buller? Jag tror att ni vet svaret. Hörselgången hos barn är kortare, så ljudet hinner inte dämpas lika mycket som hos vuxna innan det når trumhinnan. Barns skyddsinstinkt är inte lika väl utvecklad som hos en vuxen person. Och barn väljer inte var de vistas någonstans. De bor och vistas ofta nära trafikmiljöer.

I enkäten fanns ett set frågor som man bad föräldrarna låta barnen själva svara på. Av tolvåringarna var det 25 % som bor så att något av fönstren vetter mot en trafikerad gata, mot järnväg eller industri. 10 % av dem har sitt sovrum mot en sådan bullermiljö.

Besvärshanden är också alarmerande. Man har svårt att sova på grund av buller. 3 % svarade att de hade det flera gånger i veckan. Det motsvarar ungefär 3 000 barn. De som har svarat ”ibland” motsvarar 19 000 barn. Räknar man om det till åldersgruppen 7–14 år är det ungefär 25 000 som blir störda ofta.

Vaknar på grund av buller är det också en del som gör flera gånger i veckan. Det krävs ganska mycket för att man ska vakna, och innan man vaknar har man ju störts i sin sömn. Man störs av bullret så att man inte får en optimal vila. Statistik om det kommer vi ju inte åt genom att fråga, för man vet inte om att man har blivit störd i sömnen. Men det får till följd att man är trött.

Obehag av trafikbuller i eller nära hemmet är det 4 % som säger att de har. Det motsvarar 17 000 barn. Här ska man komma ihåg att barns referensramar inte riktigt är desamma som hos vuxna. De vet kanske inte om så mycket annat än sin hemmiljö och tänker inte på att det är bullrigt om de är vana vid det.

Obehag av ljud i eller nära skola eller fritidshem är det 24 % som svarar ja på. Det kan vara trafikbuller men också ljud från andra lekande barn, omgivande musik och så vidare som är störande. Alarmerande är att barn rapporterar öronsusningar, för öronsusningar är tecken på att man redan har gått över gränsen.

Jag vill knyta an till betydelsen av utevistelse igen. Barn behöver leka ute. Undersökningar visar att grönområden bör finnas inte mer än fem minuter bort. För barn innebär det 200 meter. Klarar man det i våra städer? Jag undrar det.

Barn som vistas ute dagligen trivs bättre och är friskare. Det visar vår undersökning. De rapporterar själva att de har en bättre livskvalitet. I samhällsplaneringen måste man få med att barn behöver få tillgång inte bara till tysta hemmiljöer utan också till bostadsnära grönytor och lekplatser där ljudnivåerna är bra. Det gäller både i befintlig bebyggelse och när man planerar ny bebyggelse.

Undersökningar visar att barn och ungdomar i ganska stor omfattning utsätts för höga ljudnivåer. En allvarlig hälsorisk är försämrad hörsel. En annan är tinnitus.

Risken för skada ökar naturligtvis med ljudstyrkan men också med hur lång tid man exponeras och vilken karaktär ljudet har.

Det är inte möjligt med det underlag som finns i dag att avgöra om hörselskador har blivit vanligare bland barn och ungdomar eller inte. Det behövs fler undersökningar. Man behöver tillämpa försiktighetsprincipen och inte utsätta barn och ungdomar för höga ljudnivåer.

Vi vet att det är skadligt. Det är väldigt onödigt att vänta på en konfirmering i form av siffror: Jo, det blev faktiskt värre. Redan i dag rapporteras det att ungefär 2 000 barn upp till fyra års ålder har nedsatt hörsel. Tittar man på tolvåringar är den siffran 12 000 barn.

Det går inte helt att säga hur stort antal av dessa som beror på genetiska skador eller annan sjukdom. Men en del kan definitivt hänföras till att de har exponerats för buller.

Du raddade upp en massa saker där vi behöver vidta åtgärder. Jag vill lägga till leksaker till listan. Tillsyn och mätning av leksaker som låter visar att de väldigt ofta ligger så att de går över gränsvärdena. Det är igen en signal att vi inte ska lätta på tillsynskraven.

Slutligen är det viktigt att åtgärda redan existerande bullerproblem. Det är viktigt att i större utsträckning ta hänsyn till buller i planeringssammanhang. Det behövs ytterligare delmål för att skydda barn mot hörselskadligt buller i offentliga miljöer.

Tillsynen har jag redan varit inne på. Använd gällande lagstiftning. Din inledande overheadbild var jättebra, Ines. Vi når inte de uppsatta målen, vi vet varför, och vi vet vad ska göra. Då tycker jag att vi gör det.

Ordföranden: Tack, Ing-Marie Olsson från Socialstyrelsen. Det är väldigt bra när du tar över anföranden från andra och dessutom håller dem så kort. Vi får så mycket tid över till frågor. Ni som är hemma hinner titta på nyheter i lugnt och ro så här runt tiotiden.

Nu, Lars Nilsson från Vägverket, är det din tur att förbereda dig innan frågestunden bryter lös. Ines nämnde tyst asfalt. Det är en fröjd att åka förbi Alby!

Lars Nilsson, Vägverket: Jag tackar för det. Det kanske blir en fröjd att åka på flera av våra vägar. Jag funderar på om jag ska ha tyst anförande som omväxling också.

Delvis blir det en repetition av det Ines Uusmann sade. Det är beroende på att vi lever i samma verklighet och därmed gör samma analyser. Jag heter Lars Nilsson är miljödirektör från Vägverket.

Vi har sedan ett par år tillbaka kraftigt ökat insatserna från Vägverkets sida när det gäller att bekämpa bullerproblematiken. Det är ett resultat av den infrastrukturproposition som lades fram för ett antal år sedan. Vi har mer än fördubblat insatserna för bulleråtgärder längs de statliga vägarna.

Vi ligger för närvarande på en åtgärdstakt på ungefär 100 miljoner kronor per år. Det går i huvudsak till att försöka minska vägtrafikens intrång i själva bostäderna och klara inomhusmiljön längs de statliga vägarna.

Utvecklingen längs de statliga vägarna avseende de värst bullerutsatta, de som är utsatta för bullernivåer på 65 decibel och därutöver, har varit ganska positiv.

Detta är en sammanställning av läget för ett halvår sedan. Man konstaterade då att personer som är utsatta för högt buller successivt minskar genom våra insatser. Vi kan klara eller åtgärda bullersituationen för i storleksordningen 10 000 personer per år framför allt när det gäller inomhusmiljön.

Det visar också att vi dock har ett mycket stort kvarvarande problem för kraftigt bullerstörda från vägtrafikbuller längs de kommunala vägarna. Ines Uusmann var delvis inne på att det fortfarande saknas åtgärder i många kommuner. Däremot ska man inte dölja det faktum att många kommuner gör en hel del bra grejer.

Detta var kategorin värst bullerutsatta. Men om man tar bullerutsatt eller utsatt för vägtrafikbuller över något av dessa värden handlar det om upp till 2 miljoner i Sverige som är utsatta för vägtrafikbuller. En del av dem upplever sig ganska störda av vägtrafikbuller.

Vägtrafikens buller har ett stort antal effekter på individen. En del har vi varit inne på. Socialstyrelsen nämnde problemet med sömn, talkommunikation och att man allmänt känner sig störd.

Jag vet inte hur många av er som jobbar i kontor med bullrande fläktar. Jag har personligen erfarenheten att när fläktarna går ned så där klockan 17 på eftermiddagen känner man att spänningen i kroppen släpper. Jag brukar kalla det den stora sucken. Sedan kan man börja arbeta på allvar.

Buller påverkar alltså kroppen. Det innebär både fysiska och psykiska effekter. De psykiska är i form av nedstämdhet och trötthet, som Socialstyrelsen var inne på. De fysiska är i form av stress. Stress kan också leda till hjärtinfarkt och andra allvarliga sjukdomar.

Dessutom är det ett koncentrationsproblem. Många som bevisat skollokaler vet att buller i skollokaler och i skolmiljöer är ett ganska allvarligt bekymmer och bidrar till inlärningsproblematiken.

Den samhällsekonomiska kostnaden är i storleksordningen 5–10 miljarder kronor per år. Dessutom leder bullerproblemen till, som Ines Uusmann delvis var inne på, att man måste begränsa användningen av mark, fastigheter och hus, och då ofta i centrala lägen. Det leder till svårigheter att utveckla samhället som man annars skulle vilja utveckla det.

Som jag inledde med att säga satsar Vägverket och kommunerna mycket pengar varje år på att försöka skydda oss mot bullrets effekter. Det sker i form av bullerplank, fasadisoleringar, fönsterbyten, med mera.

Vi har traditionellt jobbat med det redskapet samt redskapet samhällsplanering, det vill säga att försöka att undvika att bygga bostäder i bullerutsatta områden. Vi har egentligen lagt ned väldigt liten kraft på att försöka hindra bullrets uppkomst.

Man kan jämföra med luftföroreningar i övrigt när det gäller utsläppet av kväveoxidpartiklar etcetera. Där har fokus helt varit på uppkomsten av problemet. Det ska inte komma ut farliga ämnen från bilen. Men när det gäller buller har det varit att hindra bullret att nå fram till örat.

Vi måste lägga en helt annan kraft på att begränsa uppkomsten av buller från första början. När det gäller vägtrafiken handlar det om tystare fordon, tystare däck, tystare beläggning, som nämndes alldeles i början, och också tystare framförande av fordonen.

Vi kan göra en allmän skattning av hur man skulle kunna jobba med bullerproblematiken. Det här ska inte tas som någon högre vetenskap. Precis som alla andra prognoser är det allmänna skattningar av olika tänkbara potentialer. Om vi inte gör någonting kommer bullerproblemen att fortsätta att öka på grund av den ökade trafiken.

Man kan kortsiktigt sätta in det som ger stora effekter. Bekymret är egentligen: Hur får man det att ske? Det är tystare framföring av fordon. Ofta kan individer, enstaka fordon och enstaka förare som kör på ett vårdslöst sätt under natten och så vidare, orsaka kraftiga bullerproblem.

Det handlar också om att försöka förmedla informationen om vikten av hur man kör, att man kör mjukare, att man kör lugnare och att onödiga accelerationer och annat kommer bort. Där vet vi att potentialen är stor. Däremot vet vi inte riktigt vilket redskap man ska ha från en myndighets sida att få den potentialen att förverkligas. Det är ett stort antal beslutfattare i systemet, det vill säga alla vi individer som rör oss i systemet.

Man kan i vissa lägen styra trafiken för att på så sätt klara bullerproblemen på vissa områden. Vi tror att den stora potentialen dock kommer inom områden som tystare fordon, tystare däck och tystare beläggning.

Vi börjar med fordon. Vi kan se att den utveckling som sker inom miljöbilsområdet avseende utveckling av hybridteknik, bränslecellsteknik, elbilsteknik, etcetera, har en stor potential att också leda till framtagandet av mycket tystare fordon än vad vi nu i genomsnitt har i dag.

Om vi jämför en hybridbil med en "vanlig" bil kan det vara en bullerförbättring på i storleksordningen 15 decibel, vilket är en ganska markant skillnad. Jag har till och med lärt mig när jag kör hybridbil i bostadsområden att vara extra försiktig när barn rör sig ute på gatorna. Barn hör inte min bil när jag kommer.

Vi har haft en utveckling där bullerproblemen från däcken ökar. Genom utvecklingen mot bredare däck har också bullerproblemen från däck ökat. Här finns också en mycket stor potential att skaffa och driva utvecklingen mot lågbullrande däck. Man kan säkerligen få en potential på minst 5 decibel här också.

Transportforskningsinstitutet i Linköping och en del andra jobbar även med idéer på helt nya revolutionerande däck baserade på kompositmaterial och annat som skulle kunna leda till bullerreduktioner på 10 decibel. Då ska man vara medveten om att 10 decibel är ungefär detsamma som man kan få av ett bullerplank.

Även vägbeläggningen kan man jobba med. Detta är ett område där Vägverket nu tittar på de utvecklingsprojekt och den kunskap som byggts fram både i Sverige och framför allt i Europa för att komma ut med råd och direktiv till Vägverket för hur vi ska hantera beläggningsfrågan.

Det har gjorts försök med lågbullrande beläggningar som ser relativt positiva ut utanför Stockholm. Även utanför Malmö ligger nu lågbullrande beläggningar. Det börjar nu läggas i skarpt läge, som jag kallar det, det vill säga att vi börjar lägga den som en del av ordinarie verksamhet.

Ofta kan man få beläggningar som kanske minskar bullret med 3 decibel utan att det blir alltför stora merkostnader. Om man däremot går till de högeffektiva lågbullrande beläggningar som har förekommit i medierna som minskar bullret med upp till 9–10 decibel ökar också kostnaderna. Det blir ungefär dubbelt så dyrt att lägga den typen av beläggningar.

Det hindrar inte att det är samhällsekonomiskt lönsamt i vissa lägen att göra det. Buller är ett allvarligt problem. Jag kan till exempel konstatera att min engelska kollega för några år sedan meddelade att det engelska vägverket har gått över till en beläggning som ger minus 3 decibel buller som en standardbeläggning på det engelska vägverkets vägar.

Sammanfattningsvis är mitt budskap att buller är ett stort problem för väldigt många människor. Vägtrafikbuller är ett stort problem. Vi måste nu framöver jobba med att minska uppkomsten av problemet, det vill säga bekämpa uppkomsten av buller. Även om vi kommer att vara tvungna att fortsätta att jobba med fasadisoleringar och bullerplank ett tag framöver är nog uppkomstsidan det viktigaste.

Ordföranden: Tack så mycket, Lars Nilsson från Vägverket. Tack dessutom för att du noterade den lapp som du fick framför dig att korta ned ditt anförande. När jag har suttit och tittat på programmet konstaterar jag att det är väldigt givmilt med frågor och diskussion. Det är dock inte utsatt någon tid för det.

Nu har vi tänkt att trola med knäna. Vi har 14 frågeställare, fikastår för stunden kl. 10.20. Vi kan glida in lite på det möjligtvis.

När vi har frågestunder här i miljö- och jordbruksutskottet brukar det inte vara något större problem. Det är en enkel fråga som direkt riktas till den person som ni vill ha svaret av, och så blir det ett svar. Då kan vi hantera det.

Sverker Thorén (fp): Fru ordförande! Min fråga riktar sig till Bengt K Å Johansson eller någon annan representant för Miljömålsrådet.

Uppföljningen av miljömålen och rapporteringen från uppföljningen är centrala för våra miljöpolitiska ställningstaganden här i riksdagen. Därför vore det intressant att något få utvecklat vilka resonemang som har förts med anledning av den kritik som Riksrevisionen riktade på flera punkter i våras om funktion och rapportering och även Miljömålsrådets sammansättning och uppgifter.

Bengt K Å Johansson: Jag ska försöka svara. Jag snuddade vid frågeställningen. Många synpunkter eller uppfattningar som finns i rapporten i en reservation tar vi självfallet till oss. Det gäller hur man ska utforma det. Men det finns problem med det.

Man riktar sig i rapporten till hela svenska folket och inte bara till riksdagen. Man ska också försöka att ge en bild av miljön till många. Det är länsstyrelserna, kommunerna och allmänheten. Det är därför smileygubbarna finns. Ni skulle kunna tillgodogöra er det i alla fall. Det är ett problem. Hur gör man detta?

Vi håller på med kostnader och målkonflikter. Det är väsentliga påpekanden. De måste finnas med i diskussionerna. Jag pekade på att när man säger att vi på ett enhetligt sätt ska beskriva drivkrafter och orsaker till miljöproblemen kommer man in på en väldigt stor frågeställning. Ska vi dessutom vara en utredande institution, Miljömålrådet, som tar över väldigt stora delar av miljödiskussionen? Det är en annan fråga.

Ordföranden: Vi tackar Bengt K Å Johansson, som är Miljömålsrådets ordförande.

Sven Gunnar Persson (kd): Ing-Marie Olsson berörde som hastigast de nya gifter som finns i barnens vardagsmiljö, bromerade flamskyddsmedel med flera. Där har också Världsnaturfonden och Kungliga Tekniska högskolans undersökning visat att den typen av gifter finns i högre utsträckning i den yngre generationen än hos de äldre.

När du sedan visade bilder på mer åtgärdsinriktade saker som ni ska gripa er an fanns inte åtgärder på giftområdet med. Med tanke på att det är saker som finns i barnens vardagsmiljö – i kläder, leksaker, elektroniska produkter och så vidare – vill jag ändå fråga om inte Socialstyrelsen ser detta som ett problem. Hur tänker ni i så fall tillsammans med andra gripa er an detta?

Ing-Marie Olsson: Vi ser defintivt detta som ett område där man behöver arbeta och vidta åtgärder. Det görs också i samarbete med till exempel Kemikalieinspektionen. Den gör ett väldigt aktivt arbete internationellt för att lyfta frågorna och försöka att få åtgärder vidtagna.

Vi jobbar på alla fronter vi kan med att pusha för att forskningen ska få medel på det här området så att man kan få en bättre bild av hur det ser ut.

Sinikka Bohlin (s): Ni vet på Boverket att vi bygger väldigt mycket i det här landet, Ines Uusmann. Det har varit stiltje i många år. Vi har stadsförnyelse och nybyggnation. Min fråga till Boverket är: Den kompetens och kunskap som vi nu har på den höga nivån i riksdagen och i verket, finns den i kommuner, i bostadsbolagen och hos byggherrar? Eller bygger vi nu igen bostadsområden som ska hålla 50–100 år som har precis samma problematik med dålig miljö som också påverkar människors hälsa och speciellt våra barns hälsa?

Ines Uusmann: Tyvärr är skillnaden i kompetens, kunskap och resurser i kommunerna väldigt stor. Ta Stockholms stad. Där finns det ett helt stort kontor som är mycket större än hela Boverket. Där finns det naturligtvis oerhört mycket kompetens. En liten kommun som också behöver bygga

och komplettera under dessa 10–15 år har i den mån den har haft kompetens tidigare av olika skäl varit tvungen att lämna ifrån sig den. Där finns det ett stort problem.

Det är samma sak när det gäller bostadsbolagen och byggherrarna. Hos de stora finns särskilda kontor för detta, och det finns också på konsultsidan. Men när man kommer ned i den mycket fragmenterade branschen finns det väldigt många som inte alls har den här kunskapen.

Vi har precis i bygga-bo-dialogen nu startat ett kompetensutvecklingsprogram för dem som ska jobba med detta. Det heter *Hands on*. Det gäller byggnadsarbetare och fastighetsskötare. Det ska också gå vidare via fackföreningarna till ett bredare program där vi tar upp frågorna. Vilka konsekvenser får det om man gör fel? 12–15 % av kostnaderna för fel i byggandet beror på att man har slarvat. Det läggs sedan på bostadskostnaderna.

Det pågår en del arbete. Vårt utbildningsprogram är precis i början. Men det har mött mycket positiva signaler.

Bengt-Anders Johansson (m): Jag vet inte om jag ska ställa frågan till Socialstyrelsen eller Miljömålsrådet. Ni får väl lyssna och avgöra. Det gäller barns miljö och buller. Barn kan som bekant inte välja miljö. Ju mindre de är desto mindre möjligheter har de.

Jag läser här i rapporten på s. 12. Man konstaterar att barns problem med hörseln har ökat och ökar snabbt. Man läser också i tidningarna att tinnitus ökar. Sedan konstaterar man också att det i förskolor och skolor har uppmätts så höga ljudnivåer att de i vissa fall överskrider gränsen för när hörselskydd måste bäras enligt arbetsmiljölagstiftningen.

När jag då vänder på bladet och läser hur miljömålsarbetet kan förbättras konstaterar man att det är ett nytt mål som ska tas fram i stället för att åtgärda problemet. Varför gör man på det viset när man har konstaterat att det är ett problem?

Åsa Ahlgren, Socialstyrelsen: Jag skulle vilja svara att det är två olika saker. Det är självklart att vi i vårt tillsynsarbete nationellt och framför allt lokalt i kommunerna måste gå ut och aktivt titta på hur skolmiljön är och hur det är i daghem och fritidshem och se till att ljudnivåerna sänks.

Det kanske krävs mindre barngrupper på skolor och daghem. Det kanske är andra åtgärder som måste till. Problemet måste man lösa precis där det uppstår. Det är kommunerna som har den direkta operativa tillsynen. De har också verktygen. Men det är ett bekymmer med för stora barngrupper.

Ordföranden: Tack så mycket, Åsa. Jag får nog be er ändå att försöka rikta in er så tydligt som möjligt när ni ska ställa frågan, även om jag vill ge utrymme för bakgrundstext.

Owe Hellberg (v): Jag vänder mig till Ing-Marie Olsson. När man fokuserar på barnen blir allting väldigt tydligt. När det gäller radon gör samhället skillnad på barn. Barn som bor i småhus omfattas av det stöd som finns för radonsanering men inte de som bor i flerfamiljshus.

Finns det någon statistik där man ser de barn som är utsatta när det gäller boendeform? Har Socialstyrelsen haft synpunkter på att stödet är på det sättet och inte omfattar barn i flerfamiljshus? Jag tycker att det är väldigt orättvist och konstigt.

Ing-Marie Olsson: Vi har inte haft synpunkter på att det skulle vara orättvist. För flerfamiljshuset är det ofta en verksamhetsutövare som hyr ut bostäder på något sätt och därför är ansvarig för sin verksamhet. Där ingår att ha radonproblematiken som del av det.

Åsa Ahlgren: Man kan säga att det är samma riktvärde oavsett om det är flerfamiljshus eller andra bostäder, villor och annat. Kraven är desamma.

Jan Andersson (c): Min fråga går till Ines Uusmann. Mycket av det som diskuterades om buller handlade om trafikbuller och skapande av en tyst sida. När det gäller tyst sida funderar jag över insidan av våra byggnader. Vi behöver inte spänna öronen mycket för att höra bakgrundsljudet i den här lokalen.

Hur är den negativa påverkan och förhållandet mellan det buller som kommer utifrån och det som genereras på insidan av våra byggnader.

Ines Uusmann: Vi har koncentrerat oss på trafikbuller. Men det lågfrekventa bullret är också ett problem. Nu ligger det inte precis i den här diskussionen, men vi har i andra sammanhang diskuterat detta i form av den goda inomhusmiljön. Det är de långsiktiga besvären som är svåra att komma åt.

Det handlar om nivåer på 55 och 65 decibel. Men det kan ändå vara skadligt på sikt. Vi har uppe den frågan och vi diskuterar den i samband med att vi har den goda inomhusmiljön i fokus. Det är inte minst viktigt när vi talar om energifrågor och ventilation.

Helena Hillar Rosenqvist (mp): Jag har också en fråga till Ines Uusmann. Jag ser en väldigt stark konflikt här mellan olika saker, som Ines Uusmann tog upp. Det gäller det som jag har satt inom ruta. Det är meningen: Det är inte tillåtet att bortse från risken för bullrets påverkan på människors hälsa. Sedan finns den lite mer tillåtande attityden: Det finns en möjlighet att göra avslag.

Ines Uusmann beskrev vilka resurser Stockholm har för att ha kunskap om dessa frågor. Det kan väl inte rimligtvis vara så att barnen i Stockholm är tåligare än barnen i övriga landet för utveckling av tinnitus och öronsus?

Vad har Ines Uusmann för förslag till oss lagstiftare i riksdagen? Ska vi följa försiktighetsprincipen och förbjuda buller över en viss nivå där barn ska vistas och bo? Barn väljer som sagt heller inte själva. Det är vi som måste besluta för dem.

Ines Uusmann: Svaret på frågan är att det är väldigt svårt att med dagens lite trubbiga riktvärden säga att man ska lagstifta om det. Det är möjligt om man kommer fram till en annan modell för riktvärden för natt, kväll och dag att man då skulle kunna gå vidare i den diskussionen.

Det är för trubbiga riktvärden för att ligga till grund för en lagstiftning. Det är min uppfattning i dag. Däremot är det naturligtvis inte så att stockholmsbarnen är tåligare än gällivarebarnen.

Marie Wahlgren (fp): Min fråga går till Ing-Marie Olsson. Du visade i din första genomgång ett antal exempel på barns ökade känslighet, problem med astma och annat. Ni lägger nu fram förslag på nya delmål när det gäller buller.

Med anledning av den genomgång som du gjorde – ser ni att vi också skulle behöva andra delmål på andra områden? Eller har vi valt ut rätt frågor att syssla med?

Ing-Marie Olsson: Ett nytt delmål för partiklar för frisk luft är föreslaget. Det är ett mål som vi anser vara viktigt. Vi jobbar inte med att arbeta fram egna delmålsförslag, utan vi arbetar via de målansvariga myndigheterna. Vi för alltså in våra synpunkter till Naturvårdsverket, som har ansvar för frisk luft, och kanaliserar våra synpunkter där. Där har det lagts fram ett nytt förslag till delmål.

Marietta de Pourbaix-Lundin (m): Ordförande! Jag skulle vilja ha en kommentar från Miljömålsrådets ordförande om den målkonflikt som finns mellan buller och utsläpp.

Nu börjar man bygga ganska mycket i storstäderna eftersom det finns en stor efterfrågan på bostäder. Då bygger man på områden där man inte har byggt tidigare eftersom man har tyckt att de har varit bullerstörda. Jag tänker då speciellt på spårbunden trafik. Det finns en konflikt där. Spårbunden trafik ger ju inga utsläpp, men det blir buller. Jag skulle vilja ha en kommentar till detta.

I Stockholm håller nu en hel del bostäder på att stoppas beroende på bullernivåerna. Men om de får byggas så får man tillgång till den spårbundna trafiken och slipper utsläpp. Jag vill visa på konflikten mellan byggnation, buller och utsläpp.

Bengt K Å Johansson: Jag har inget svar på det, framför allt inte något kort svar. Det finns förstås massor av den här typen av målkonflikter inrymda i de bedömningar som görs.

Hälsofrågorna väger naturligtvis tungt, och därför lades det ganska stor vikt vid att man noterade att partikelutsläppen har ökat i stadsmiljöer över huvud taget. Det har naturligtvis samband med dubbdäck och med trafiken. Kollektivtrafiken inrymmer ju andra värden än det som gäller buller, om det nu är spårvagnar eller vad det kan vara. Men den typen av konflikter finns det legio av, och då får man göra en bedömning av vad som är viktigast.

Karin Svensson Smith, (-): Mot bakgrund av de negativa effekter i form av buller och hälsoskadliga luftföroreningar från vägtrafiken som barnen blir utsatta för tycker jag att förslagen om mjukare beläggningar och andra däck är alldeles otillräckliga för att nå målen.

Jag har en fråga till Bengt K Å Johansson. I det kapitel i miljömålsredovisningen som fokuserar på barn undrar jag varför ni inte redovisar det enda som kan uppnå någon verklig effekt, det vill säga åtgärder som står under etappmål 1, under det 15:e målet. Det handlar alltså om god miljö och åtgärder som minskar bilanvändningen. Bilanvändningen är för övrigt den vanligaste dödsorsaken bland barn i Sverige.

Bengt K Å Johansson: Jag vet inte om jag ska hänvisa till mina kolleger. Lars Eriksson har varit mer inne i den diskussionen.

Jag kan bara säga att vi har den typen av strategier uppe. Vi ska mäta de mål som är uppsatta, men visst behövs det en fördjupad diskussion om de stora målkonflikterna. Vad gör man åt de grundläggande problem som orsakar mycket av miljöproblemen? Vi har fått en anmodan nu om att lägga större vikt vid och ägna mer intresse åt de frågorna. Det kommer vi också att göra. Något annat svar har jag inte.

Ordföranden: Nu blir det en kort kaffepaus. Välkomna åter om tio minuter.

(Paus)

Ordföranden: Vi fortsätter nu seminariet där vi går igenom den senaste miljörapporten om våra miljö kvalitetsmål. Vi har ju pratat buller på förmiddagen.

Nu är det dags att gå över på den andra avdelningen, som handlar om övergödningen och havet. Jag kan nämna för er som tittar där hemma att kl. 12 i dag kommer vi dessutom att ha en debatt i kammaren om havsmiljön. Detta känns alltså extra angeläget. Först ut i detta avsnitt är Lars-Erik Liljelund från Naturvårdsverket.

Lars-Erik Liljelund, Naturvårdsverket: Jag ska inleda detta mycket kort genom att visa två bilder. Den första är den bild som speglar den diskussion som förs i dag om havsmiljön. Den är tagen i juli i somras från en satellit och den visar när algbloomningen stod på topp.

Jag tycker att det är viktigt att säga att det även finns ett liv utanför alla eventuella miljömål, och framför allt delmål. Havsmiljön är hotad på många olika sätt, och man måste jobba brett och på alla fronter.

Det jag visar här är en bild som kommer med i en bok som vi presenterade i mitten på september. Det är en stor syntes av var kunskapen står i dag när det gäller den svenska havsmiljön. Detta visar hur pass komplext det är redan utifrån de geografiska förhållandena.

Förutom övergödningssproblematiken har vi en miljögiftsproblematik. Det råder en miljögiftssituation där gifterna faktiskt har slutat att minska. Det kan till och med finnas tecken på att vissa gifter ökar.

Vi har ett problem när det gäller det hållbara utnyttjandet av fiskebestånden i den marina miljön. Det gäller såväl i Östersjön – den bild jag visar här visar Östersjön och den speciella geografiska situation som finns där – som i Västerhavet, där detta är välkänt.

Vi har också ett fjärde område med framför allt potentiella hot om en ökad sjötrafik, med en flotta som ibland lämnar en del övrigt att önska.

Jag tror att det är viktigt att se att hoten mot den marina miljön kommer både när det gäller det som sker i den marina miljön och från omgivningarna till den marina miljön. Det gäller alltså mer än övergödningen. Därmed lämnar jag över ordet till Roger Sedin.

Ordföranden: Tack så mycket! Och välkommen, Roger!

Roger Sedin, Naturvårdsverket: Nu har vi miljö kvalitetsmålet om ingen övergödning. Övergödningen orsakas av att vi släpper ut stora mängder av näringsämnen fosfor och kväve. Eftersom vi vet att mängden algbloomingar och dess frekvens ökar vid övergödning är självfallet bilden efter sommarens kraftiga algblooming att det är långt kvar till målet.

Det känns snarast som om det har blivit lite sämre. Frågan är om det görs någonting åt det här. Och hur går det? Mitt svar är att det faktiskt görs en hel del. Miljö kvalitetsmålet om ingen övergödning består av fyra delmål som går ut på att vi ska minska belastningen av näringsämnen i vårt land. Detta ska vara uppnått år 2010 som ett steg på vägen mot miljö kvalitetsmålet. Det ska i sig vara uppnått år 2020. Det innebär egentligen att vi har ett tillstånd som är fritt från övergödning.

Jag tänker berätta lite om hur det går med övergödningens målet. Belastningen minskar såväl i Sverige som i övriga Europa. Vi närmar oss samtliga delmål. Vi har tydliga minskningar av utsläppen till luft när det gäller kväveoxid och ammoniak. Men även utsläppen till vatten av fosfor och kväve minskar betydligt. Det går i alla fall åt rätt håll här, alltså.

Jag ska också gå in lite mer specifikt på delmålen. Delmål 1 har föreslagits utgå, så det tar jag inte upp här. Delmål 2 berör utsläpp av fosfor till vatten och innebär att vi ska minska utsläppen kontinuerligt från och med 1995 års nivå. Här beräknas utsläppen ha minskat med 11 % från 1995 till 2000. Utsläppen har minskat från jordbruket – egentligen mest på grund av att vi har fått färre boskapsdjur, så det är väl ingen riktig åtgärd. Även reningsverk och industri har minskat sina utsläpp.

Det är dock svårt att följa upp detta delmål. Vad är en kontinuerlig minskning? Hur definierar man det? Dessutom har vi bara data från jordbruket från 1995 och 1999 att jämföra med. Den beräkningsmodell som vi har är dessutom inget vidare. Vi har stora kunskapsluckor när det gäller jordbruksåtgärdernas effekt. Vi vet inte riktigt vad vi får för effekt när vi vidtar en åtgärd mot jordbruksläckage av fosfor.

Slutsatsen blir därför att bedömningen av måluppfyllelsen helt enkelt är osäker. På regeringens uppdrag har vi preciserat målet, eller i alla fall lämnat ett förslag. Om det går igenom i miljöpropositionen nu, kommer det nya delmålet att innebära att vi ska minska detta med 20 % till år 2010. Åtgärder ingår också i förslaget.

Delmål 3 gäller utsläpp av kväve till havsområden söder om Ålands hav. Det handlar om en 30-procentig minskning till år 2010. Även här har det minskat med 11 % mellan 1995 och 2000. Det är en betydande minskning, och det har minskat därefter också. Det är framför allt punktkällorna och utbyggnaden av kväverening i de kommunala reningsverken som har slagit igenom här.

Men alldeles färskta uppgifter visar också att läckaget från jordbruket minskar. Det är någonting som vi inte riktigt trodde förut. Det gäller särskilt perioden 1999–2003, då de nya åtgärderna via miljömålen slog igenom. Det är åtgärder som fånggrödor, som man planterar in för att minska kväveläckaget. Det är också ökad vårbearbetning och rådgivning om gödsling till jordbrukarna så att de gödslar optimalt. Men det handlar även om att åkermarken har minskat i Sverige. Det är ju inte direkt någon åtgärd, och knappast särskilt önskvärt alls. Men det är ändå så att om vi har mindre åkermark så får vi mindre läckage.

Nya modellberäkningar visar också att vi hade större utsläpp 1995 än vad vi trodde tidigare. Den gamla siffran för 1995 på 55 000 ton kväve har nu ändrats till 67 000 ton. Det innebär att vi måste minska mer på kvävet till år 2010 – med ungefär 4 500 ton. De här 4 500 tonen som vi ytterligare måste minska med har vi inga åtgärder planerade för i dagsläget. Där finns alltså en lucka.

Vi har även ett mål för ammoniak. Där ska vi minska med 15 % till år 2010. Där går det riktigt bra. Utsläppen har minskat med 13 % till och med 2003. Det är framför allt inom jordbruket som minskningen har skett, och det är den stora källan. Det beror delvis på en halvering av antalet boskapsdjur – vilket kanske inte är meningen – och delvis på en förbättrad gödselhantering bland jordbrukarna. Jordbruket är alltså den största källan, och det har minskat med 18 %.

Den enda smolket i glädjebägaren här är väl att utsläppen har ökat med 10 % från övriga sektorer som personbilar och industri. Det gäller främst massa- och pappersindustrin. Men de utsläppen utgör dock bara mindre än 10 % av de totala utsläppen. Det är alltså inte så oroande ändå, men vi måste hålla koll på det.

Om man räknar in de åtgärder som är planerade och beslutade, ser det rätt ljust ut för det här målet. Det ser ut som om vi kan nå det utan ytterligare åtgärder. Men minskningen av antalet djur innebär egentligen bara att vi föder upp grisarna i Danmark i stället, så utsläppen där kommer till stor del att falla ned i Sverige ändå. Delvis har vi alltså bara flyttat problemet utanför våra gränser, och vi får kanske tillbaka det ändå. Det är viktigt att komma ihåg.

Sedan har vi målet om kväveoxider till luft. Detta kommer framför allt från förbränning och transporter. Det har minskat med 35 % sedan 1990. Det är också en rejäl minskning. Kväveavgifterna, katalysatorerna på bilar med mera är viktiga åtgärder som har gett effekt här. Det handlar också mycket om internationella åtgärder.

Sedan 1990 har utsläppen från personbilar minskat med 60 % trots att vi har fått fler bilar och ökad trafik. Å andra sidan har de ökat med 9 % från de tunga lastbilarna, som inte har några katalysatorer. Där har vi en oroande utveckling. Tunga lastbilar står i dag för 60 % av vägtrafikens utsläpp.

Utifrån den prognos som vi har gjort når vi inte riktigt delmålet till år 2010 med de åtgärder som vi har planerat. Vi når bara till 160 000 av 148 000 ton. Här behövs ytterligare åtgärder, och det har vi också föreslagit. Men det finns inget beslutat om dem än.

Delmålet bör kunna nås om man vidtar ytterligare åtgärder. Men en oroande utveckling finns för vägtrafiken eftersom den ökar.

Nu går vi in på miljökvalitetsmålet. Där är det snarare så att det är långt kvar. Det beror delvis på den definition som vi har av miljökvalitetsmålet; vi ska egentligen inte ha några effekter av övergödning i vare sig mark eller vatten.

En viktig faktor här är att även om vi minskar våra utsläpp väldigt kraftigt – vilket vi ju också har gjort nu – så visar miljöövervakningen i dag inga tydliga förbättringar ute i miljön. Det gäller den riktiga miljön, till exempel vårt hav. Lokala förbättringar kan vi se, men inga storskaliga.

En anledning till detta är att vi påverkas till stor del från andra länder. Vi kan helt enkelt inte nå miljökvalitetsmålet själva. Kraftiga åtgärder måste genomföras i hela Europa, främst genom EU. Vi ser EU som det primära verktyget för att nå målet. Det gäller till exempel olika EU-direktiv som EU:s ramdirektiv för vatten. Det ser vi som det kanske viktigaste verktyget för att nå målet.

Vad gäller övergödningen av sjöar och vattendrag kan vi dock nå målet med nationella åtgärder eftersom vi kan kontrollera fosforutsläppen internt i landet. Vi har ju inte heller något luftnedfall av fosfor. Det här kan vi i alla fall fixa!

Dessutom har vi, som jag sade tidigare, en hög ambitionsnivå i målet. Dit är det mycket långt. Vi har fördröjningseffekter av åtgärder som vi vidtar. Vi har återhämtningstiden i miljön, som ställer till det för oss. Till exempel kan gamla fosforsynder läcka ur sediment under mycket lång tid. Detsamma gäller för kväveupplagring i skogsmarker. Det kan också ta lång tid innan det återhämtar sig. Detta blir alltså svårt att nå.

Slutsatsen blir att även om vi stänger alla kranar i dag så kommer vi inte att kunna nå det tillstånd som anges i miljökvalitetsmålet till år 2020. Man kan givetvis fundera på det. Ska vi formulera om målet? Det är någonting som vi kommer att överväga i nästa fördjupade utvärdering.

Om vi går tillbaka till delmålet kan vi fråga oss: Räcker våra åtgärder? På luftsidan ser det ganska bra ut även om det behövs lite mer när det gäller kväveoxid. Men på vattensidan behöver vi som sagt mer. Det gäller delvis kväveberäkningen som har gjorts om och som gör att vi behöver ytterligare 4 500 ton. Där finns det alltså inga åtgärder. Motsvarande gäller för jordbruket eftersom det finns ett förslag om precisering av delmålet. Där har vi även föreslagit åtgärder för till exempel enskilda avlopp och jordbruk. Men dessa är inte beslutade än. Det är bara förslag.

Summan blir helt enkelt att det krävs ytterligare åtgärder för både fosfor och kväve.

Samtidigt utvärderar vi självfallet kontinuerligt om vi vidtar rätt åtgärder, på rätt plats och så vidare. Blåstången kan bli så fin i Östersjön som jag visar på den här bilden – vilket den ofta inte alls är. Det har vi tittat lite mer på, och jag tänkte låta min kollega Per Jonsson berätta lite mer om det nu.

Per Jonsson, Naturvårdsverket: Jag ska berätta lite grann om en studie som har gjorts som en följd av den fördjupade utvärdering som Naturvårdsverket har utfört. Ett av de förslag som fanns i den var att man skulle göra en genomgång av vilka av näringsämnena fosfor och kväve som är väsentliga att åtgärda.

Jag ska först ge en mycket kort bakgrund till varför vi tyckte det. Roger har redan lite grann visat att vi inte har haft några påtagliga förbättringar i Östersjön. Det här är någonting som visar detta. Det här är totalmängderna av kväve i hela egentliga Östersjöns vatten. Det visar ungefärligen samma nivå från 90-talets mitt och fram till början av 2000-talet. Det är möjligtvis en liten minskning.

När det gäller totalmängden fosfor har vi en likartad bild, men här ser vi faktiskt att vi har en ökning av nivåerna och mängderna fosfor i öppna Östersjön.

När man lade upp den strategi för åtgärder som man har i dag hade man ett underlag som visade på en kvävebudget för Östersjön som låg på i runda tal en miljon ton från föroreningstillförsel. Dinitrifikation är havets förmåga till självrening, att omvandla växttillgängligt kväve till fri kvävgas som går upp till atmosfären. Sedan hade man kvävefixering som är det omvända, alltså att cyanobakterier kan omvandla kvävgas från atmosfären till växttillgängligt kväve.

Så där såg bilden ut på 80-talet. När vi nu tittar lite närmare på de data som gäller för mitten av 90-talet – det är så recenta data som vi har kunnat använda oss av nu – vet vi att vi har minskat tillförseln av kväve ganska ordentligt. Vi ligger på 580 000 ton. Vi har en dinitrifikation som kanske är avsevärt högre än vad de tidigare uppskattningarna innebar. Framför allt har man räknat upp den kvävefixering som de här cyanobakterierna står för till minst 200 000 ton. Det finns uppskattningar som ligger

på 400 000 ton. Det finns till och med de som säger att det kan vara uppåt en miljon ton. Alltså har bilden förändrats ganska dramatiskt när det gäller kvävebudgeten i Östersjön.

Vi tycker då att det är viktigt att man gör en utvärdering av vad det här betyder för Östersjön och för de åtgärder som vi kan vidta för att reda ut problemen. Vi hade också vetskap om att vi haft problem att nå konsensus bland forskare här i Sverige om vad man ska göra och framför allt när det gäller kvävebilden.

Vi tyckte i det här läget att vi borde kalla in en extern internationell expertgrupp som skulle hjälpa oss med detta. Vi har bjudit in en mycket kompetent grupp som dessutom alla är våra förstahandsval. De har med liv och lust ställt upp i det här arbetet och kommer med sina rekommendationer.

De här rekommendationerna har kommit ut som preliminära rekommendationer som har lagts på Naturvårdsverkets hemsida. Den här gruppen arbetar fortfarande med nya data. De här åtgärderna på kvävesidan har vi vidtagit ganska sent. Det finns inte så långa tidsserier för att se om det här har givit effekter eller inte, men de tittar på det för tillfället. Deras rekommendationer kommer kanske framför allt att ändras en del när det gäller kustområdena.

Det är framför allt tre områden som de har jobbat med. Det är egentliga Östersjön, kustområdena efter Östersjön och Västerhavet som man har tittat på.

Fru ordförande! Nu ska jag redovisa lite kort att det här är vad de tycker att man ska göra. Cyanobakterieblomningarna i Östersjön, som vi har upplevt som dramatiska och obehagliga de senaste åren, kan man minska med minskad fosfortillförsel. Det beror ju på att det finns för mycket fosfor och för lite kväve, och då får de här bakterierna som kan plocka ned från atmosfären ett försteg.

De konstaterar också att det kan ta lång tid innan den här fosfortillförseln resulterar i påtagligt förbättrade förhållanden ute i Östersjön, mycket beroende på att vi har stora lager av fosfor som ligger i sedimenten där det är upplagrat genom en lång tids belastning av fosfor i Östersjön. Hur detta går upp och ned ur sedimenten styrs av om det är syrefritt eller om det är syrerikt. Det kan ta kanske ett, två eller tre decennier innan vi märker en påtaglig förbättring av detta.

De konstaterar också att fosforbelastningen i dag är ungefär tre gånger den naturliga belastningen. Men de har en glad nyhet här också. De ser att det finns en hel del som kommer från punktkällor, och de är ganska enkla att åtgärda. De har förslag på hur det ska göras.

De konstaterar också att man har sett en väldigt liten förändring av fosforbelastningen de senaste 30 åren, och de begriper inte riktigt varför inte vi här runt Östersjön har lyckats lösa det här problemet.

Jag ska säga också att de som har utvärderat detta är alla transatlanter och har jobbat på ett lite annat sätt där borta än vad vi har gjort här.

Men angrip punktkällorna! En möjlighet som de också tyckte var märkligt att vi inte har använt är att vi inte har tagit bort fosfor ur tvättmedlen. Det kan faktiskt vara en viktig åtgärd, framför allt i kustområdena där man har lite sämre anläggningar på de enskilda avloppen.

De säger också att man ska minska kvävedepositionen från atmosfären. Det kan ge förbättringar framför allt på mark- och sötvattenekosystemen i Östersjöns tillrinningsområde. Vi har ju problem med försurning, skogsgödsling och sådana saker som detta kan ge förbättringar för. Men det kan vara riskabelt om det blir för stor minskning av kvävedepositionen till egentliga Östersjön eftersom vi har mycket fosfor där. Om vi trycker ned kvävetillförseln ytterligare kan vi få större algblomningar än vad vi haft de senaste åren.

Som en första rekommendation säger de också att man ska minska fosfortillförseln till de gödningskänsliga områdena längs den svenska ostkusten. De konstaterar att de fosforreduktioner som man gjorde från 1970 och framåt i Stockholmsregionen och storskaligt i hela Sverige egentligen ledde till väldigt snabba och fina förbättringar i Stockholms skärgård. Fosfor blev tillväxtbegränsande.

De tycker att om vi eliminerar fosfor i tvättmedel och inför en bättre rening i små anläggningar i kustområdena kan vi göra en hel del för att förbättra situationen i våra kustområden. Men vill man sedan gå vidare och få en ytterligare minskning måste man ta diffusa punktkällor, och då blir det svårare att minska det framför allt från jordbruket.

Sedan säger de också, och det är en sak som avviker lite grann ifrån den preliminära rapporten, att man mycket väl kan se fördelar i vissa områden av minskad kvävetillförsel. De konstaterar också att det är viktigt att man inte drar ned kvävetillförseln för mycket. Om man har mycket fosfor kan man få en ökad algblomning inne i de här områdena på samma sätt som ute i öppna Östersjön.

När det gäller västkusten menar de att den strategi som finns där i stort sett är riktig. Man kan begränsa algutväxten genom att minska tillförseln av kväve till Västerhavet. Det kräver då minskad tillförsel från punktkällor, diffusa källor och atmosfärisk deposition.

Om man gör en övergripande sammanfattning ser den ut så här. Man ska minska fosfortillförseln till öppna egentliga Östersjön. Man ska minska depositionen av kväve från atmosfären, vilket ger påtagliga förbättringar också i Västerhavet. Man ska minska näringstillförseln till gödningskänsliga områden längs den svenska ostkusten på rätt sätt, och här är det viktigt att man inte drar ned för mycket på kvävesidan. Man ska minska kvävetillförseln till kustvattnen längs den svenska västkusten.

Ordföranden: Nu tänkte vi låta Lars-Erik avsluta den här delen som gäller den svenska miljön i ett europeiskt perspektiv. Sedan ska vi ha en frågestund. Jag kan informera om att vi kl. 12.00 har en kammardebatt där de flesta av oss ska vara med. Jag är första talare där. Därför tänkte vi

försöka bryta kvart i. Vi kommer också att växla ordförandeskap här. Men det finns tid för frågor också. Nu känns det inte lika frustrerande längre. Vi kommer nog att klara resten av året också.

Lars-Erik Liljelund: Jag ska rätt snabbt försöka visa vilka kopplingar det finns mellan de 15 svenska miljömålen och EU och det som sker inom gemenskapen.

Till att börja med finns det 290 rättsakter på miljöområdet. Det betyder egentligen att väldigt mycket av verktygen i den svenska miljöpolitiken är gemenskapsdirektiv. Men många är minimidirektiv, och vi har valt att lägga oss på en högre nivå på olika områden i Sverige.

Inledningsvis kan man fundera över hur utvecklingen inom miljöarbetet ser ut inom EU just. Inte minst genom medier och annat kommer det signaler om att det är väldigt problematiskt, och jag ska väl erkänna att det är förhållandevis problematiskt just nu. Det kan man å ena sidan tycka är beklagligt, men jag tycker också att man å andra sidan ska se det som en utmaning. Ifrågasätts inslag och åtgärdsarbeten måste naturligtvis de som driver detta också se över vilka argument som man har och vad det är som behöver göras för att få genomslag för detta.

Skälet är naturligtvis att EU för närvarande är väldigt fokuserat på de andra två benen i den hållbara utvecklingen, och inte minst då det ekonomiska. Man ser då miljön lite grann som ett hinder, inte minst i Sydeuropa. Inom den europeiska miljöagenturen har vi ett nätverk mellan miljömyndigheterna i Europa. Vi presenterade i går ett dokument som jag tror att vi har på vår hemsida i dag och som heter Pragdokumentet. Där konstaterar man att man inte kan hitta några samband när det gäller en offensiv politik för en bra livsmiljö och en ekonomisk utveckling som skulle gå åt andra hållet.

Jag tänkte snabbt kommentera de 15 målen och deras kopplingar till EU:s miljöpolitik.

När det gäller Begränsad miljöpåverkan känner ni naturligtvis framför allt till handeln med utsläppsrätter som är en verksamhet som vi bedriver inom gemenskapen. Det är det verktyg som finns i dag på koldioxidområdet. Dessutom har kommissionen i höst kommit med en kommunikation som handlar om att man också vill lägga transportsystemet i handeln med utsläppsrätter, och det gäller lufttransporter.

Sedan har vi Frisk luft, och där finns det direktiv i dag. De är under omarbetning. Det gäller framför allt partikelområdet. Sverige har implementerat dem. Vi använder de direktiven bland annat för de miljö kvalitetsnormer som vi har för tätorterna och de åtgärdsprogram som ska upprättas. Det som har hänt nyligen här är att man har tagit fram en ny strategi som är kopplad till sjätte miljöhandelsprogrammet för luften. Där föreslår man ett taktidirektiv som ska genomföras i EU-länderna.

Luftfrågorna har ju varit en svensk paradgren, och Sverige har varit mycket involverat i det här arbetet, inte minst genom två tre mycket stora forskningsprogram som vi har haft i Sverige. Det har också gällt att ta

fram konsekvensbedömningar där. Vår bedömning är att det av de tre alternativ som kommissionen tog inte är tillräckligt för att framför allt lösa de försurningsproblem som vi har i Sverige. Den här strategin är väldigt hårt kopplad till den så kallade försurningsstrategin som Sverige började jobba med så fort vi blev medlemmar. Cafe, clean air for Europe, är den strategin.

Målet Bara naturlig försurning är också kopplat till vad som händer och vilka möjligheter man får här. Miljösidan har ju ibland, med all rätt, anklagats för att man inte har tagit fram ordentliga konsekvensbedömningar. Här har man för första gången gjort en kostnadsberäkning på EU-nivå vad olika ambitioner skulle kosta och föra med sig. Och det var kanske det som var problemet, att man inte antog den lite högre ambitionen utan valde den lägre av kostnadsskäl.

Giftfri miljö är starkt kopplat till Reach, den kemikaliestrategi som parlamentet hade omröstning om i dag kl. 10. Det svenska miljö kvalitetsmålet, och framför allt delmålen, är väldigt nära kopplade till vad Reach i slutändan kommer att innehålla. Om det nu blir ett Reach som är mer av kompromisskaraktär får väl vi inom miljöarbetet, och i första hand Kemikalieinspektionen, se över och uttolka vad Reach kommer att ge för möjligheter eller begränsningar när det gäller att nå de uppsatta svenska delmålen.

När det gäller Skyddande ozonskikt finns det en förordning. Det arbetet inom EU är väldigt nära kopplat till arbetet inom Montrealprotokollet. Utvecklingen inom EU på det här området går helt klart i rätt riktning, men det finns en tendens som vi kan se inom gemenskapen till ett ökat antal ansökningar om betydande undantag för en del av de ozonnedbrytande ämnena. Det dyker också upp en del kemikalier som har effekter på ozonskiktet.

När det gäller Säker strålmiljö finns det också ett direktiv som styr det hela. Här jobbar man också åt rätt håll, men man måste också jobba starkt med miljöövervakning på det radiologiska området. En hel del av de ämnen som orsakar strålning är, som till exempel försurande ämnen och övergödande ämnen, gränsöverskridande transporter via både luft och vatten.

Ingen övergödning har ni ju nu hört en ordentlig genomgång av. Här finns det ett antal direktiv. Avloppsvattendirektivet, man kan på sitt sätt säga badvattendirektivet, har en koppling till detta också. Det har ju alldeles nyligen reviderats. Men det stora initiativet här ligger i den marina strategin som kommissionen presenterade för en månad sedan ungefär. Det har varit en del besvikna kommentarer till den strategin som också är kopplad till det sjätte miljöhandelsprogrammet.

Vi på Naturvårdsverket tycker nog kanske ändå att den här strategin har en potential om den hanteras på rätt sätt. Det finns en del arbete som man faktiskt kan utnyttja framöver. Det här är ju kommissionens förslag. Vi hoppas på att det kommer att bli rådsslutsatser när det gäller de här strategierna. Strategierna såväl på den marina sidan som på luftsidan innehåller ju förslag om hur man ska gå vidare i att utforma regelverk. Vi tror också

att man måste utforma de här regelverken väldigt olika beroende på vilket område inom EU:s marina miljö man pratar om. Åtgärdsarbetet ser helt annorlunda ut i Medelhavet än vad det gör i Östersjön. Det ser faktiskt annorlunda ut i Östersjön mot vad det gör i Västerhavet och Kattegatt.

När det gäller Levande sjöar och vattendrag har vi implementerat ramdirektivet för vatten, och är på gång med vårt arbete. Det kommer att vara en komplettering till det åtgärdsarbete vi har bedrivit i Sverige. Natura 2000 har också en koppling när det gäller naturvårdsaspekterna på Levande sjöar och vattendrag.

Sedan har vi Grundvatten av god kvalitet. Där finns det naturligtvis ett grundvattendirektiv bland de 290 som också är styrande för vilken grundvattenkvalitet man ska sträva efter och också vilken kvalitet grundvattnet ska ha som livsmedel.

En komplettering när vi talar om Hav i balans samt levande kust och skärgård är den maritima strategin som den här kommissionen lade fram ett förslag om och som man kommer att jobba med. Där ser vi framför oss att den marina strategin blir miljöaspekten i den maritima strategin.

Sedan beror naturligtvis väldigt mycket på vad som händer inom den gemensamma fiskepolitiken. Vi kan konstatera att i väldigt många länder som har marina miljöer förs debatten om hur fiskepolitiken, CFP, ska utformas under nästa period. Här är det en gemensam politik, så vi har små möjligheter att göra någonting helt själva.

Myllrande våtmarker handlar framför allt om Natura 2000, men även om miljöstödet för jordbruket vad gäller anläggning av våtmarker.

Levande skogar är väl ett område där vi bara kan koppla till arbetet inom Natura 2000, och en stor del av de områden som ingår i det svenska nätverket finns ju i skogsmiljöer.

Ett rikt odlingslandskap är starkt kopplat till den gemensamma jordbrukspolitiken. Det är också en betydande del av de pengar som används som kan användas för att nå miljömålet Ett rikt odlingslandskap. Här har vi naturligtvis också LBU-stöden som också är gemensamma för EU. Där finns det också en nationell flexibilitet för att utnyttja det här på ett optimalt sätt för att nå målen.

Storslagen fjällmiljö handlar om Natura 2000.

Till sist har vi God bebyggd miljö. Där har ni hört redan i dag att det finns flera saker som rör bullersidan. Det finns också andra direktiv som kan vara styrande, men man kan säga att här finns det utrymme framöver att EU kanske engagerar sig mer i en del andra aspekter som kan ha koppling till detta.

Åsa Domeij (mp): Jag har en fråga till Per Jonsson från Naturvårdsverket om den här ökade tonvikten på att minska fosforutsläppen. Jag uppfattade att du i din föredragning tog en hel del åtgärdsförslag från den internationella utvärderingen. Vilka olika typer av åtgärder kommer Naturvårdsverket att driva framöver? Jag tänker till exempel på förslaget om fosfor i

tvättmedel. Jag vet av egen erfarenhet att det är svårt att driva det som en informationsgrej mot dem som har enskilda avlopp. Dessutom är ju de flesta miljömärkta tvättmedel också fosfortvättmedel.

När det gäller att åtgärda enskilda avlopp handlar det om Naturvårdsverkets rekommendationer och vilka lösningar som är okej. Det finns ett praktiskt problem med tillsynen. Miljöbalken fungerar utmärkt för ändamålet för de lokala miljökontoren, men man har ett likviditetsproblem. Det är ett föreberedande arbete som måste finansieras. Det kan finansieras senare genom godkännandeavgifter, men det är ett startproblem för miljökontoren.

Jag vill gärna ha lite kommentarer om vad Naturvårdsverket kommer att föreslå, om det finns något klart än.

Lars-Erik Liljelund: För några veckor sedan lämnade vi ett regeringsuppdrag om allmänna råd för enskilda avlopp som vi har jobbat med drygt ett år. Det finns ett problem där, och det var kanske det du menade. Att komma med föreläggande på enskilda avlopp kan man göra i dag om avloppet till exempel påverkar grannens dricksvattentäkt, men att komma med förelägganden om fosfor från avloppet påverkar havet kan vara ganska svårt. Det kan kräva ordentliga regeländringar. Det har vi bedömt och analyserat där.

Jag tror att den här utvärderingen ger ökad kraft till att faktiskt även jobba mer med fosfor än vad som görs, men det kommer säkert att behövas regeländringar.

När det gäller tvättmedel är alternativet till fosfor inte heller alltid så bra. Vi skulle vilja ha det ungefär som när det gäller tobak, så att det stod på tvättmedelpaketet: Detta tvättmedel är ej lämpligt om du har enskilt avlopp. Vi tänker ta en annan test med industrin och se om den kan tänka sig att ställa upp på det.

Alf Eriksson (s): Jag har en fråga till Roger Sedin. Den handlar om fortsättningen på detta med kväve och fosfor. Vi har nu förstått att det är problematiskt med fosfor på östsidan och kväve på västsidan. Min fråga är då: Läger man olika vikt också vid de här bekymren när man gör den här regionala nedbrytningen av miljö kvalitetsmålen? Tar man hänsyn till vad som är viktigast på den ena och den andra kanten?

Roger Sedin: Det ingår ju i det regionala miljömålsarbetet där man bryter ned det nationella målet. Det är länsstyrelserna som gör det, och även kommunerna ska göra det. Då ska man göra dessa överväganden. Det är viktigt att vi, utifrån den här utvärderingen, ger rätt rekommendationer så att de kan göra det på rätt sätt.

Vi har precis fått den här utvärderingen och har inte riktigt tagit ställning till den. Den kommer att vara ett av de underlag som vi har från våra forskare. Det ska vi diskutera *in house*, så att säga. Men det måste givetvis göras.

En annan viktig sak är att summan av de regionala arbetena når upp till det nationella målet, och det är en uppföljning som vi måste göra, bland annat i den fördjupade utvärderingen. Vi har börjat titta lite på det. Vi tittar lite på hur det regionala arbetet går.

Lars Lindblad (m): Jag tycker att Roger Sedin gjorde en väldigt bra sammanfattning av läget och det som man kan kalla paradoxen om att mycket blir bättre på bidragssidan samtidigt som situationen fortfarande är väldigt problematisk. Vi kommer också in på diskussionen om det nationella och det internationella arbetet och behoven av samordning där. När det gäller övergödningsfrågorna känner jag många gånger att man driver den nationella politiken och internationella politiken i två parallella spår.

Jag skulle vilja efterfråga lite mer integration mellan de här två olika områdena. Jag skulle egentligen vilja fråga Naturvårdsverket om ni har någon idé om hur vi skulle kunna samordna det här arbetet på ett bättre sätt. Jag tror att det är nödvändigt för att vi ska kunna få fram lösningar.

Lars-Erik Liljelund: Det är riktigt att det är ett internationellt arbete, inte minst när vi talar om haven, som hänger ihop. Det arbete som Sverige tog initiativ till, som ledde fram till en aktionsplan inom Helcom, var den så kallade *hot-spot*-listan som presenterades i början av 90-talet. Där kan man konstatera att alla så kallade *hot spots* för föroreningar är åtgärdade nu. S:t Petersburg var nog det sista som det tog tid att få till stånd.

Vi ser positivt på möjligheterna just när det gäller Östersjön i dag. Det är inte riktigt, men nästan, ett inlandshav i EU. Man har tassat mycket försiktigt där, för Ryssland är inte så där jätteattraherat av EU-initiativ på det här området. Vi kan säga att från att ha haft ett spår som i och för sig ändå har hängt ihop, det nationella respektive det internationella, har det internationella blivit två spår. Det har blivit ett EU-spår och ett Helcom-spår, och vi måste hålla båda två i gång med samma kraft, annars tappar vi Ryssland.

Sven Gunnar Persson (kd): När det gäller havet är det lätt att fokusera på det som finns i det och det som kommer ut direkt i det. Vi har ju ett nytt moment i den här typen av vattenfrågor sedan en tid, och det är EU:s vattendirektiv med tillrinningsområdena och vattenmyndigheterna. Jag skulle vilja höra lite grann från Naturvårdsverket, från Lars-Erik Liljelund eller Roger Sedin, om vilken betydelse som vattenmyndigheterna och arbetet i de här avrinnings- eller tillrinningsområdena kan ha för att få en dynamisk utvecklingsprocess.

Lars-Erik Liljelund: Vi är övertygade om att arbetet med den vattenförvaltning som ska bedrivas har förutsättningar att bli väldigt viktigt. Målområdet för ramdirektivet för vatten är ju en sjömil från kusten där man ska uppnå god ekologisk status. Det är lite svårt att veta än så länge om det blir så. Det är ganska stora distrikt, och det pågår många diskussioner om det kommunala engagemanget i det här arbetet, vilket jag tror är en grundförutsättning för att det ska bli framgångsrikt. Men det är självklart att kan

man nå de mål man sätter upp inom ramen för ramdirektivet när det gäller vattenförvaltningen på land har man naturligtvis åtgärdat väldigt mycket av det som sedan kan orsaka problem ute i det fria havet.

Kjell-Erik Karlsson (v): Jag riktar frågan till Lars-Erik Liljelund. Jag har en fråga om Hav i balans, och särskilt havsresursen fisk. Det gäller uttaget balanserat mot återväxten. Fisket är en EU-gemenskapsangelägenhet. Vi i Sverige äger inte frågan helt och fullt själva. Hur är samarbetet mellan Jordbruksdepartementet och Fiskeriverket kontra Miljödepartementet och Naturvårdsverket i frågan om strategi i EU-förhandlingarna om nivån på uttaget av fiskeresursen? Påverkar dumpningen av fisk övergödningen i havet?

Lars-Erik Liljelund: Samverkan mellan departementen tänker jag inte kommentera, men jag kan konstatera att samverkan på myndighetsnivå är väldigt bra. Inte minst inom ramen för den aktionsplan för den marina miljön som regeringen har ålagt oss att presentera i april kommer vi förhoppningsvis att kunna presentera ett antal väldigt offensiva förslag på fiskeområdet som Fiskeriverket och Naturvårdsverket står samlade kring.

Sverker Thorén (fp): Varför diskuteras inte EU:s vattendirektiv mer? Vad finns det för uppdrag och direktiv som ligger ute? Just nu verkar det som om de flesta diskuterar formaliteterna, inte hur unikt det här verktyget är för att få en bra havsmiljö. Jag funderar lite på det. Det finns en rädsla i vattendistriktet att man inte ska involveras i det här arbetet.

Lars-Erik Liljelund: Vi har regelbundna möten med vattenvårdsdirektörerna, som de heter. De vill naturligtvis ha så mycket stöd som möjligt. För närvarande är vi i fullt sving med att se till att regelverket som de kan använda sig av blir klart i de olika paket som kommer. De kommer definitivt att spela en viktig roll även när vi talar om den marina miljön, helt klart. Vi hade ett möte så sent som för två veckor sedan. Det är två myndigheter på nationell nivå som håller i ramdirektivet Vatten. Det är vi och SGU. Myndighetsledningarna, jag och Lars-Olof Ljung, träffade de fem och hade en väldigt bra diskussion. Så vi har en löpande dialog. Vi har också en grupp som träffas oftare.

Christin Hagberg (s): Jag tror jag riktar min fråga till Lars-Erik Liljelund. De klimatförändringar som sker nu kommer naturligtvis också att leda till att vattentemperaturen kommer att höjas. Då undrar jag om man har någon forskning eller tittar på vad som händer med till exempel Östersjön vid en temperaturhöjning på låt oss säga en halv grad eller en grad med tanke på den belastning som finns i dag.

Lars-Erik Liljelund: Vi har påbörjat effektforskning i Sverige. Man måste titta på effekterna mot de regionala klimatscenarier som kommer fram. Sweclimprogrammet som nu har institutionaliserats vid SMHI och ett Mistrafinansierat program har tagit fram den här typen av prognoser om hur det kommer att se ut. Det krävs nog ingen större fantasi för att tro att vi

kommer att få in en del arter som gynnas av varmare vatten när vi talar om Östersjön. Samtidigt är det komplext. Det är ett brackvattenhav, och det är saltgränser som styr förekomsten. Jag frågade just Per. Vi känner inte direkt till någon pågående forskning just nu, men vi håller på att linjera upp forskning kring effekter av klimatförändringar.

Per Jonsson: Jag kanske skulle kommentera lite grann. I Östersjön har vi under 80- och 90-talen och fram till i dag haft extrema klimatförhållanden när det gäller till exempel hur mycket det blåser. Vi har haft två extremt lugna årtionden sedan slutet på 70-talet och början på 80-talet. Vi hade egentligen bara ett stort inbrott 1993 som förändrade situationen dramatiskt i Östersjön. Östersjön är ett hav som styrs väldigt mycket av ”naturliga” förändringar, ofta styrda av klimatet. Min bedömning i största allmänhet är att det är väldigt svårt att se vad som är en klimatförändringsorsak när det gäller en liten subtil ändring i temperaturen i ett sådant här system som styrs så mycket av inflöden från Västerhavet och så vidare. Det kan vara en liten indikation.

Anita Brodén (fp): Jag har en allmän fråga riktad till samtliga föreläsare här under förmiddagen. I allt miljöarbete lyfter vi upp den kommande generationen. Trots detta har vi fått ta del av i dag att det fortfarande finns områden där situationen ser allvarlig ut för barns hälsa och blir värre. Då är det intressant att höra vilka intryck ni har av i hur hög grad det finns ett barnperspektiv med vid olika beslut på olika nivåer. Vad känner ni och upplever ni?

Lars-Erik Liljelund: Det är en väldigt viktig fråga. Vi kan säga att i och med att vi har ett generationsperspektiv på allt vad vi gör så får vi också det här perspektivet med. Hur kommer miljön att se ut om 20–30 år inom olika områden? Man är naturligtvis orolig för sina barnbarn. Vilket klimat kommer det att vara när de har uppnått min ålder? Det ligger med där. Men vi för inte specifikt en dialog med barn i vårt myndighetsarbete. Det gör vi inte. Vi har det som policy, vi har skolaktiviteter och sådana saker. Men vi har ingen barnpanel egentligen i det här. Om jag ska vara riktigt ärlig i mitt svar så är det så. Men vi hoppas att ett arbete som syftar till att skapa en god livsmiljö för kommande generationer – även om kanske inte barn i dag kan uttrycka det så – kommer dem till godo.

Jag vill nämna en liten sak som är kopplad till miljömålen. Runt år 2000 var jag med dåvarande miljöministern som träffade ungdomar på Miljödepartementet och presenterade miljömålen. Man ska ju nå de målen inom en generation. Frisk luft skulle uppnås. De tyckte att det var helt oacceptabelt att man skulle vänta en hel generation innan luften blev frisk. Det är ju intressant i och för sig.

Per Jonsson: Jag har en personlig reflexion rörande havet och att vi har en gödning i Östersjön som är så besvärande. Jag har seglat mycket, och mina barn har vuxit upp med mig ute på havet. Det framgår nu att vi inte kan förvänta oss att vi får några snabba förändringar med de åtgärder vi

gör, utan det dröjer ett, två eller kanske tre decennier innan vi får ett ordentligt genomslag och det blir bättre. Jag har börjat inse att det jag jobbar med nu, att försöka hjälpa till i arbetet med att få fram verk samma åtgärder för Östersjön, är något som mina barn kanske kommer att få dra nytta av och inte jag.

Lars Nilsson: Oaktat om vi pratar om miljö eller inte har vi på Vägverket sedan ungefär tio år tillbaka försökt jobba in barnperspektivet i det vi arbetar med. Det är oerhört viktigt att se det här långsiktigt, att fånga in de speciella behov som barn har, oaktat om vi pratar om miljö, tillgänglighet eller trafiksäkerhet. Vi har sedan ett par år tillbaka lagt till på både central och regional nivå att ha speciellt utsedda personer som ansvarar för gruppen barns behov i planeringen. Det vi har behov av inom miljöområdet är den typ av studie som Socialstyrelsen har gjort, det vill säga om vad som är de specifika behoven inom miljöområdet, så att vi kan arbeta in det i våra program för kundgruppen och medborgargruppen barn.

Bengt K Å Johansson: Som färsk i sammanhanget skulle jag bara vilja säga att jag tycker att den här rapporten som har barn som tema visar på att tematiska ansatser är ganska givande. När man har total kategorier får man inte med det. Vi diskuterar alltid vilket utrymme man ska ha, hur man ska rikta det, men jag tycker att det här visar på att man kan få en betydande klarsyn på ett område genom att ha ett annat perspektiv än det vanliga.

Åsa Ahlgren: För Socialstyrelsens del tar vi naturligtvis särskild hänsyn till barnen som en av de särskilt känsliga grupper som vi har att arbeta med. Det genomsyrar hela vår vägledning. Det genomsyrar allt vårt arbete med att ta fram riktvärden inom olika områden, till exempel när det gäller riktvärden för olika parametrar för dricksvatten från enskilda anläggningar. För till exempel fluor finns det ålderskategoriserat vilken typ av fluorinnehåll som är acceptabelt att dricka för olika åldersgrupper.

Sedan något år tillbaka arbetar vi med barnens miljöhälsoplan som är ett regeringsuppdrag och naturligtvis den här miljöhälsorapporten som är ett av underlagen till det som vi pratar om i dag, miljömålsarbetet. Allt det här är kopplat till det stora mötet i Budapest.

Ines Usmann: Barn är också medborgare heter en rapport som vi gav ut för ett par år sedan som handlar om demokratibegreppet, att man faktiskt måste lyssna på barn och barns erfarenheter när man samhällsplanerar, men också om att barns behov är lite annorlunda än den vite 35-årige mannens. Det som är bra för barnen är oftast väldigt bra för de andra också. Det gäller i samhällsplaneringen såväl som i miljömålsarbetet. Det är det perspektivet som vi har med oss i alla våra rapporter. Det handlar mycket om kunskapsuppbyggnad och information till kommunerna i vårt fall.

Bengt-Anders Johansson (m): Jag har en uppmaning till Miljömålsrådet. Den här produkten är väldigt pedagogisk och bra, tycker jag. Som sagts tidigare här under diskussionen är miljöfrågorna både nationella, europe-

iska och globala. Vid Lars-Erik Liljelunds föredragning här tyckte jag att han på ett förtjänstfullt sätt kopplade ihop det med det europeiska. Jag skulle vilja fråga Bengt K Å Johansson om det inte vore möjligt att lägga den europeiska och globala kopplingen till den här rapporten i slutet på något sätt.

Bengt K Å Johansson: Det ligger väldigt mycket i det. I hög grad är miljömålen utformade utifrån ett europeiskt perspektiv. Vi påverkas av det. Det framgår inte av de här rapporterna med tillräcklig klarhet. Vi ska vara både pedagogiska och mer detaljerade och ha mer övergripande och enhetliga rapporter i fortsättningen, enligt vad Riksrevisionen har uttryckt. Så vi får väl fundera mycket på hur vi ska vara pedagogiska. Jag vill bara understryka att det är många olika mottagarkategorier. Då är det inte alldeles enkelt att få med allt och sedan kunna uttrycka det på ett sätt så det blir begripligt. Men vi får fundera mycket kring det, för det är naturligtvis viktigt.

Ordföranden: Bengt K Å Johansson, du sade inledningsvis att du var rätt ny som ordförande. Nu har du blivit lite mer varm i kläderna, och nu har vi haft den här förmiddagen tillsammans. Är det något du funderar på, vill ta med dig eller kommentera innan vi rundar av?

Bengt K Å Johansson: Jag vill tacka för att vi fick det här seminariet till stånd tillsammans med utskottet. Det är väldigt värdefullt att vi får lyssna till er så här lite *off the record* – även om det mesta tas till protokollet. Det är väldigt betydelsefullt att vi har fått höra er när vi sedan sitter med väldigt mycket bred och djup materia. Jag har sett betänkandet på 600 sidor, så jag ser att ni verkligen har fått ägna tid och intresse åt att fördjupa er i det här.

Den fördjupning som ni har fått göra i utskottet motsvaras av ett oerhört brett och djupt arbete som pågår i miljöfrågorna som man kanske inte märker så mycket av när man diskuterar de nationella målen och de delmål som är ute. Det är ett enormt jobb som ligger bakom bara en sådan här rapport från det som man jobbar med i länsstyrelserna och i kommunerna. Det finns också ett stort intresse som man kan luta sig emot. När Naturvårdsverket hade en konferens nyligen, som framför allt riktade sig till företagen, var där 500 personer – möjligen påverkade av att Al Gore var på besök och hade en föredragning.

Nästa rapport kommer att ha fokus på hushållen, alltså den enskilde i miljöarbetet. Där finns också en problematik. Hur får vi med den enskilde individen i saker som både är lätta att förstå och ganska svåra.

Ordföranden: Tack så mycket för det, Bengt. Då har vi klarat av den här förmiddagen alldeles snart. Till utskottet vill jag bara säga: Pigg upp er igen! Vi har ett par timmar i kammaren nu från kl. 12. Då ska vi diskutera havsmiljö. Därför var det extra bra att vi fick den här föredragningen nu om hur tillståndet är där. Med anledning av de 600 sidorna så har vi nästa vecka, den 24 november, debatt och beslut i kammaren när det gäller miljömålen.

Ett jättestort tack till alla er som var med och såg till att vi fick den här dagen! Tack till er alla och ni där hemma. Om ni är intresserade av miljömålsrapporten så finns den på miljomal.nu, naturvardsverket.se och på riksdagens hemsida riksdagen.se där också en sammanfattning från dagen finns. Ett stort tack till er allihopa!